

Rapport

Kennis der verplichtingen tijdens de coronacrisis

Colofon

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2021/038

Datum

februari 2021

Opdrachtgever

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Auteurs

Lisa Nannes
Rachel Beerepoot

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Management Summary	5
1 Inleiding	10
1.1 Aanleiding	10
1.2 Doel- en vraagstelling	11
1.3 Aanpak van het onderzoek	12
1.3.1 Vragenlijst	12
1.3.2 Doelgroep, steekproef en respons	13
1.4 Analyse	14
1.4.1 Weging	14
1.4.2 Analyse	14
1.5 Leeswijzer	15
1.5.1 Vergelijkbaarheid met vorige jaren	15
2 Kennis van de verplichtingen	17
2.1 WW	17
2.2 ZW	21
2.3 Bijstand	24
2.4 Tozo	26
3 Geschatte detectiekans	32
3.1 WW	32
3.2 ZW	36
3.3 Bijstand	39
3.4 Tozo	43
4 Naleving door en tijdens de coronacrisis	47
4.1 WW	47
4.2 ZW	51
4.3 Bijstand	55
4.4 Tozo	60
5 Tozo als nieuwe regeling	63
6 De toekomst	67
6.1 WW	67
6.2 ZW	68
6.3 Bijstand	69
6.4 Tozo	70
7 Conclusies	74

Management Summary

Management Summary

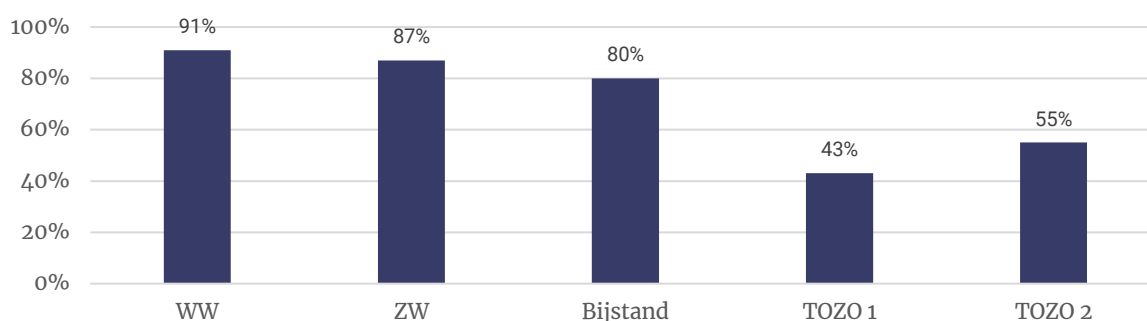
Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (hierna: SZW) is verantwoordelijk voor de sociale zekerheid van Nederlandse burgers. Het stelsel van sociale zekerheid kan alleen blijven bestaan bij een brede solidariteit van ons allemaal. Daarbij is het van belang dat uitkeringsgerechtigden hun rechten en plichten kennen. Dit doen zij enerzijds door daar goede voorlichting over te krijgen en anderzijds door zichzelf in te spannen om deze kennis over rechten en plichten actueel te houden. Daarnaast voert de overheid actief handhaving uit. In contacten van de uitkeringsgerechtigden met de overheid over hun uitkering gaat het niet alleen om controle maar ook over baan zoek kansen en re-integratiemogelijkheden.

Het ministerie wil graag meer inzicht in de kennis van de verplichtingen en het vergaren van deze kennis tijdens coronatijd omdat dit nieuwe uitdagingen met zich meebrengt in de contacten met uitkeringsgerechtigden en de Tozo regeling nieuw is.

Kennisniveau van verplichtingen

Ontvangers van een WW, ZW of bijstandsuitkering hebben een grote kennis van de verplichtingen die behoren bij de uitkering, ook in tijden van corona. De coronacrisis lijkt daarmee nauwelijks invloed te hebben op het kennisniveau van de verplichtingen. Wel zien we dat mensen die voor het eerst tijdens de crisis een uitkering ontvangen minder goed op de hoogte zijn van de verplichtingen, net als jongeren. Het kennisniveau van verplichtingen ligt bij Tozo lager dan bij de andere drie uitkeringen.

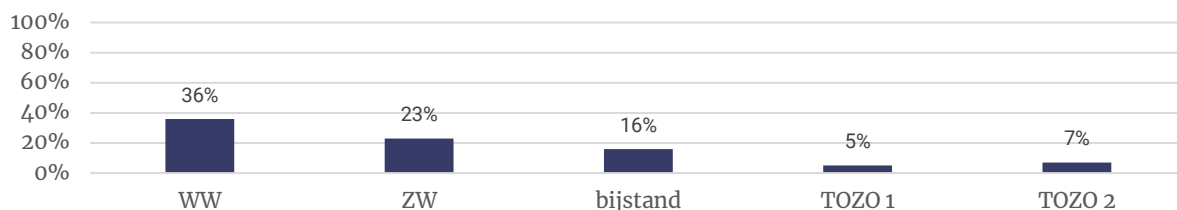
Figuur 0.1. Gemiddelde bekendheid plichten per regeling

Plichten tijdens de coronacrisis

De coronacrisis heeft beperkte gevolgen voor het naleven van verplichtingen. De meeste verplichtingen kunnen worden nageleefd. Het heeft met name invloed op die aspecten die ervoor kunnen zorgen dat mensen geen uitkering meer nodig hebben: het vinden van werk en herstel van gezondheid. Daar waar de coronacrisis invloed heeft, gaat dit om het nakomen van de sollicitatieplicht omdat er minder vacatures zijn en om het meewerken aan re-integratie omdat trajecten stil lagen of op een andere manier werden vormgegeven. Bij de ziektewet speelt ook dat het meewerken aan herstel lastiger is omdat de coronacrisis invloed heeft op de gezondheid van uitkeringsgerechtigden of omdat men angstig is voor het coronavirus. Tenslotte is het vinden van passend werk lastiger omdat er minder vacatures zijn.

Figuur 0.2. Aandeel dat het moeilijk vindt om aan één van de plichten te houden tijdens de coronacrisis

Tabel 0.1. Top drie plichten moeilijk om aan te houden tijdens de coronacrisis

WW	ZW	Bijstand	Tozo 1	Tozo 2
Sollicitatieplicht (25%)	Meewerken aan herstel ziekte (10%)	Zo snel mogelijk betaald werk vinden (21%)	Verandering in eigen inkomen doorgeven (6%)	Verandering in eigen inkomen doorgeven (8%)
Passend werk accepteren (22%)	Passend werk accepteren (9%)	Sollicitatieplicht (11%)	Verhuizing naar een andere gemeente doorgeven (2%)	Verhuizing naar een andere gemeente doorgeven (4%)
Meewerken aan trajecten om kans op werk te vergroten (12%)	Komen naar afspraken met het UWV (8%)	Meewerken aan trajecten om kans op werk te vergroten (11%)	Doorgeven start of einde van een gezamenlijk huishouden (2%)	Verandering in inkomen van een partner doorgeven (2%)

Informatievoorziening over plichten tijdens coronacrisis

Een meerderheid is tevreden over de informatie die verstrekt wordt over de plichten, ongeveer een vijfde is ontevreden. De mensen die een WW uitkering ontvangen zijn het meest tevreden. Bij de WW is met name de nieuwe instroom tijdens de coronacrisis niet tevreden. Ook hoger opgeleiden zijn minder tevreden bij zowel WW als ZW.

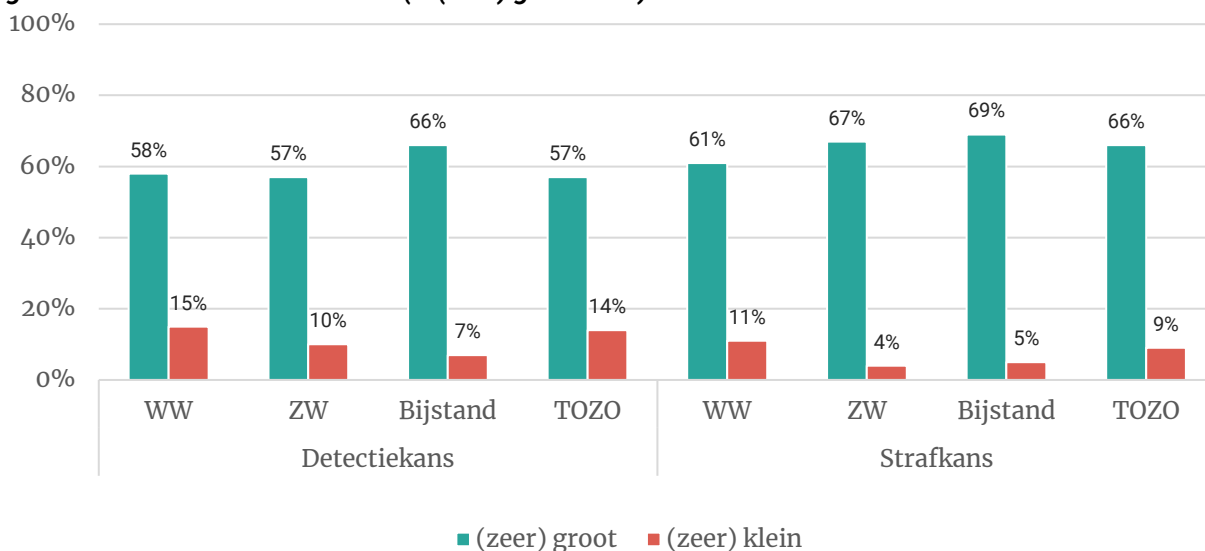
Tabel 0.2. Uitspraken informatievoorziening plichten (% (helemaal) mee eens)

	WW	ZW	Bijstand	Tozo
UWV / gemeente heeft goede informatie gegeven over de plichten	79%	58%	67%	48%
De informatie over plichten is duidelijk	76%	62%	65%	56%
De informatie over plichten is makkelijk te vinden	73%	58%	55%	53%
Vindt het makkelijk om zich aan zijn of haar plichten te houden	73%	72%	65%	80%
Vindt het makkelijk om veranderingen door te geven	71%	65%	63%	45%
Houdt zelf bij of regels veranderen	44%	34%	46%	48%

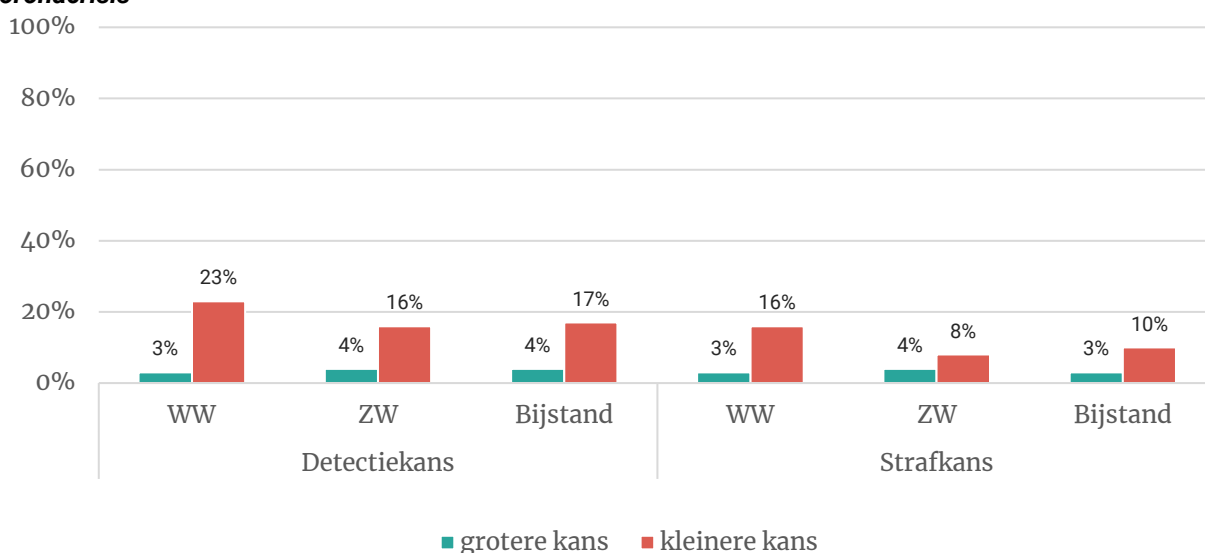
Geschatte detectiekans

De coronacrisis heeft beperkt invloed op de geschatte detectiekans bij regelovertreding. Met name bijstandsgerechtigden en ontvangers van WW denken dat de kans iets afneemt door corona. Onder bijstandsgerechtigden is het aandeel dat verwacht dat je gedetecteerd wordt het grootst, namelijk twee derde. Bij de andere regelingen ligt dit op ongeveer 60 procent. Wanneer je gedetecteerd wordt, verwacht ongeveer twee derde dat je beboet wordt. Dit is onder alle regelingen ongeveer gelijk. Opvallend is dat maar een klein deel weet dat je ook een boete kunt krijgen bij overtreding van de regels. Veruit de meeste uitkeringsgerechtigden denken dat zij alleen het te veel uitgekeerde bedrag moeten terugbetalen. Een groot deel van de uitkeringsgerechtigden denkt dat overtredingen niet met opzet worden gemaakt.

Figuur 0.3. Geschatte detectiekans (% (zeer) grote kans)

Figuur 0.4. Gepercipieerde grotere of kleinere detectiekans tijdens coronacrisis in vergelijking met voor de coronacrisis

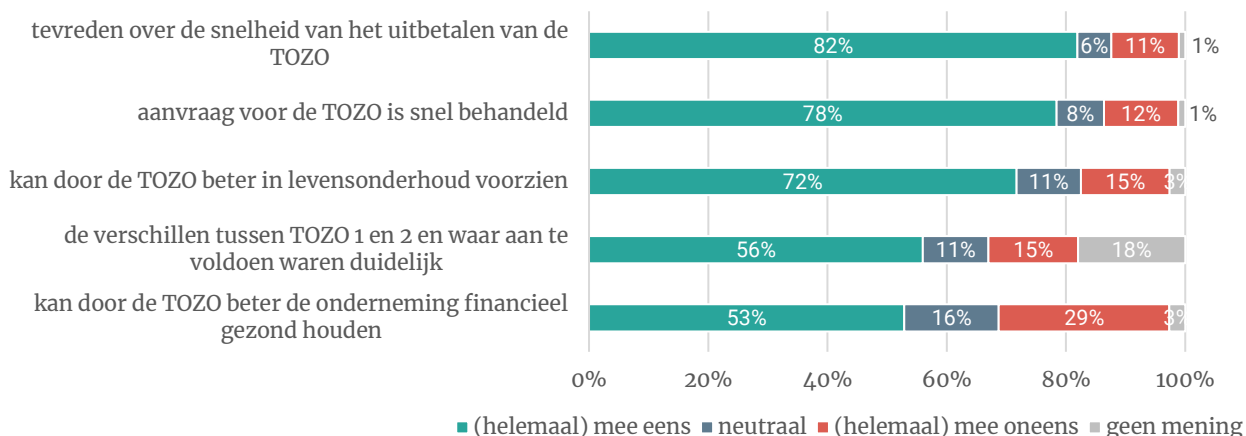
Veranderingen in persoonlijke situatie tijdens de coronacrisis

Bij uitkeringsgerechtigden in de bijstand vindt bij het grootste deel geen veranderingen plaats tijdens de coronacrisis. Bij WW en Tozo gaat het met name om veranderingen in werk en inkomen. Bij de WW vindt een ongeveer even groot aandeel werk als dat de baan verloren gaat. Bij ZW verliezen mensen ook werk, maar er is er ook een impact op de gezondheidssituatie.

Ervaringen Tozo

De coronacrisis heeft grote financiële gevolgen voor de ontvangers van een Tozo uitkering. De uitkering wordt voornamelijk aangevraagd voor levensonderhoud en helpt daarbij. Daarnaast draagt het bij ongeveer de helft van de mensen ook bij aan het gezond houden van de onderneming die zij hebben. Mensen ervaren dat er snel gehandeld is bij aanvragen van de uitkering. Het verschil tussen Tozo I en II is niet altijd even duidelijk voor Tozo-gerechtigden.

Figuur 0.5. Houding ten opzichte van verschillende aspecten van Tozo

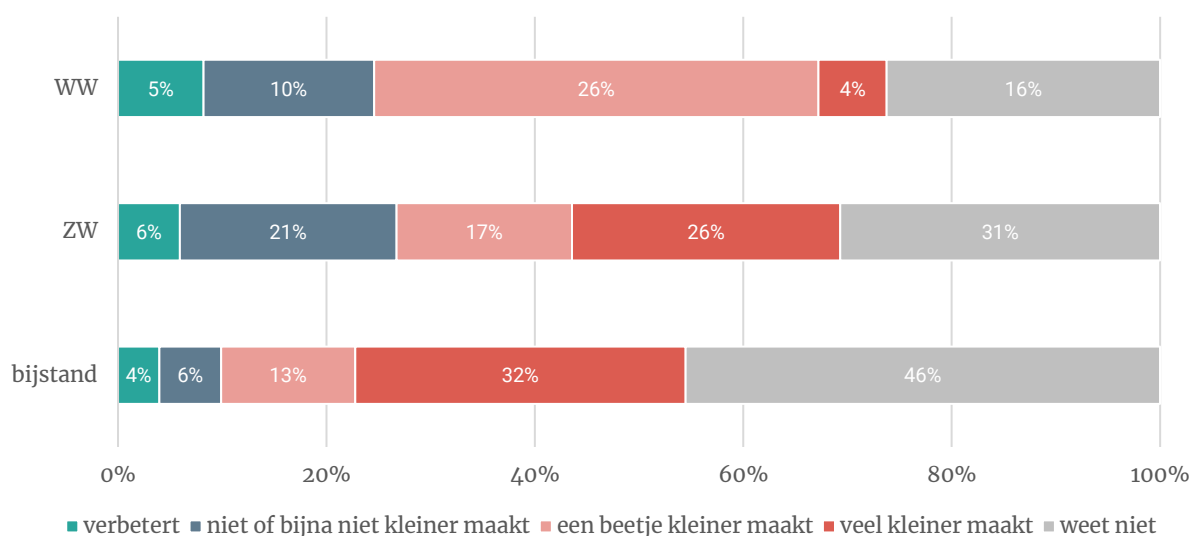

Tozo gerechtigden zijn bezig met kijken wat de mogelijkheden zijn van het bedrijf. Toch lijkt bij ongeveer een op de tien zzp'ers dat het bedrijf niet voortgezet kan worden. Zij zijn aan het solliciteren of geven aan dat het voortbestaan van het bedrijf wordt bedreigd. Daarnaast verwacht ongeveer de helft van de bedrijven binnen drie maanden liquiditeitsproblemen, de aanwas van nieuwe opdrachten blijft uit.

De toekomst

Het meest positief zijn de mensen met een WW uitkering. Hoewel zij de kans op werk kleiner achten, verwacht een groot deel binnen een half jaar weer aan het werk te zijn. Bij de ZW verwacht men dat de kans op het eigen herstel kleiner is tijdens de coronacrisis, twee derde verwacht dat het langer duurt dan een half jaar. Bijstandsgerechtigden zijn van de drie het meest somber, twee derde verwacht dat het langer dan een jaar duurt voordat ze werk hebben gevonden.

Figuur 0.6. Invloed coronacrisis op kans baan (WW en bijstand) of herstel (ZW). Ik verwacht dat de coronacrisis mijn kansen op werk / herstel...

1. Inleiding

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (hierna: SZW) is verantwoordelijk voor de sociale zekerheid van Nederlandse burgers. Het stelsel van sociale zekerheid kan alleen blijven bestaan bij een brede solidariteit van ons allemaal. Daarbij is het van belang dat uitkeringsgerechtigden hun rechten en plichten kennen. Dit doen zij enerzijds door daar goede voorlichting over te krijgen en anderzijds door zichzelf in te spannen om deze kennis over rechten en plichten actueel te houden. Daarnaast voert de overheid actief handhaving uit

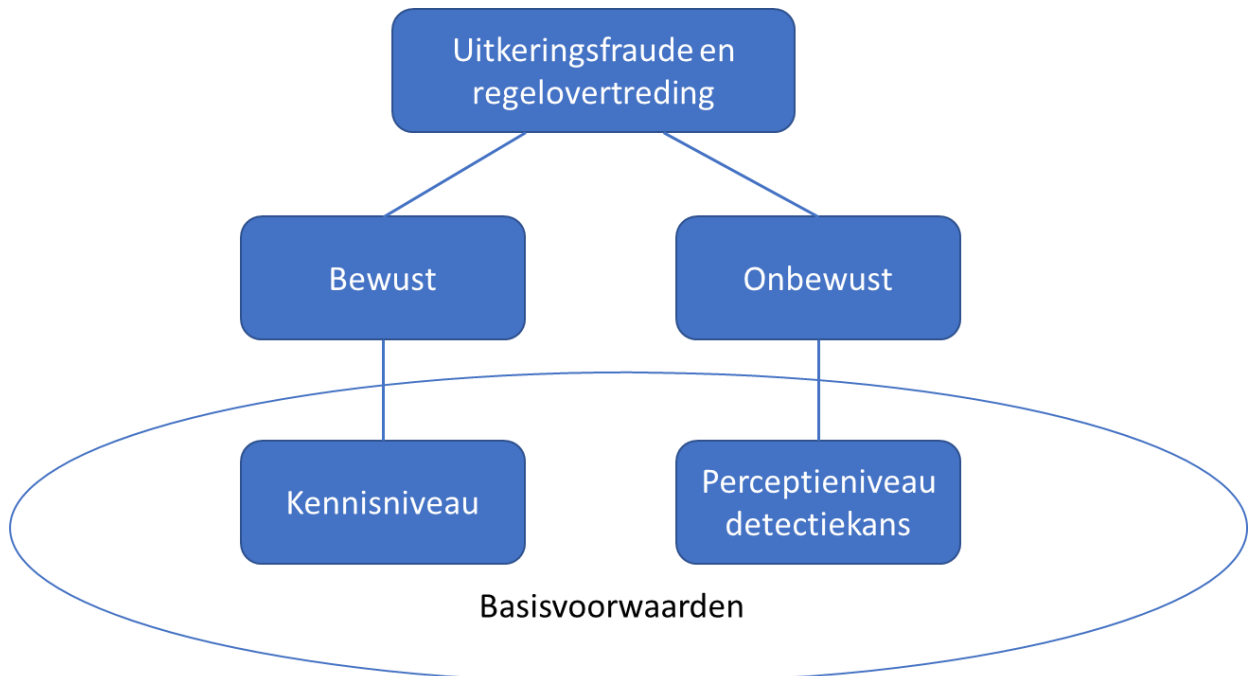
Omdat fraude en regelovertreding zich per definitie lastig laten meten, heeft het ministerie ervoor gekozen om gebruik te maken van twee afgeleiden die wel goed vast te stellen zijn. De gedachte is dat beide afgeleiden belangrijke voorwaarden zijn ter preventie van uitkeringsfraude.

1 De kennis die mensen hebben over de verplichtingen waaraan zij moeten voldoen

De gedachte hierachter is dat wanneer mensen goed op de hoogte zijn van hun verplichtingen, zij minder geneigd zijn tot het overtreden van de regels. De preventieve werking die hier vanuit gaat, raakt met name de minder verwijtbare overtredingen.

2 De perceptie van de detectiekans

Onder detectiekans verstaan we: de kans dat de uitkeringsinstantie het merkt als een persoon zijn/haar verplichtingen niet nakomt. De gedachte hierbij is dat wanneer mensen deze kans hoog inschatten, zij minder geneigd zijn om de regels te overtreden. De preventieve werking die hier vanuit gaat, raakt met name de bewust gepleegde fraude.

Nalevings- en handhavingsbeleid betreft vaak een mix van maatregelen, waaronder gerichte communicatie (preventie, nalevingsbeïnvloeding), regelmatig contact, begeleiding, controle en als sluitstuk opsporing en sanctionering. In contacten van de uitkeringsgerechtigden met de overheid over hun uitkering gaat het niet alleen om controle maar ook over baan zoek kansen en re-integratiemogelijkheden.

Voor het handhavingsbeleid van de sociale zekerheid zijn dit bijzondere tijden. De coronacrisis leidt tot grote uitdagingen bij de uitvoering van dit handhavingsbeleid. Zo is het aantal WW-aanvragen bij het UWV heel sterk gestegen vanwege corona. Om de grote toestroom aan WW-aanvragen af te kunnen handelen en de tijdigheid van WW-uitkeringen te kunnen garanderen, heeft UWV maatregelen getroffen. Er is ingezet op extra capaciteit op het afhandelen van WW-aanvragen, dit beperkt met name de handhavings- en controletaken die UWV uitvoert. Er worden minder maatregelen opgelegd als uitkeringsgerechtigden hun verplichtingen niet volledig nakomen¹. Daarnaast konden door de coronamaatregelen minder controlebezoeken plaatsvinden.

De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) is een nieuwe regeling die tijdelijk in het leven is geroepen vanwege de maatregelen voor het coronavirus. De regeling moest snel worden ingevoerd en betreft voor een deel een andere doelgroep dan waar de gemeenten en het UWV anders mee te maken hebben in het kader van sociale zekerheid. Ook het nalevings- en handhavingsbeleid moest daarmee worden opgetuigd door gemeenten.

Het ministerie van SZW wil graag meer inzicht in de kennis van de verplichtingen en het vergaren van deze kennis tijdens coronatijd omdat dit nieuwe uitdagingen met zich meebrengt door Corona vanwege bijvoorbeeld vermindert of andere wijzen van contact en de Tozo regeling nieuw is.

1.2 Doel- en vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om inzicht te bieden in het kennisniveau van uitkeringsgerechtigden over de plichten die verbonden zijn aan de uitkering en de geschatte detectiekans door en tijdens de coronacrisis, wijzigingen in de persoonlijke leefsituatie, de motivatie om te solliciteren, ervaringen met de Tozo en het toekomstperspectief van uitkeringsgerechtigden. De analyse brengt tevens achtergrondinformatie over de motieven en verklaringen van uitkeringsgerechtigden in beeld en welke invloed de coronacrisis daarbij heeft gehad. Hierbij wordt gekeken naar de reguliere uitkeringen van de werkloosheidswet, Participatiewet en ziekwet en naar de Tozo regeling die in het leven geroepen is om de gevolgen van de coronacrisis te verminderen.

In het onderzoek staat de volgende hoofdvraag centraal:

“In hoeverre heeft de coronacrisis invloed op het kennis- en belevingsniveau over hun uitkering van uitkeringsgerechtigden?”

Daarbij zijn deelvragen geformuleerd die enerzijds ingaan op het kennisniveau van de verplichtingen, de ervaren pak- en strafbans en de invloed van de coronacrisis hierop en op de (mogelijkheid tot) naleving hiervan. Anderzijds gaan de deelvragen over hoe mensen die een uitkering (hebben) ontvangen de toekomst zien. De deelvragen luiden:

¹ Stand van de uitvoering sociale zekerheid juni 2020

- 3 Wat is het kennisniveau van uitkeringsgerechtigden over de verplichtingen die horen bij de diverse uitkeringen?
- 4 Hoe beïnvloedt de coronacrisis de naleving van de verplichtingen door uitkeringsgerechtigden?
- 5 Hebben uitkeringsgerechtigden de plichten anders ervaren door en tijdens de coronacrisis? Waren uitkeringsgerechtigden voldoende op de hoogte van de verwachtingen van de uitkeringsinstantie?
- 6 Hoe schatten uitkeringsgerechtigden de detectie- en strafkans in? In hoeverre is de coronacrisis hierop van invloed?
- 7 Heeft de coronacrisis gezorgd voor belemmeringen bij het voldoen aan de verplichtingen. Zo ja, welke?
- 8 Heeft de coronacrisis gezorgd voor wijzigingen in de persoonlijke levenssituatie en wist de uitkeringsgerechtigde hoe te handelen?
- 9 Hoe ziet de uitkeringsgerechtigde de kans op een terugkeer op de arbeidsmarkt? In hoeverre heeft de coronacrisis dit uitzicht beïnvloed?

Voor Tozo is een aantal aanvullende deelvragen geformuleerd die ingaan op de informatievoorziening, de verschillen tussen Tozo I en II, de gevolgen van het verschil voor de ontvangers en de bijdrage van de regeling aan het doel: de ergste gevolgen van de crisis op te vangen:

- 1 In hoeverre zijn ontvangers van zowel Tozo I als Tozo II op de hoogte van de verschillen in de verplichtingen horende bij de twee versies van de Tozo?
- 2 In hoeverre heeft de toekenning van Tozo en het verschil tussen Tozo I en Tozo II gezorgd voor onzekerheid over de plichten of verwachtingen van de uitkeringsinstantie? Wat was de rol van de uitkeringsinstantie hierin? Vindt de uitkeringsgerechtigde dat hij voldoende toegang heeft tot informatie over de verplichtingen die zijn verbonden aan de regeling?
- 3 Hoe wordt de regeling gewaardeerd door de uitkeringsgerechtigden?
- 4 Hoe zien uitkeringsgerechtigden de toekomst als de tijdelijke regeling afgeschaft wordt? Verwacht men snel weer voldoende inkomen te kunnen verkrijgen zodra de regeling wordt afgeschaft?
- 5 In hoeverre is de Tozo als tijdelijke overbruggingsmaatregel erin geslaagd om de ergste gevolgen van de crisis op te vangen?

1.3 Aanpak van het onderzoek

1.3.1 Vragenlijst

De vragenlijst is in samenspraak met het ministerie van SZW door I&O Research ontwikkeld. De vragenlijst bevat de volgende onderwerpen:

- kennis van de verplichtingen;
- de ingeschatte detectiekans;
- naleving door en tijdens de coronacrisis;
- de toekomst;
- ervaringen met de Tozo.

Het taalniveau van de vragenlijst en uitnodigingsteksten is getest door Stichting ABC. Deze stichting zet zich in voor laaggeletterden in Nederland.

Stichting ABC heeft gekeken of de vragenlijst en uitnodigingsteksten op B1-niveau zijn geschreven. Door op dit taalniveau te testen, worden respondenten die moeite hebben met taal niet op voorhand uitgesloten, wat de representativiteit van het onderzoek ten goede komt.

1.3.2 Doelgroep, steekproef en respons

De doelgroep van het onderzoek bestaat uit uitkeringsgerechtigden die een bijstands-, Ziektewet-, WW- of Tozo-uitkering ontvangen. De steekproeven voor de Werkeloosheid Wet (hierna WW) en Ziektewet (hierna ZW) zijn verzorgd door het UWV. De peildatum was mensen die op 1 augustus 2020 een uitkering ontvingen. Voor de steekproeven van bijstand en Tozo zijn negen Nederlandse gemeenten geworven verspreid op gemeentegrootte en regio. Deze gemeenten vormen een goede afspiegeling van alle gemeenten in Nederland en hebben naar verhouding² een deel van de bijstand en Tozo steekproef verzorgd. De deelnemende gemeenten zijn Losser, Dongen, Assen, Houten, Goeree-Overflakkee, Leiden, Zaanstad, Enschede en Leeuwarden. De peildatum voor Tozo I is 1 mei 2020. De peildatum is 1 augustus voor bijstand en Tozo II. In tabel 1.1 is te zien in welke categorie elke gemeente valt wat betreft gemeentegrootte en regio.

Tabel 1.1. Categorieën gemeenten

Gemeente	Gemeentegrootte	Regio	Aandeel bijstand		Aandeel Tozo	
Losser	< 25.000 inwoners	Oost	225	7%	297	8%
Dongen	25.000 – 50.000 inwoners	Zuid	292	10%	210	6%
Assen	50.000 – 100.000 inwoners	Noord	314	10%	387	11%
Houten	50.000 – 100.000 inwoners	West	315	10%	400	11%
Goeree-Overflakkee	50.000 – 100.000 inwoners	West	315	10%	384	10%
Leiden	> 100.000 inwoners	West	400	13%	500	14%
Zaanstad	> 100.000 inwoners	West	400	13%	500	14%
Enschede	> 100.000 inwoners	Oost	400	13%	489	13%
Leeuwarden	> 100.000 inwoners	Noord	400	13%	500	14%
Totaal	-	-	3.061	100%	3.667	100%

In november/december ontvingen uitkeringsgerechtigden met WW, ZW en bijstand een brief uit naam van het ministerie met het verzoek deel te nemen aan het onderzoek. Op het moment van ondervragen waren de scholen, winkels en kappers nog open maar de horeca wel gesloten. Dit kan van invloed zijn op de wijze waarop men de toekomst zag.

Bij de brief zat een schriftelijke vragenlijst en men had ook de gelegenheid om de vragenlijst online in te vullen (door middel van een persoonlijke inlogcode). De uitkeringsgerechtigden met Tozo zijn per e-mail uitgenodigd voor het onderzoek omdat e-mailadressen beschikbaar waren. In de e-mail zat een directe link naar de online vragenlijst. De uitkeringsgerechtigden waar geen e-mailadres van beschikbaar was, ontvingen een uitnodigingsbrief met een wachtwoord voor de online vragenlijst. Na twee weken ontvingen de uitkeringsgerechtigden die de vragenlijst nog niet hadden ingevuld een herinneringsbrief of -mail. Tabel 1.2 toont de respons per regeling.

² Hiermee bedoelen we het aandeel Nederlanders met een bijstandsuitkering of Tozo verschild per gemeentegrootte. Grotere gemeenten kennen logischerwijs meer inwoners met bijstand of Tozo dan kleinere gemeenten. Zij hebben dan ook een grotere steekproef verzorgd.

In tabel 1.3 is te zien hoe de vragenlijst is ingevuld en of men hulp heeft gehad met het invullen van de vragenlijst.

Tabel 1.2. Respons per regeling

Regeling	Aantal uitgenodigd	Aantal deelgenomen	Respons
WW	2.000	542	27%
ZW	2.000	532	27%
Bijstand	3.061	574	19%
Tozo	3.667	661	18%

Tabel 1.3. Manier van invullen

Regeling	Schriftelijk	Online	Hulp gehad bij invullen	Ingevuld door iemand anders
WW	48%	52%	4%	0%
ZW	53%	47%	10%	3%
Bijstand	62%	38%	21%	7%
Tozo	-	100%	3%	5%

1.4 Analyse

1.4.1 Weging

Op de data van WW en ZW is een weging toegepast naar leeftijd en geslacht van de uitkeringsgerechtigden op basis van populatiegegevens van het UWV. Op de data van bijstand en Tozo is per gemeente een weging toegepast op leeftijd, geslacht en huishoudsituatie op basis van populatiegegevens van de deelnemende gemeenten. Op de complete data is een weging naar gemeentegrootte toegepast. Deze weging betekent dat de verhoudingen binnen deze kenmerken zijn teruggebracht naar de werkelijke bestaande verhoudingen. Onder- en bovengemiddelde groepen zijn dus opgehoogd en verlaagd. Op deze manier zijn de resultaten representatief voor uitkeringsgerechtigden binnen deze regelingen, voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

1.4.2 Analyse

Indien de percentages niet optellen tot 100 procent, is dit het gevolg van afrondingsverschillen. Bij de analyse is gekeken naar significante verschillen tussen subgroepen, zoals geslacht (man, vrouw, anders) leeftijd (18 t/m 26, 27 t/m 46 en 46 jaar en ouder), uitkeringsduur (<1 jaar, 1-3 jaar, > 3 jaar), thuissituatie, opleidingsniveau (laag, midden, hoog) en regio en gemeentegrootte bij Tozo en bijstand.

Alleen over significante verschillen wordt gerapporteerd, een verschil is significant wanneer de kans dat het verschil op toeval berust kleiner is dan 5%. Er is op verschillen getoetst met een t-toets $p=0,05$.

Per regeling is de gemiddelde kennis met de plichten berekend door de som van het percentage dat op de hoogte is van de verschillende plichten te delen door het aantal plichten dat hoort bij een regeling. Hierbij houden we er rekening mee als plichten alleen gelden voor een deel van de uitkeringsgerechtigden (vanwege hun persoonlijke situatie). Plichten die niet voor iedereen gelden, tellen naar verhouding minder zwaar mee.

Als bijvoorbeeld een plicht voor 15 procent van de uitkeringsgerechtigden geldt, telt de plicht 0,15 keer mee in plaats van één keer bij een plicht die voor iedereen geldt. Indien dit het geval is, wordt dit bij de desbetreffende regeling aangegeven.

1.5 Leeswijzer

De volgende hoofdstukken presenteren per onderwerp de resultaten. Hoofdstuk 3 gaat over de kennis van de verplichtingen, hoofdstuk 4 over de pak- en strafkans, hoofdstuk 5 over de invloed van de coronacrisis hierop, hoofdstuk 6 over de ervaringen met de Tozo en hoofdstuk 7 over de toekomst. Elk hoofdstuk bevat paragrafen met de uitkomsten per regeling. Significante verschillen tussen subgroepen zijn beschreven in de tekst. De meeste vragen zijn aan alle uitkeringsgerechtigden gesteld. Als dat niet het geval is, staat bij de grafiek omschreven wat de basis is (door middel van $n=$). In hoofdstuk 8 vindt u de conclusies.

1.5.1 Vergelijkbaarheid met vorige jaren

Het onderzoek Kennis der verplichtingen wordt al enkele jaren uitgevoerd. In dit onderzoek kunnen geen vergelijkingen gemaakt worden met deze onderzoeken vanwege wijzigingen in de vraagstelling en een toepassing van een weging in dit onderzoek.

2. Kennis van de verplichtingen

2 Kennis van de verplichtingen

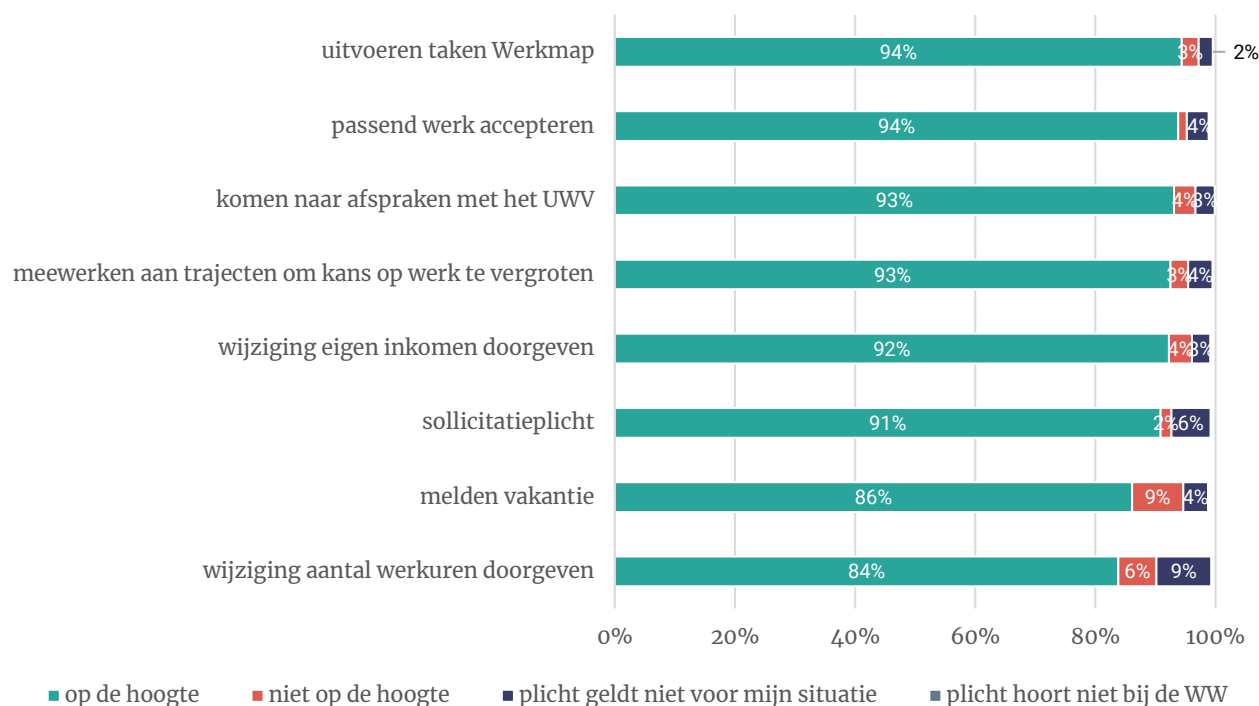
2.1 WW

Hoge bekendheid plichten WW-uitkering

Aan uitkeringsgerechtigden zijn plichten voorgelegd die horen bij de WW-uitkering. De ruime meerderheid van de uitkeringsgerechtigden geeft aan op de hoogte te zijn van de plichten die horen bij de WW-uitkering, gemiddeld 91 procent. Bij alle plichten geeft een deel van de uitkeringsgerechtigden (al dan niet juist) aan dat de plicht niet geldt voor hun situatie. Een op de tien was er niet van op de hoogte dat zij een vakantie moeten melden en 6 procent wist niet dat ze wijzigingen in het aantal werkuren door moeten geven. Niemand geeft aan dat een plicht niet bij de uitkering hoort.

Van een aantal plichten zijn uitkeringsgerechtigden vanaf 27 jaar vaker op de hoogte dan 18 tot 27 jarigen. Bijvoorbeeld, 79 procent van de 18 tot 27 jarigen weet dat ze naar afspraken met het UWV moeten komen. Vanaf 27 jaar weet circa 95 procent dit. Minder uitkeringsgerechtigden die sinds de coronacrisis een uitkering krijgen, weten dat zij een vakantie moeten melden (79%) dan uitkeringsgerechtigden die al langer een uitkering ontvangen (circa 95%). Ook weten WW-gerechtigden die al 1 tot 2 jaar WW ontvangen iets vaker dat ze naar afspraken met het UWV moeten komen (98%) dan gerechtigden die sinds de crisis WW ontvangen (91%).

Figuur 2.1. Kennis van de verplichtingen die wel bij de WW horen³

³ De verplichtingen staan in de grafiek op volgorde van meest bekend naar minst bekend

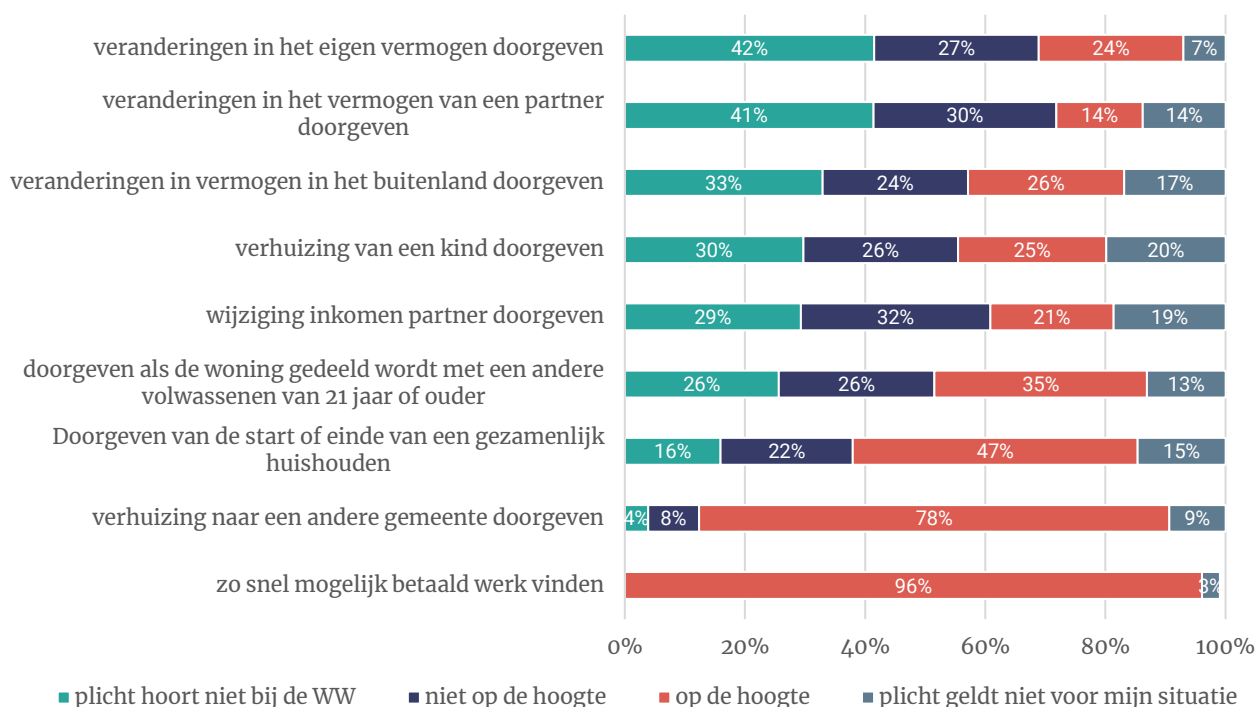
91%

is de gemiddelde bekendheid met de plichten.⁴ Dit is 89 procent onder uitkeringsgerechtigden die sinds de crisis een uitkering ontvangen en 94 procent onder gerechtigden waar de uitkering voor de crisis is gestart.

Uitkeringsgerechtigden denken ook dat andere plichten horen bij de WW

Er zijn ook plichten aan de uitkeringsgerechtigden voorgelegd die niet horen bij de WW-uitkering. Van deze plichten denkt een deel van de uitkeringsgerechtigden dat deze horen bij de WW-uitkering. Bijna alle uitkeringsgerechtigden denken dat 'zo snel mogelijk betaald werk vinden' een van de plichten is en dat een verhuizing naar een andere gemeente doorgegeven moet worden. De grootste groep uitkeringsgerechtigden weet van veranderingen in het vermogen dat dit niet doorgegeven hoeft te worden.

Figuur 2.2. Kennis van de gepercipieerde verplichtingen die niet bij de WW horen⁵

⁴ Dit percentage is berekend door het aandeel 'op de hoogte' van alle plichten bij elkaar op te tellen en te delen door het aantal plichten dat de uitkering kent.

⁵ De verplichting waarvan het grootste aandeel uitkeringsgerechtigden weet dat het niet hoort bij de WW staat boven en gaat aflopend naar beneden

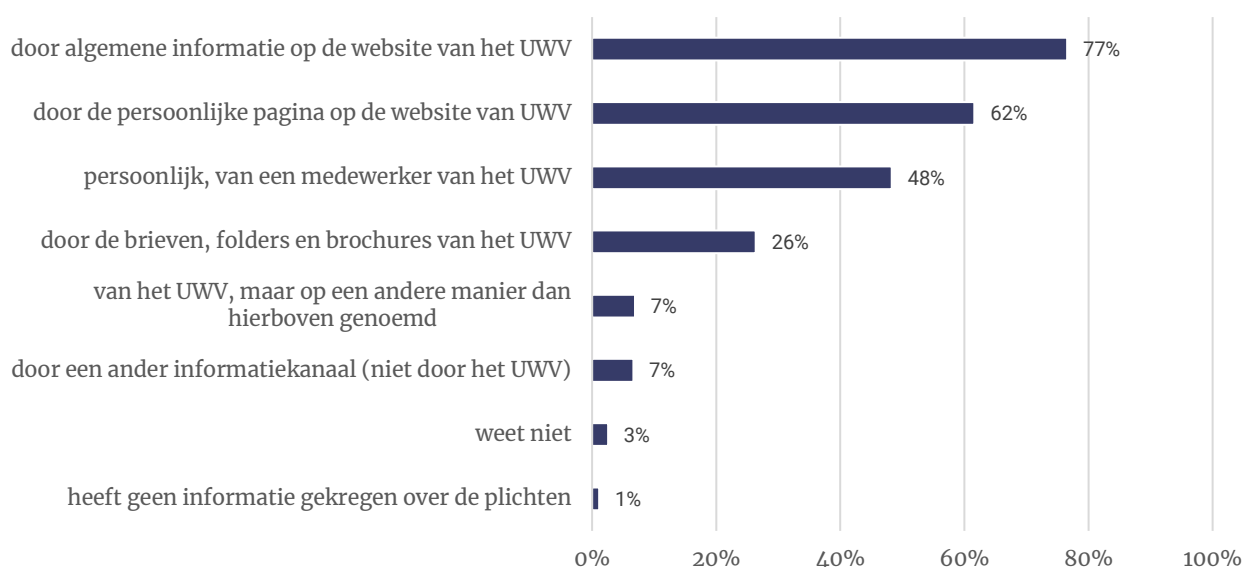

Informatie over plichten via de website van het UWV

Driekwart van de WW-gerechtigden heeft via de website van het UWV informatie gekregen over de plichten die horen bij de uitkering. Zes op de tien informeerden zich via hun persoonlijke pagina. Bijna de helft werd persoonlijk over hun plichten geïnformeerd. Onder 18 tot 27 jarigen is het aandeel dat aangeeft persoonlijk informatie te hebben gekregen 24 procent en onder 46 tot 65 jarigen 60 procent. In maar weinig gevallen geeft men aan informatie via een ander kanaal dan het UWV te ontvangen.

WW-gerechtigden die sinds de coronacrisis een uitkering ontvangen, zijn minder vaak persoonlijk geïnformeerd over hun plichten (40%) geven zij aan dan gerechtigden die al langer een uitkering ontvangen (circa 58%). Ook zijn brieven, folders of brochures minder vaak ontvangen geeft men aan (19% tegenover 41% bij een uitkeringsduur van 1 tot 2 jaar).

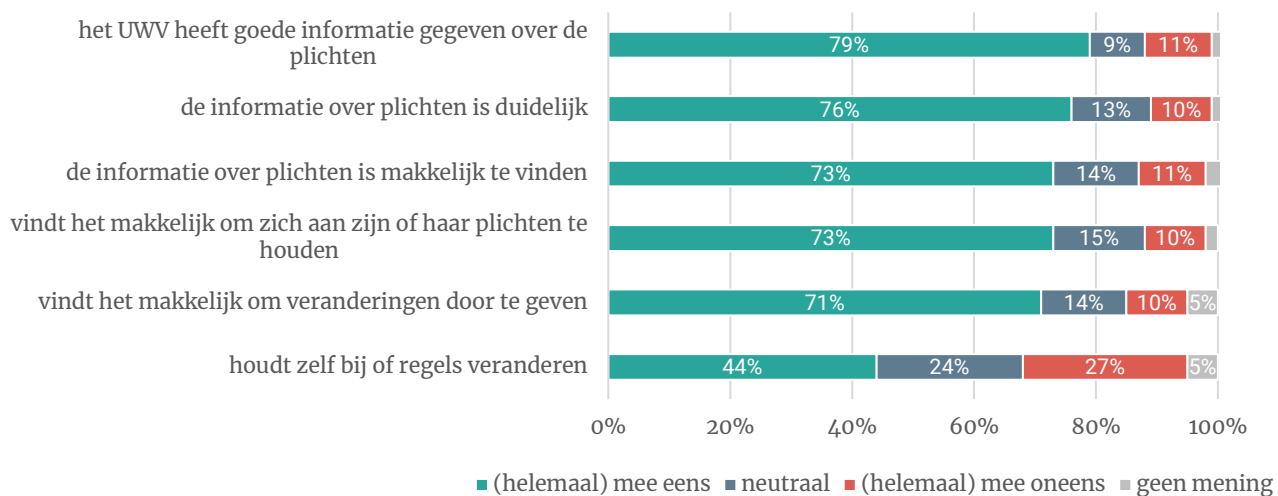
Figuur 2.3. Hoe heeft u informatie gekregen over de plichten die bij uw uitkering horen? Meerdere antwoorden mogelijk.

Hoge tevredenheid informatievoorziening over plichten

Uitkeringsgerechtigden zijn tevreden over de informatievoorziening vanuit het UWV (zie figuur 2.4). Deze tevredenheid is lager als de uitkering in de coronacrisis is gestart (75%) dan als deze in de maanden ervoor is gestart (88%). De ruime meerderheid vindt dat het UWV goede informatie geeft, dat dit duidelijk is en makkelijk te vinden. Een op de tien is het hier niet mee eens. Ook ervaren de meesten dat het gemakkelijk is om zich aan hun plichten te houden en om veranderingen door te geven. Ruim een kwart houdt niet zelf bij of de regels veranderen. Vierenveertig procent doet dit wel.

Figuur 2.4. Hoe veel of hoe weinig bent u het eens met onderstaande uitspraken?

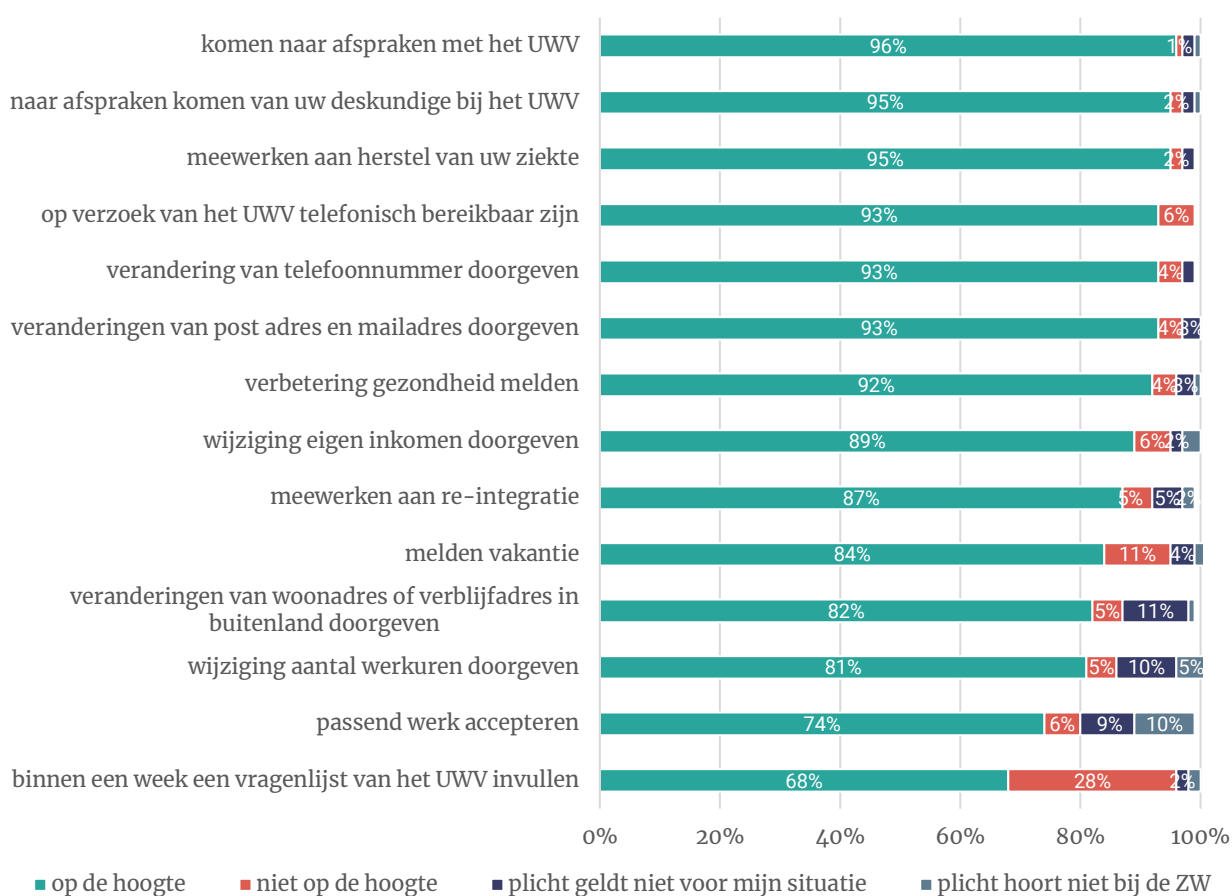
2.2 ZW

Uitkeringsgerechtigden in de Ziektewet goed op de hoogte van plichten

De meerderheid van de uitkeringsgerechtigden is op de hoogte van de plichten die horen bij de ZW. Alleen dat ze binnen een week een vragenlijst van het UWV moeten invullen, wist bijna drie op de tien niet. Gemiddeld is 87 procent bekend met de plichten.

18 t/m 26 jarigen weten iets vaker niet dat ze verandering van post- of emailadres moeten doorgeven (12%) dan anderen (circa 3%) en een vakantie moeten melden (29%, tegenover 14% onder 27 t/m 45 jarigen en 3% onder 46 t/m 65 jarigen). Ook is binnen deze leeftijdsgroep het aandeel dat denkt dat meewerken aan re-integratie geen plicht van de ZW is (9%) of niet geldt voor hun situatie (12%) groter dan bij andere uitkeringsgerechtigden (respectievelijk circa 2 en 4%).

Figuur 2.5. Kennis van de verplichtingen die wel bij de ZW horen⁶

87%

is de gemiddelde bekendheid met de plichten.⁷ Onder uitkeringsgerechtigden die al voor de coronacrisis een uitkering ontvingen is dit 89 procent.

⁶ De verplichtingen waarvan de meeste uitkeringsgerechtigden op de hoogte zijn staan bovenaan aflopend naar beneden

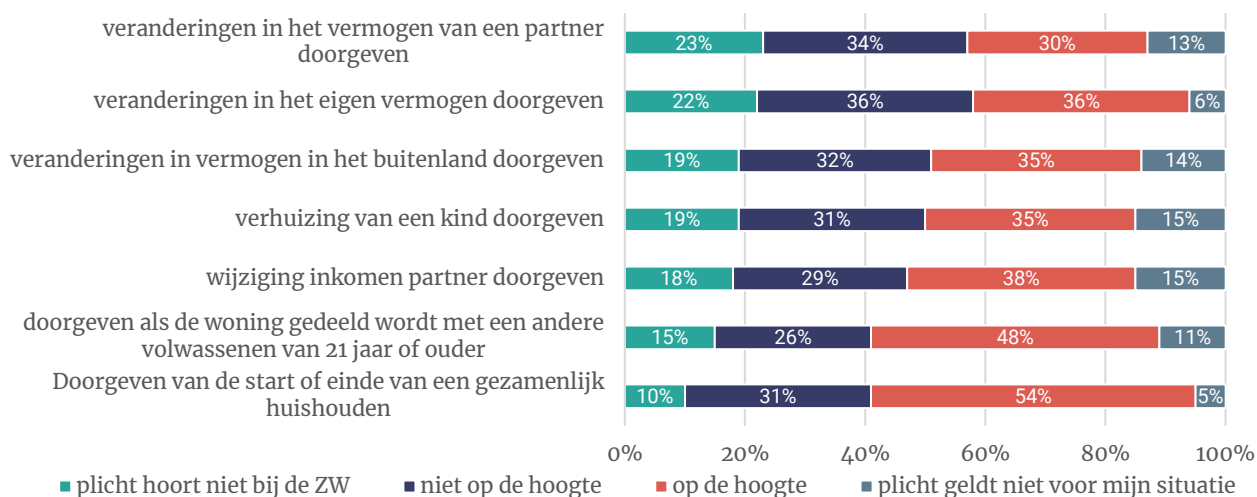
⁷ Dit percentage is berekend door het aandeel 'op de hoogte' van alle plichten bij elkaar op te tellen en te delen door het aantal plichten dat de uitkering kent.

Aanzienlijk deel denkt foutief dat andere plichten ook bij de ZW horen

Uitkeringsgerechtigden denken dat andere plichten ook bij de ZW-uitkering horen. Zo zegt meer dan de helft op de hoogte te zijn dat ze de start of het einde van een gezamenlijk huishouden moeten doorgeven. Ook van de andere plichten zeggen minimaal drie op de tien op de hoogte te zijn terwijl het geen verplichting is. Maximaal 23 procent weet dat de voorgelegde plichten niet bij de ZW-uitkering horen, het doorgeven van vermogen staat bovenaan. Circa drie op de tien geven aan niet op de hoogte te zijn dat de plichten bij de ZW horen, maar geven niet expliciet aan dat hij niet bij de ZW hoort.

Figuur 2.6. Kennis van de gepercipieerde verplichtingen die niet bij de ZW horen⁸

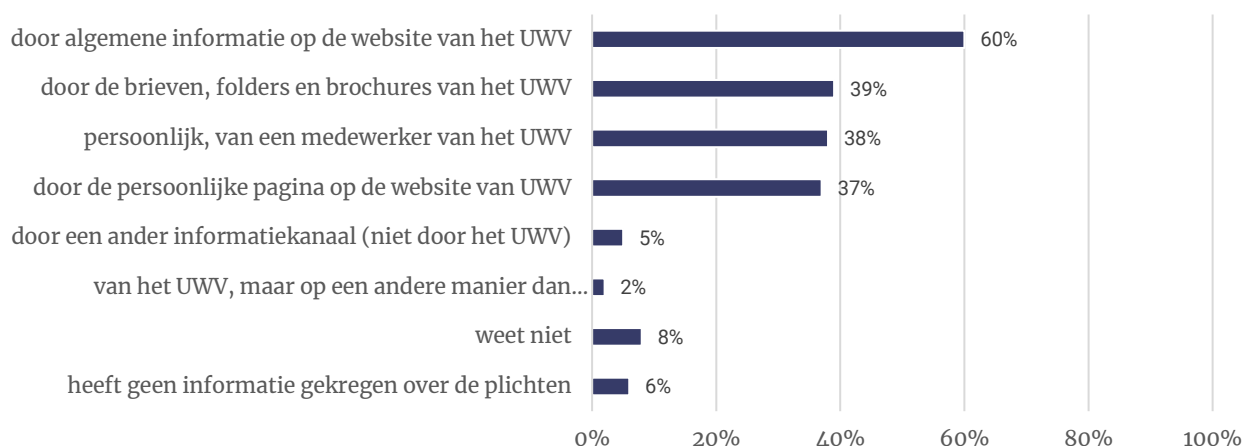
Informatievoorziening vooral via de website van het UWV

Zes op de tien ZW-gerechtigden krijgen informatie over de plichten die horen bij de uitkering door algemene informatie op de website van het UWV (zie figuur 2.7). In mindere mate ontvangt men brieven, folders of brochures van het UWV, wordt men persoonlijk geïnformeerd of ontvangt informatie via de persoonlijke pagina op de website van het UWV geeft men aan. Onder 46 t/m 65 jarigen wordt de persoonlijke pagina meer als informatiekanaal gebruikt (41%) dan onder 18 t/m 26 jarigen (23%). In deze jongere leeftijdsgroep wordt meer genoemd dat er geen informatievoorziening was (15% tegenover 4% onder 46 t/m 65 jarigen). Andere manieren van informatievoorziening komen bijna niet voor.

⁸ De verplichting waarvan het grootste aandeel uitkeringsgerechtigden weet dat het niet hoort bij de ZW staat boven en gaat aflopend naar beneden

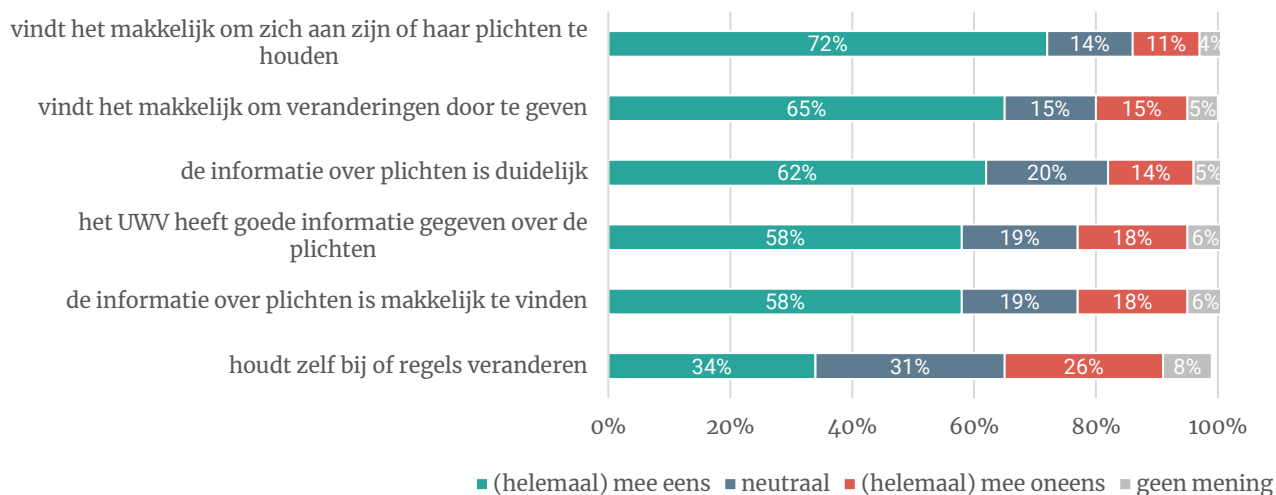
Figuur 2.7. Hoe heeft u informatie gekregen over de plichten die bij uw uitkering horen? Meerdere antwoorden mogelijk.

Iets minder makkelijk om aan de plichten te houden

Ruim zeven op de tien uitkeringsgerechtigden vinden het makkelijk om zich aan zijn of haar plichten te houden. Hoewel de meerderheid tevreden is over de informatievoorziening rondom de plichten, geldt dat niet voor iedereen. Bijna een op de vijf vindt niet dat het UWV goede informatie heeft gegeven over de plichten en dat deze informatie (ook) niet makkelijk te vinden is. Met name 18 t/m 26 jarigen vinden dit (respectievelijk 32 en 26% oneens). Meer mannen dan vrouwen vinden de informatie over de plichten duidelijk (67 en 57%). Een derde houdt zelf bij of de regels veranderen, 39 procent van de mannen doet dit en 29 procent van de vrouwen. Een kwart doet dat niet.

Figuur 2.8. Hoe veel of hoe weinig bent u het eens met onderstaande uitspraken?

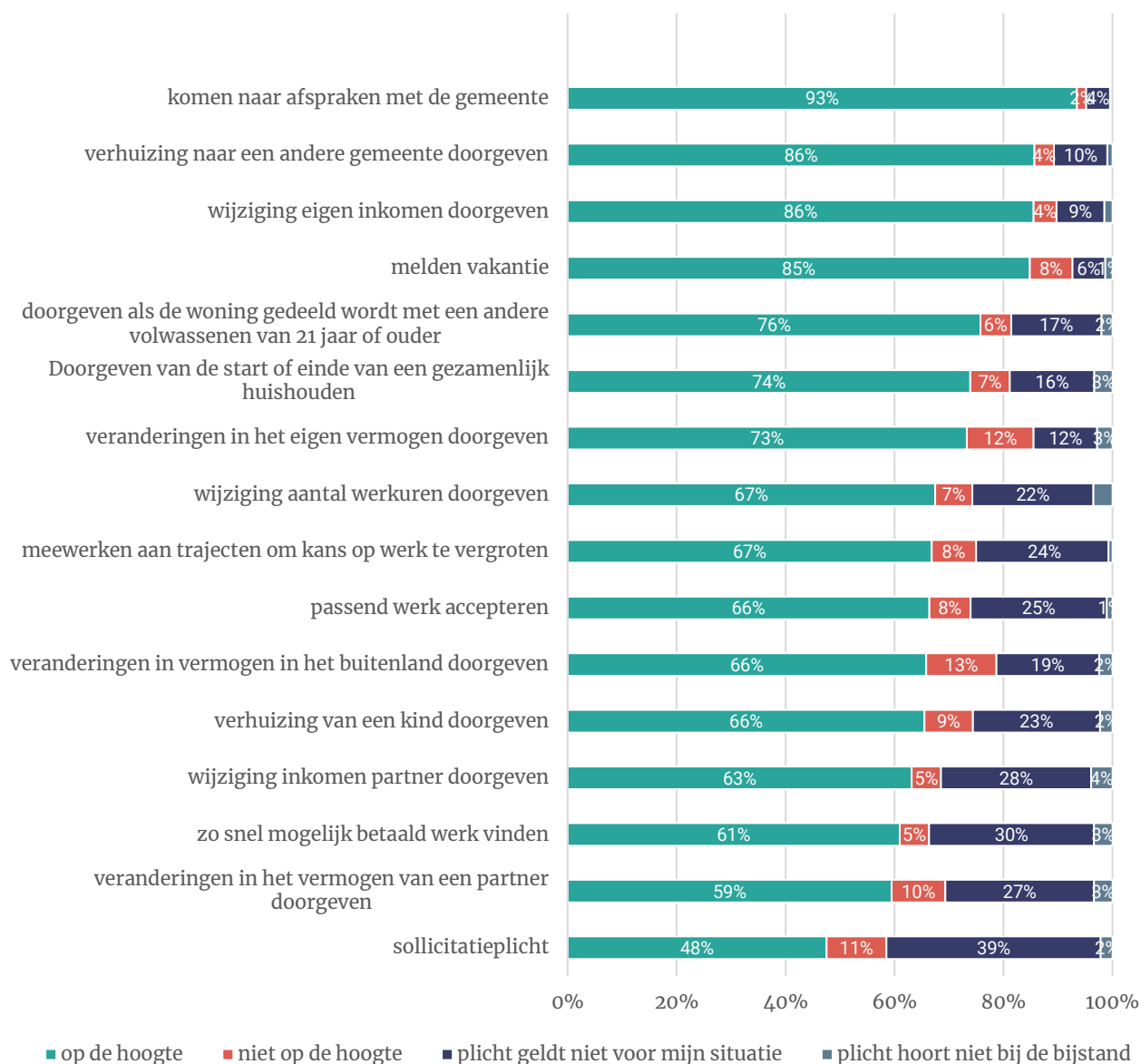

2.3 Bijstand

Deel denkt dat plicht niet voor hun situatie geldt

Gemiddeld is 80 procent van de bijstandsgerechtigden bekend met de plichten die horen bij hun uitkering. De bekendheid is lager dan bij de WW en ZW. In figuur 2.9 is te zien dat een aanzienlijk deel bij veel plichten aangeeft dat deze niet voor hun situatie geldt, terwijl de meeste plichten op iedereen van toepassing zijn. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze uitkeringsgerechtigden momenteel niet in een dergelijke situatie zitten waar de plicht voor geldt en zij dit daarom op deze manier hebben beantwoord. Bijvoorbeeld, 22 procent geeft aan dat de plicht 'wijziging in het aantal werkuren doorgeven' niet geldt voor hun situatie, terwijl deze plicht voor iedereen geldt. Het kan zijn dat men dit antwoordt, omdat ze nu helemaal geen werk hebben en voor hun gevoel werkuren dus ook niet kunnen wijzigen. Het minst bekend zijn bijstandsgerechtigden met de sollicitatieplicht.

Figuur 2.9. Kennis van de verplichtingen die bij de bijstand horen

Als men een ander inkomen heeft naast de bijstandsuitkering, weten zij vaker dat wijziging van het inkomen doorgegeven moet worden (91%) dan als dit niet het geval is (82%).

Onder uitkeringsgerechtigden die sinds een jaar een uitkering ontvangen, is de bekendheid met de sollicitatieplicht hoger (67% tegenover circa 42% bij een uitkeringsduur van minimaal drie jaar). Bij de langere uitkeringsduur noemt men vaker dat de plicht niet voor hun situatie geldt. Dit zien we ook bij 'meewerken aan trajecten om de kans op werk te vergroten' en 'passend werk aannemen'. Dit lijken ook vaker de 46 t/m 65 jarigen te zijn. Het verschilt per plicht welke leeftijdsgroep hier het beste van op de hoogte is.

Als men al langer dan drie jaar een uitkering ontvangt, zijn zij minder vaak op de hoogte dat er veranderingen in werkuren doorgegeven moeten worden (63%) dan bij een kortere uitkeringsduur (circa 79%). De groep die denkt dat de plicht niet bij hun situatie hoort, is groter (27% tegenover circa 14% bij een kortere uitkeringsduur).

80% is de gemiddelde bekendheid met de plichten.⁹

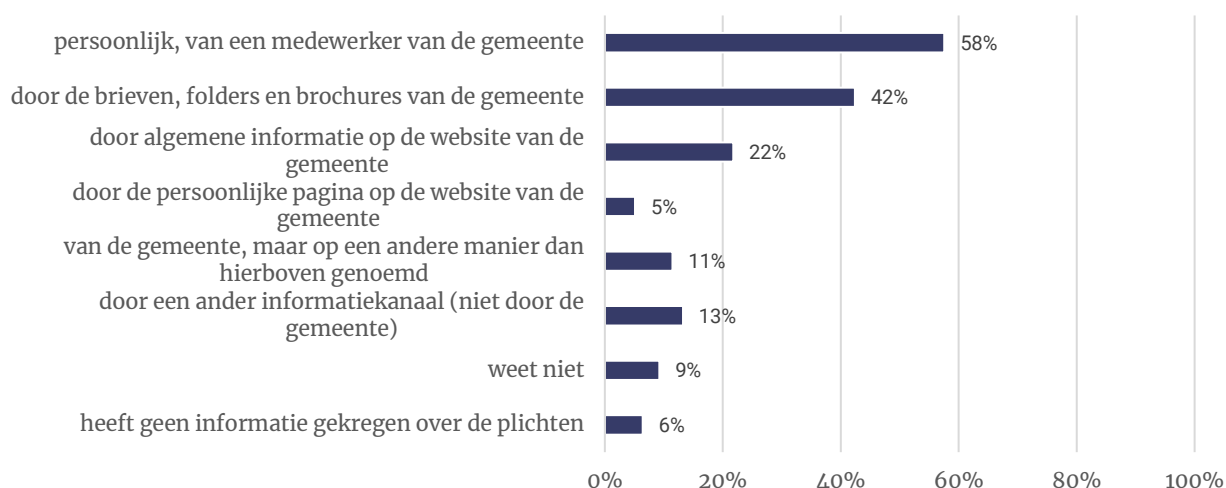
Bijstandsgerechtigden vooral persoonlijk geïnformeerd over plichten

Iets meer dan de helft van de mensen met een bijstandsuitkering is persoonlijk door een medewerker van de gemeente geïnformeerd over de plichten die horen bij de bijstandsuitkering (zie figuur 2.10). Bij een uitkeringsduur korter dan een jaar komt dit vaker voor (76%) dan bij een langere uitkeringsduur (circa 54%). Onder 18 t/m 26 jarigen is dit 83 procent.

Een kleinere groep van 42 procent kreeg brieven, folders en brochures van de gemeente.

Informatie via een persoonlijke pagina komt bijna niet voor. Dit is hoger onder uitkeringsgerechtigden die sinds een jaar een uitkering ontvangen, namelijk 11 procent. De verschillende vormen van informatievoorziening komen meer voor onder hoog opgeleiden.

Figuur 2.10. Hoe heeft u informatie gekregen over de plichten die bij uw uitkering horen? Meerdere antwoorden mogelijk.

⁹ Dit percentage is berekend door het aandeel 'op de hoogte' van alle plichten bij elkaar op te tellen en te delen door het aantal plichten dat de uitkering kent. De plichten omtrent de partner tellen 0,211 keer mee (21,1% heeft een partner) en de plicht om verhuizing van een kind door te geven telt 0,385 keer mee (38,5% heeft een thuiswonend kind).

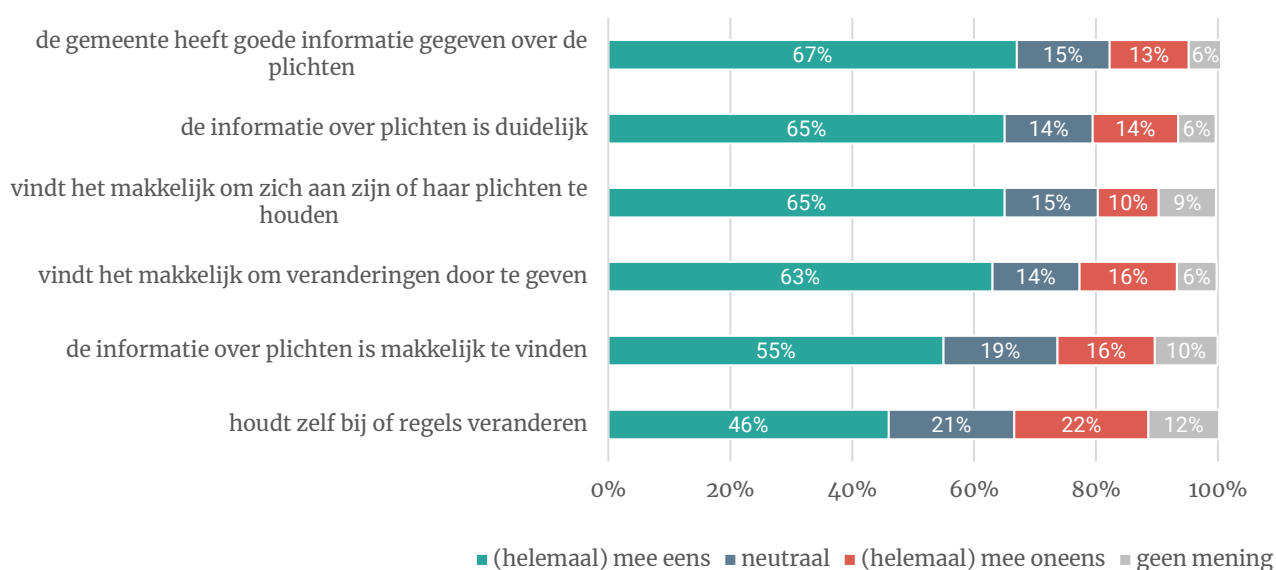
Meerderheid tevreden over informatievoorziening plichten

Ongeveer twee derde van de bijstandsgerechtigden vindt dat de gemeente goede informatie heeft gegeven over de plichten en dat deze informatie duidelijk is. Hoogopgeleiden zijn iets kritischer. Dit is ook het geval bij een uitkeringsduur van maximaal een jaar; een kwart (23%) binnen deze groep vindt dat de gemeente geen goede informatie heeft gegeven. Dit is circa 11 procent bij een langere uitkeringsduur. Ook zijn ze het er vaker niet mee eens dat de informatie over de plichten duidelijk is (respectievelijk 26% en circa 13%).

In iets mindere mate vindt men de informatie makkelijk te vinden, en bijna een kwart houdt niet zelf bij of de regels veranderen. Dit is 51 procent onder 18 t/m 26 jarigen.

Wel kunnen de meesten zich makkelijk aan hun plichten houden en vinden het makkelijk om een verandering door te geven, al is 16 procent het niet eens met dit laatste.

Figuur 2.11. Hoe veel of hoe weinig bent u het eens met onderstaande uitspraken?

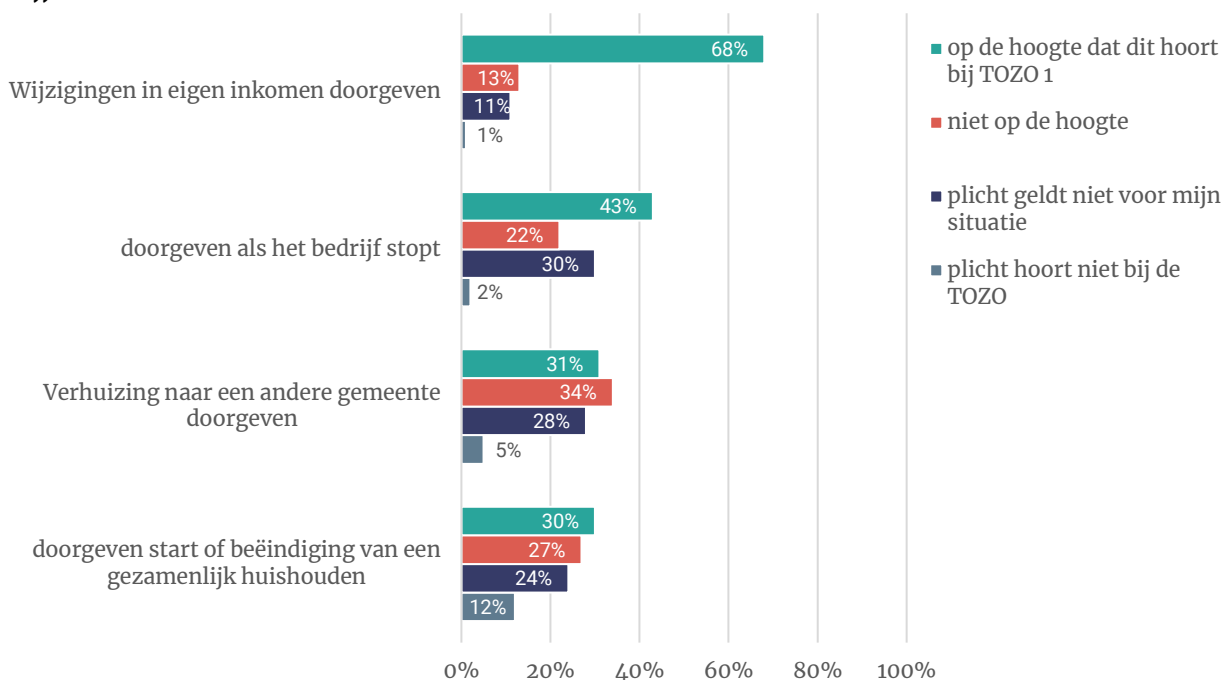

2.4 Tozo

Lage bekendheid plichten Tozo

Gemiddeld is 43 procent van de uitkeringsgerechtigden met Tozo I en 55 procent van de gerechtigden met Tozo II op de hoogte van de plichten die horen bij de uitkering. Men is niet op de hoogte of denkt dat de plicht niet geldt voor hun situatie. Men is vooral op de hoogte dat ze wijzigingen in het inkomen door moeten geven. Drie op de tien denken dat het doorgeven als het bedrijf stopt niet geldt voor hun situatie. Het minst is men op de hoogte dat een verhuizing doorgegeven moet worden. Het aandeel dat niet op de hoogte is van de plichten is relatief hoog onder laagopgeleiden.

Figuur 2.12. Kennis van de verplichtingen die bij de Tozo 1 horen (basis: Tozo-gerechtigden met Tozo 1 (n=604))

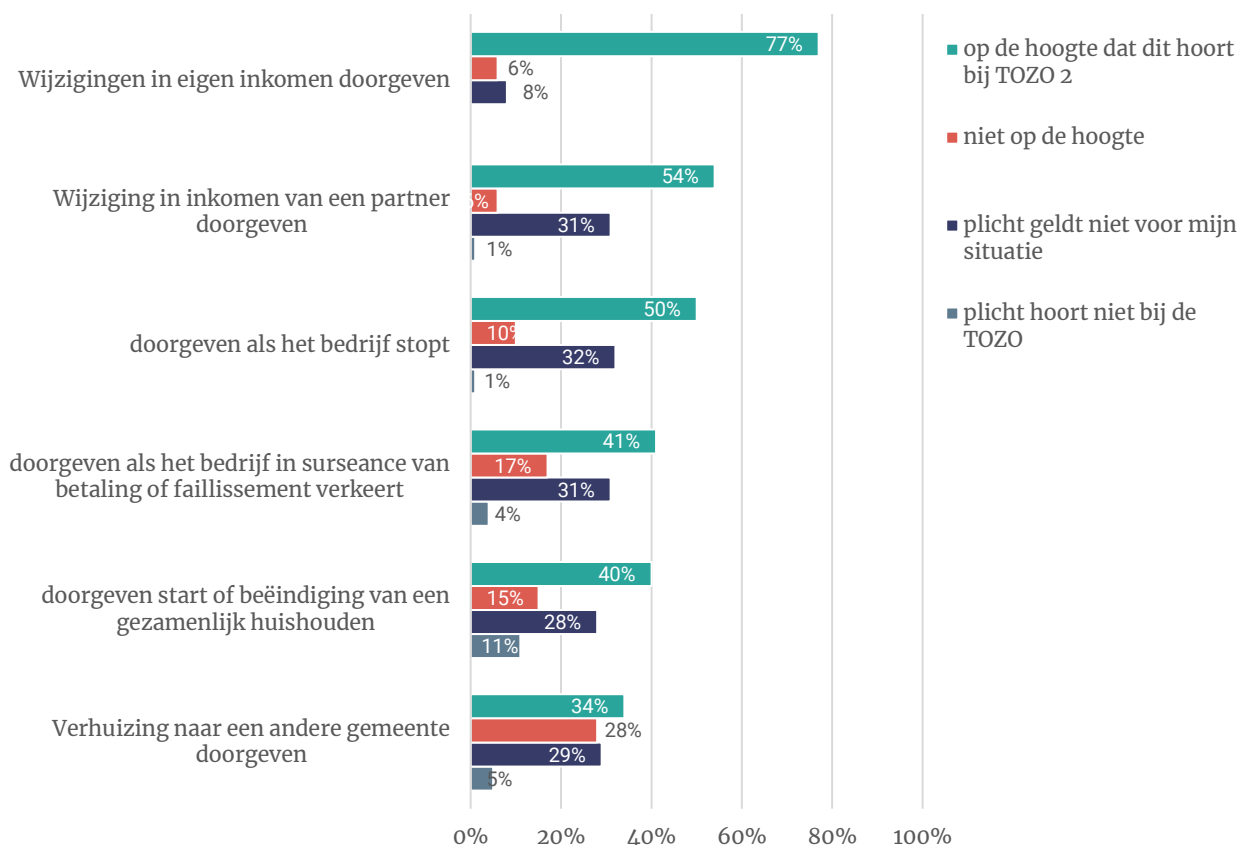
43%

van de uitkeringsgerechtigden met Tozo I is op de hoogte van de plichten die horen bij de Tozo I. ¹⁰

¹⁰ Dit percentage is berekend door het aandeel ‘op de hoogte’ van alle plichten bij elkaar op te tellen en te delen door het aantal plichten dat de uitkering kent.

Figuur 2.13. Kennis van de verplichtingen die bij de Tozo 2 horen (basis: Tozo-gerechtigden met Tozo 2 (n=322))

55%

van de uitkeringsgerechtigden met Tozo II is op de hoogte van de plichten die horen bij de Tozo II. ¹¹

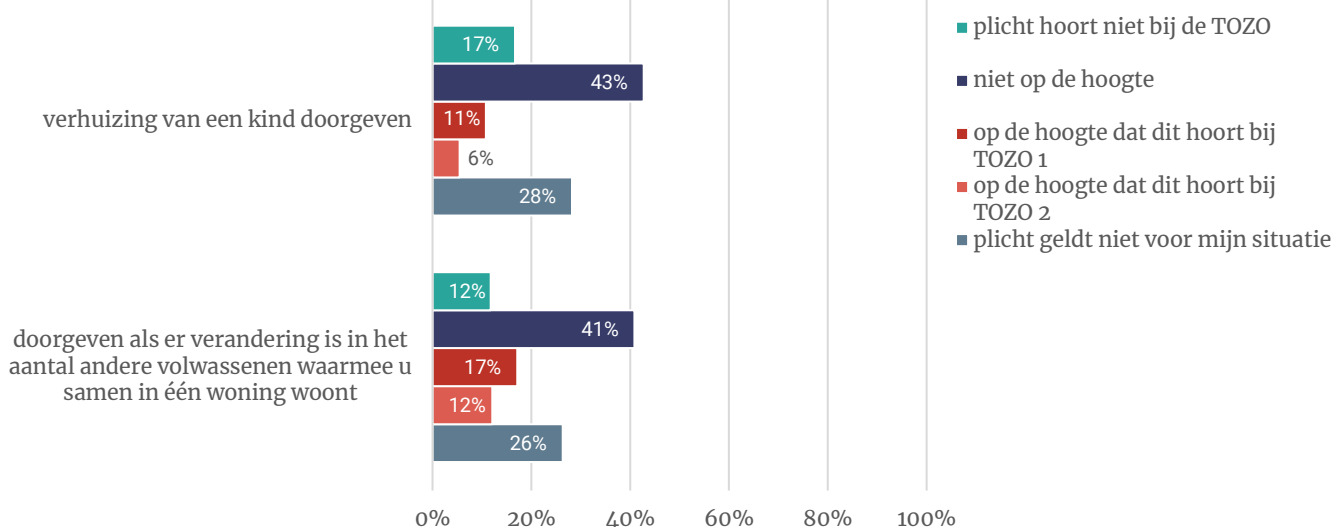
Deel denkt ook op de hoogte te zijn van plichten die niet bij de Tozo horen

Van plichten die niet bij de Tozo horen, geeft de grootste groep aan niet op de hoogte te zijn dat de plicht bij de Tozo hoort (zie figuur 2.14). Tussen de een en twee op de tien weten dat de plicht geen onderdeel is van de regeling. Sommigen denken foutief te weten dat de plichten wel bij de Tozo horen. Ruim een kwart denk dat dit wel bij de Tozo hoort, maar niet geldt voor hun situatie.

¹¹ Dit percentage is berekend door het aandeel ‘op de hoogte’ van alle plichten bij elkaar op te tellen en te delen door het aantal plichten dat de uitkering kent. De plicht omtrent de partner telt 0,422 keer mee (42,2% van de uitkeringsgerechtigden met Tozo 2 heeft een partner).

Figuur 2.14. Kennis van de gepercipieerde verplichtingen die niet bij de Tozo horen

Informatievoorziening via website gemeente en Rijksoverheid

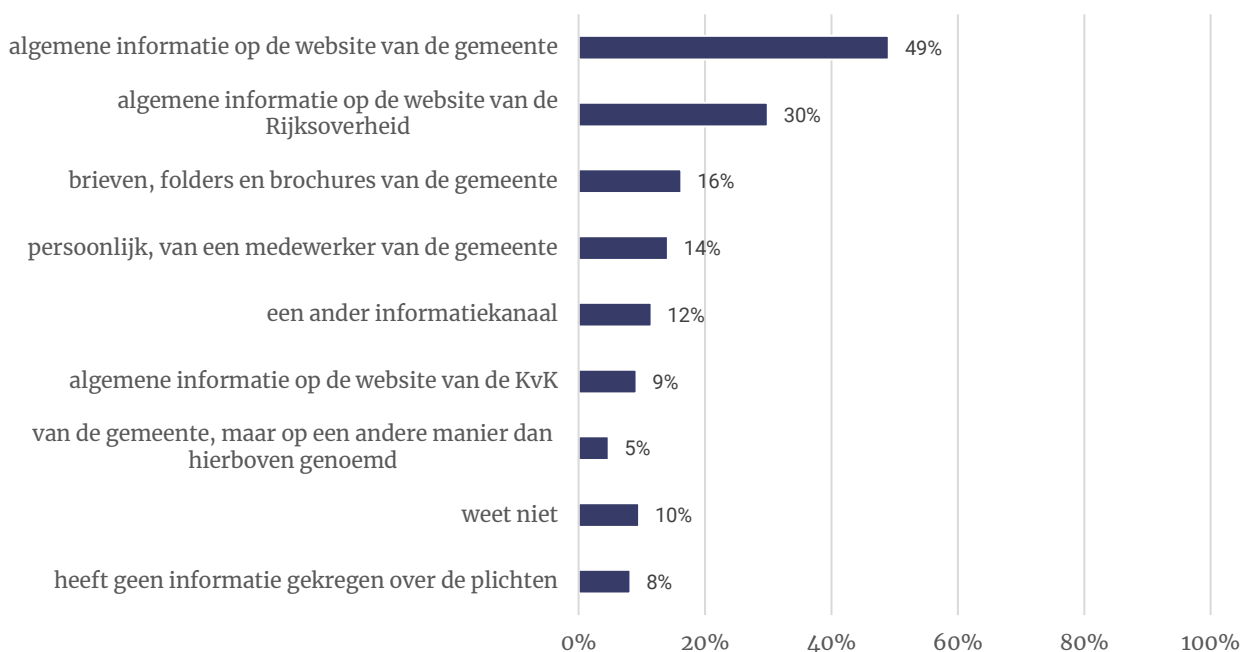
De helft van de Tozo-gerechtigden heeft informatie gekregen over de plichten die bij de Tozo horen via de website van de gemeente en de Rijksoverheid. Andere vormen van informatievoorziening zijn minder voorkomend.

18 t/m 45 jarigen laten zich vaker informeren door algemene informatie op de website van de gemeente (circa 68%) dan 46 t/m 65 jarigen (40%). Het aandeel dat een persoonlijk gesprek heeft gehad is weer hoger in deze laatste leeftijdsgroep (17%) dan 27 t/m 45 jarigen (9%).

De verschillende vormen van informatievoorziening komen meer voor onder middelbaar of hoogopgeleiden dan laagopgeleiden.

Ander genoemde kanalen zijn de accountant, boekhouder of administratiekantoor.

Figuur 2.15. Hoe heeft u informatie gekregen over de plichten die bij uw uitkering horen? Meerdere antwoorden mogelijk.

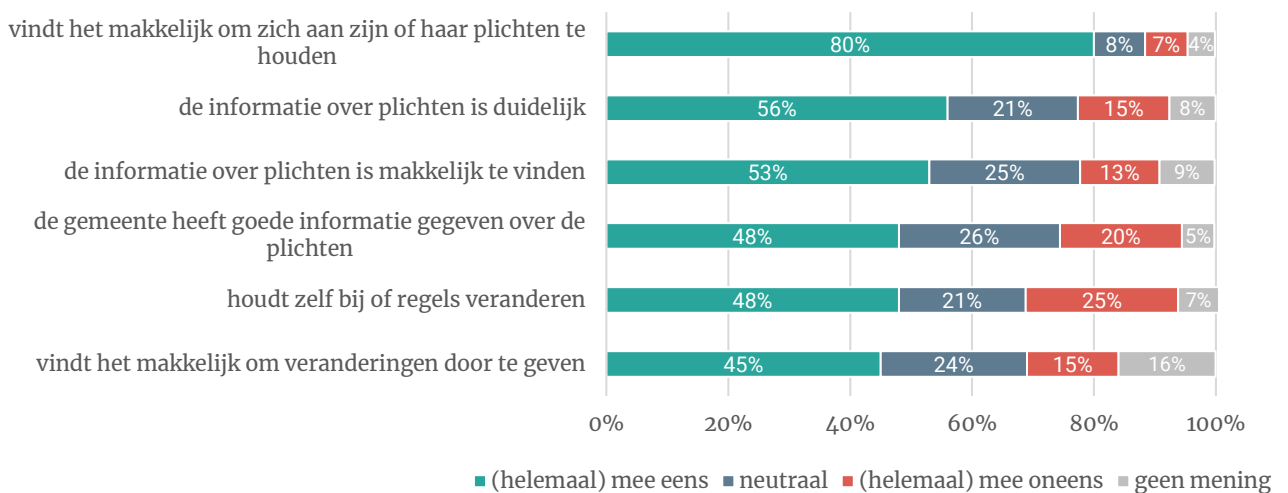
Hoog gemak om aan plichten te houden, informatievoorziening kan beter

Acht op de tien mensen met een Tozo uitkering vinden het makkelijk om zich aan zijn of haar plichten te houden.

Aanzienlijk minder uitkeringsgerechtigden zijn tevreden over de informatievoorziening rondom de plichten. Een op de vijf vindt niet dat de gemeente goede informatie heeft gegeven over de plichten. De tevredenheid is bij Tozo II hoger dan bij Tozo I. Ook zijn 46 t/m 65 jarigen vaker ontevreden (23%) dan 27 t/m 45 jarigen (14%). Iets meer dan de helft vindt de informatie duidelijk en makkelijk te vinden.

Een kleiner deel houdt zelf bij of de regels veranderen.

Figuur 2.16. Hoe veel of hoe weinig bent u het eens met onderstaande uitspraken?

3. Geschatte detectiekans

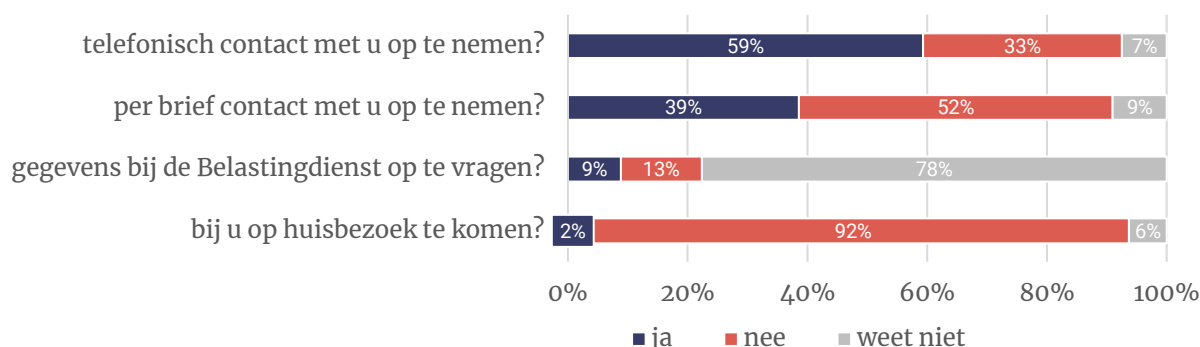
3 Geschatte detectiekans

3.1 WW

Meerderheid heeft telefonische controle gehad

Bij zes op de tien WW-gerechtigden heeft het UWV gecontroleerd of aan de plichten werd gehouden door telefonisch contact op te nemen. Per brief is iets minder voorkomend en een huisbezoek hebben veel uitkeringsgerechtigden niet gehad geven zij aan. Of er gegevens bij de Belastingdienst zijn opgevraagd weet men veelal niet.

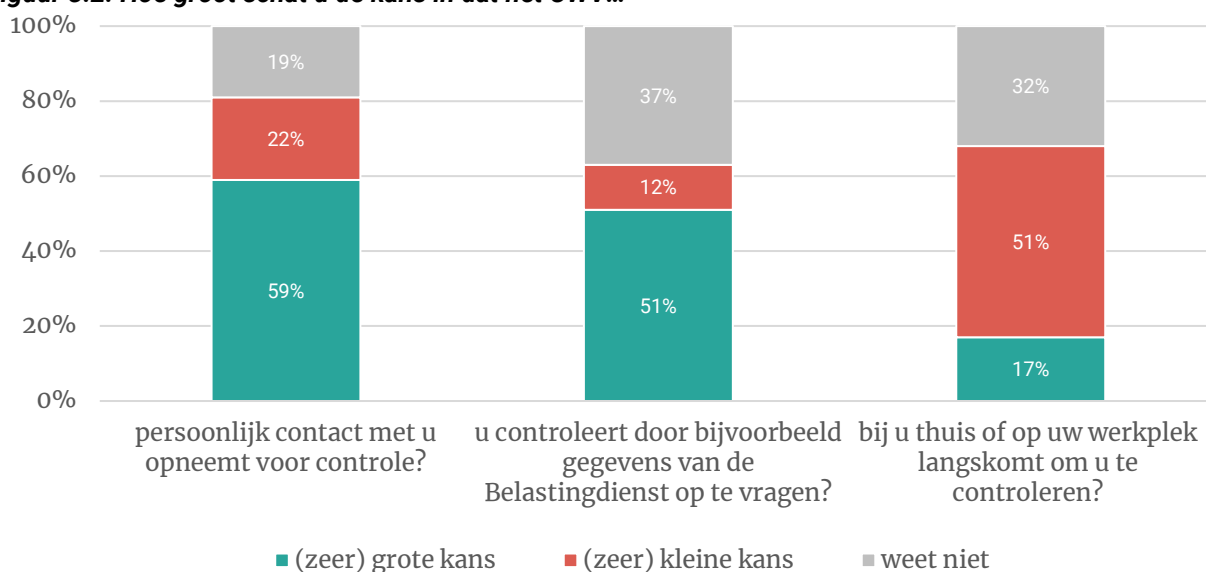
Figuur 3.1. Heeft het UWV wel eens gecontroleerd of u zich aan uw plichten houdt door...

Kans controle door persoonlijk contact hoogst geschat

Zes op de tien schatten de kans (zeer) groot in dat zij door het UWV worden gecontroleerd door persoonlijk contact op te nemen. De kans dat gegevens van de Belastingdienst worden opgevraagd, vindt men lastiger in te schatten. De helft schat deze kans groot in en 12 procent klein. Veel minder uitkeringsgerechtigden verwachten dat iemand van het UWV thuis of op de werkplek komt ter controle. Hoogopgeleiden schatten deze kans vaker klein in (60%) dan laagopgeleiden (39%).

Figuur 3.2. Hoe groot schat u de kans in dat het UWV...

Geschatte detectiekans door meerderheid hoog geschat

Een deel van de uitkeringsgerechtigden vindt het lastig in te schatten hoe groot de kans is dat het UWV het merkt als de plichten niet worden nageleefd en dit ook bestraft wordt. De meerderheid schat de kans (zeer) groot in dat het UWV dit merkt en dat iemand bestraft wordt als het UWV dit merkt.

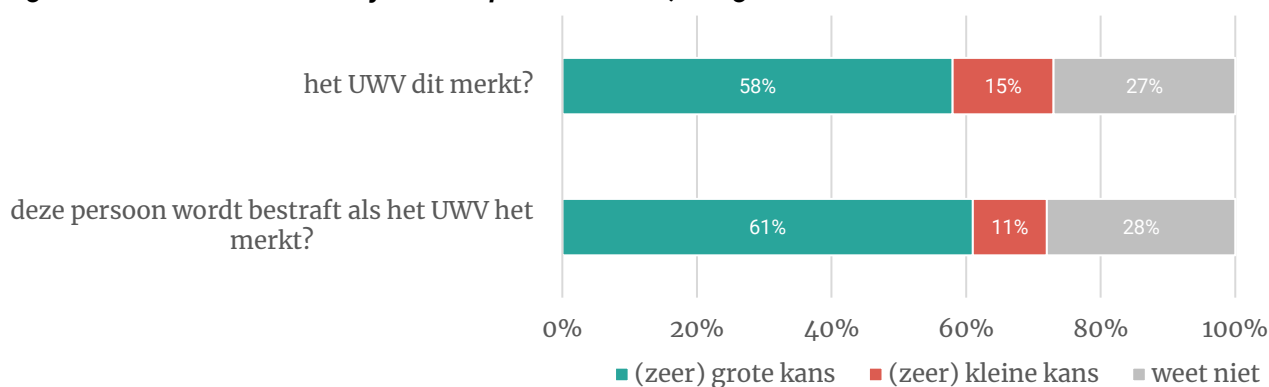
Hoogopgeleiden schatten de detectiekans kleiner in. Hoogopgeleiden en uitkeringsgerechtigden met een ander inkomen naast de WW-uitkering, schatten de kans dat het UWV het merkt als iemand zijn of haar plichten niet nakomt vaker klein in.

Mensen die al langer een uitkering ontvangen schatten de strafkans hoger in. Het aandeel dat de kans op bestraffing hoog inschat, is hoger als de uitkering langer dan een half jaar loopt (73%) dan korter dan een half jaar (52%).

Als men een uitkering heeft sinds de coronacrisis weten ze het vaker niet (35% tegenover 20% bij een langere uitkeringsduur).

Onder 18 t/m 26 jarigen schat 25 procent de kans op bestraffing klein in, dit is 13 procent onder 27 t/m 46 jarigen en 6 procent onder 46-65 jarigen.

Figuur 3.3. Stel iemand komt zijn of haar plichten niet na, hoe groot schat u de kans in dat...

Hogere kans ontdekking witte fraude dan zwarte fraude

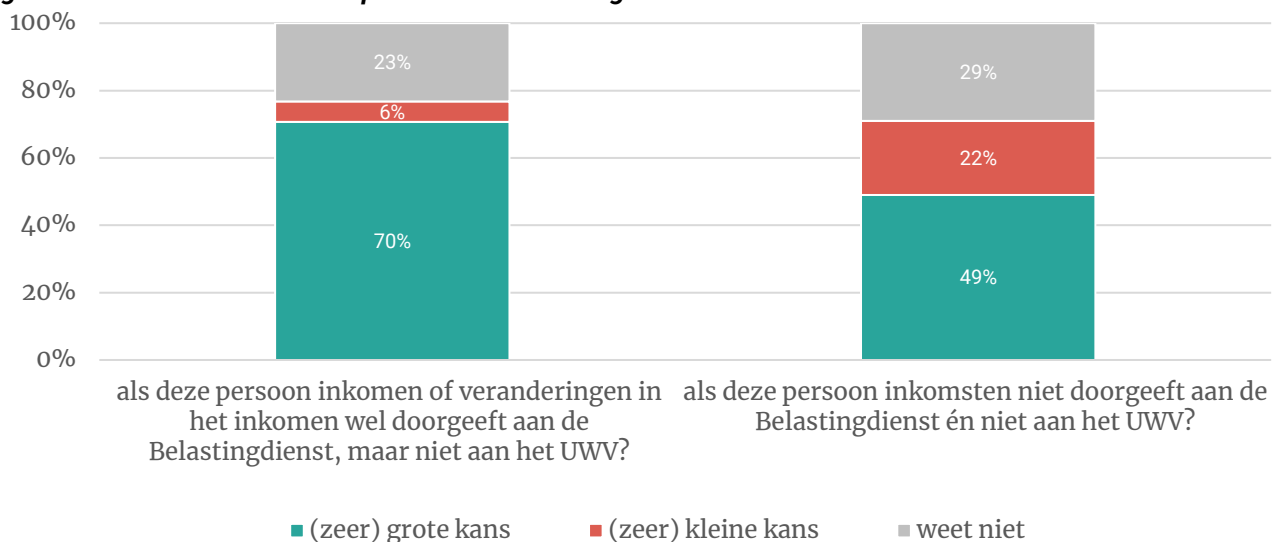
Zeven op de tien schatten de kans dat witte fraude (iets wel melden aan de Belastingdienst, maar niet aan het UWV) wordt ontdekt (zeer) groot (zie figuur 3.4). Dit aandeel is lager bij zwarte fraude (iets niet melden aan zowel de Belastingdienst als het UWV), namelijk 49 procent. Een kwart tot drie op de tien weten het niet.

Meer mannen dan vrouwen schatten de kans op zwarte fraude klein (respectievelijk 27% en 16%).

Dit geldt ook meer voor hoogopgeleiden (30%) dan laagopgeleiden (11%).

Onder 18 t/m 26 jarigen schat 67 procent de detectiekans bij zwarte fraude groot, dat is 46 procent onder 27 t/m 45 jarigen.

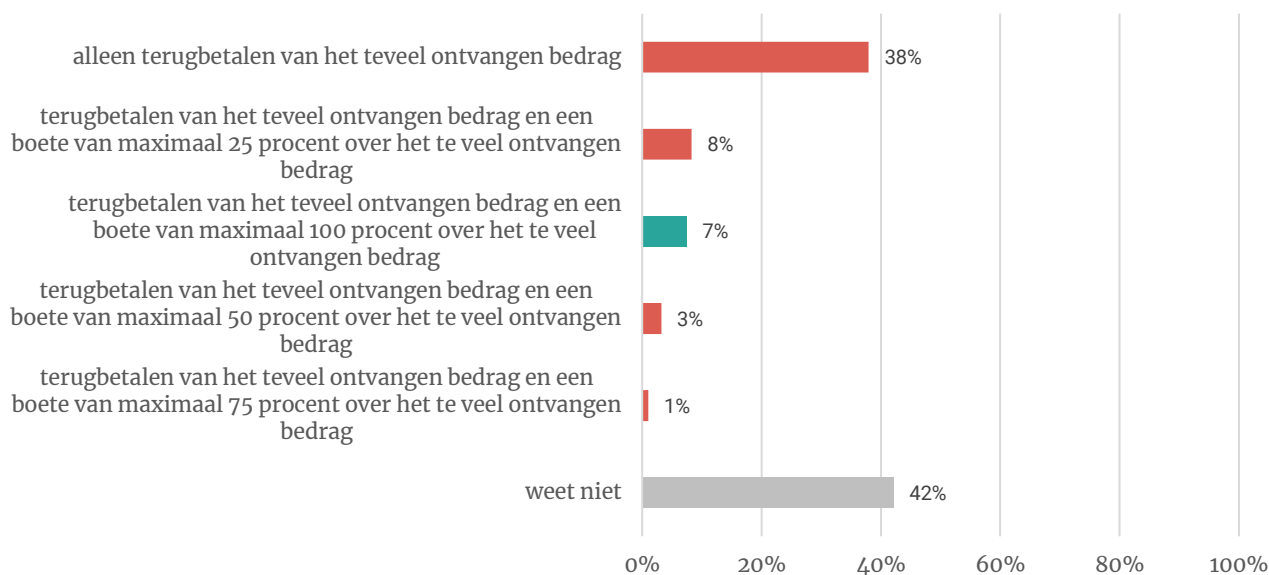
Figuur 3.4. Stel iemand komt de plichten niet na. Hoe groot schat u de kans in dat het UWV het merkt...

Weinig kennis over gevolgen overtreding

Maar weinig uitkeringsgerechtigden weten wat de gevolgen zijn als iemand niet voldoet aan de plichten. Zo weet maar 7 procent dat er een boete van maximaal 100 procent over het te veel ontvangen bedrag opgelegd kan worden als iemand niet de juiste informatie doorgeeft en daardoor een te hoog uitkeringsbedrag heeft ontvangen. De grootste groep weet het niet of denkt dat je alleen het te veel ontvangen bedrag moet terugbetalen.

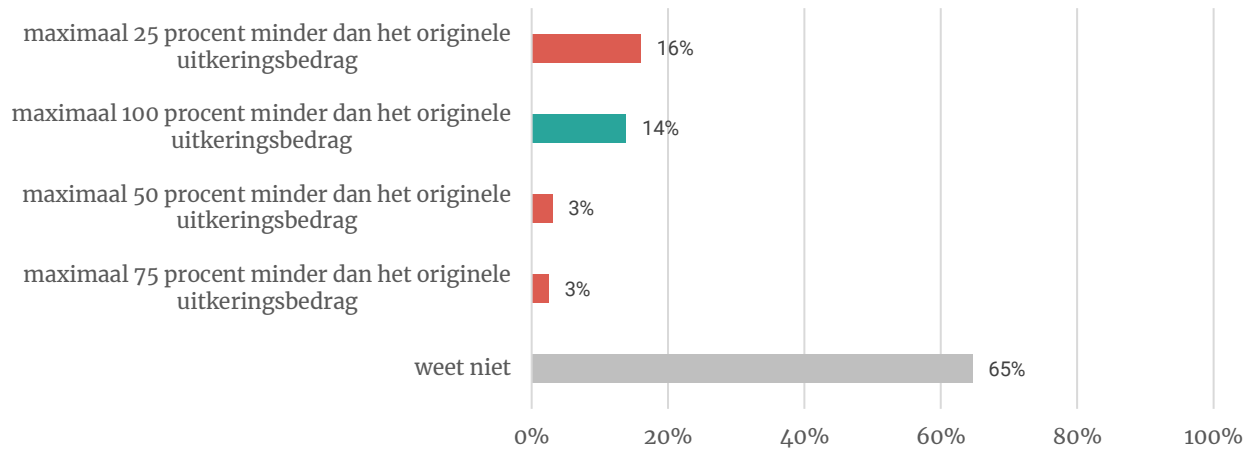
Figuur 3.5. Als iemand niet de juiste informatie doorgeeft die hij of zij moet doorgeven aan het UWV en daardoor een (te hoog) uitkeringsbedrag heeft ontvangen. Wat zijn volgens u dan de gevolgen?¹²

¹² In het figuur geeft het groene balkje de gevolgen aan die van toepassing zijn

Ook weet maar 14 procent dat als iemand niet voldoet aan de andere plichten, zoals solliciteren, het gehele uitkeringsbedrag ingetrokken kan worden. Twee derde weet het niet.

Figuur 3.6. Als iemand niet voldoet aan zijn of haar andere plichten, zoals solliciteren of passend werk aannemen. Wat zijn volgens u dan de gevolgen? Deze persoon ontvangt...¹³

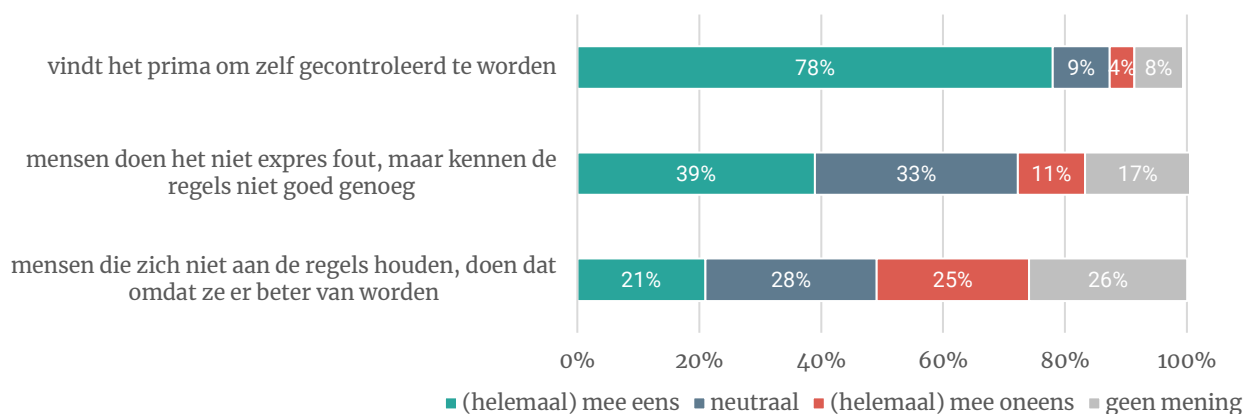

Uitkeringsgerechtigden staan open voor controle

Bijna acht op de tien vinden het prima om zelf gecontroleerd te worden. Dit aandeel is hoger onder 27-65 jarigen (circa 82%) dan 18-26 jarigen (54%) en onder uitkeringsgerechtigden die voor de coronacrisis al de uitkering ontvingen (86%) dan wanneer de uitkering pas in de coronacrisis is gestart (72%).

Of men vindt dat mensen zich wel of niet bewust niet aan de regels houden, is verdeeld. Vier op de tien denken dat mensen niet expres de regels overtreden omdat zij de regels niet kennen. Een op de vijf denkt dat mensen zich bewust niet aan de regels houden om er zelf beter van te worden.

Figuur 3.7. Hoe veel of hoe weinig bent u het eens met onderstaande uitspraken?

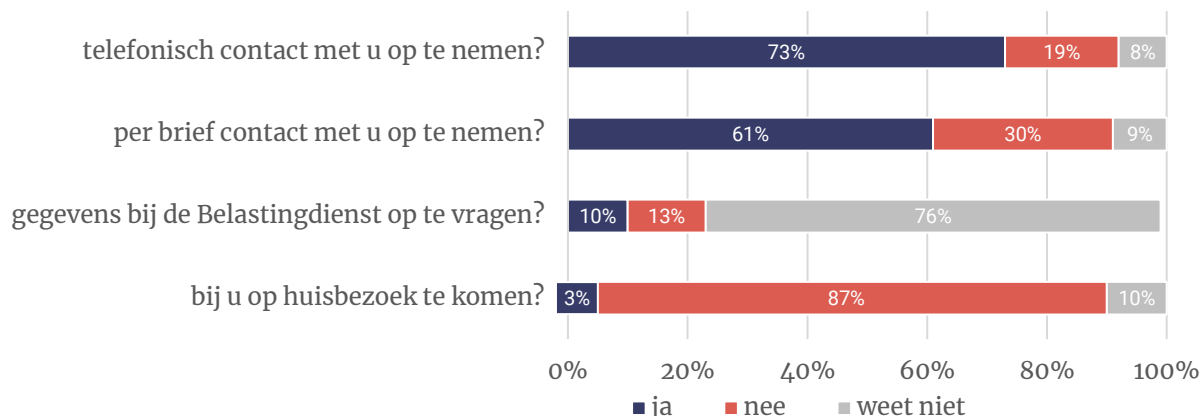
¹³ In het figuur geeft het groene balkje de gevolgen aan die van toepassing zijn

3.2 ZW

Huisbezoek als controle bij de ZW weinig voorgekomen

Driekwart van de ZW-gerechtigden is wel eens telefonisch gecontroleerd. Bij een kleiner deel heeft het UWV per brief contact opgenomen. Veel uitkeringsgerechtigden weten niet of er wel eens gegevens bij de Belastingdienst zijn opgevraagd. Een huisbezoek komt weinig voor.

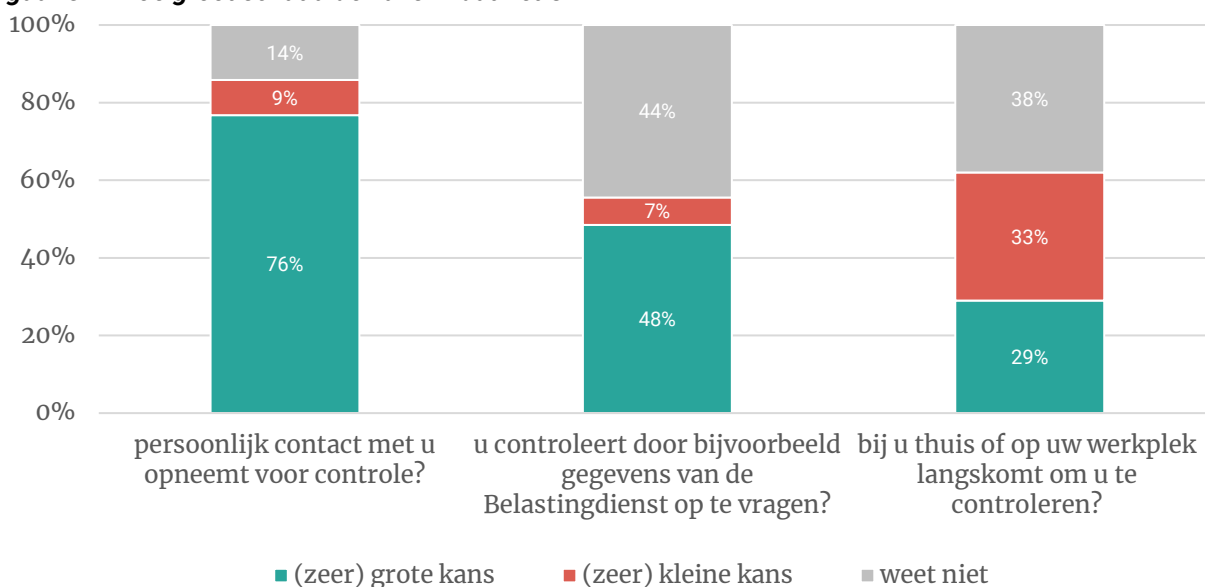
Figuur 3.8. Heeft het UWV wel eens gecontroleerd of u zich aan uw plichten houdt door...

Kans op controle door het UWV moeilijk in te schatten

Uitkeringsgerechtigden vinden de kans op controle door het opvragen van gegevens bij de Belastingdienst en door huisbezoek relatief moeilijk in te schatten (zie figuur 3.9). Vooral kans op controle door thuis of op het werk langs te komen schatten zij laag in. Onder hoogopgeleiden is dit 45 procent. Veel uitkeringsgerechtigden denken wel dat het UWV persoonlijk contact met hen opneemt voor controle.

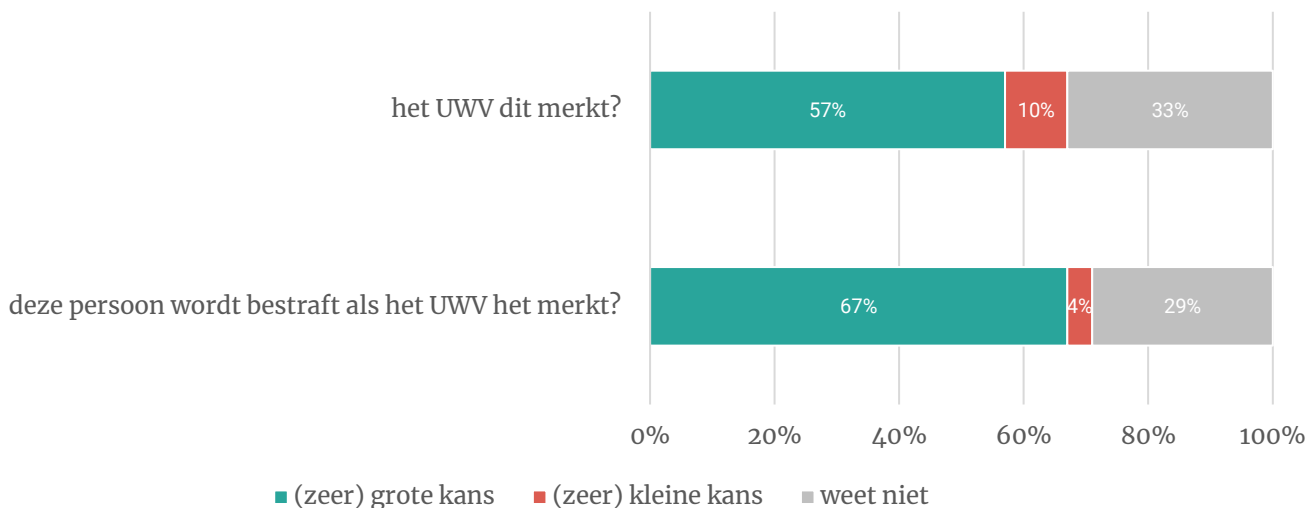
Figuur 3.9. Hoe groot schat u de kans in dat het UWV...

Detectiekans wordt niet klein geschat

Als iemand zijn of haar plichten niet nakomt, schat meer dan de helft van de ZW-gerechtigden de kans (zeer) groot in dat het UWV dit merkt. Een derde weet het niet. Het aandeel dat de kans op boete als het UWV dit merkt hoog schat, is met 67 procent groter. Ook dit vindt een deel moeilijk in te schatten. Weinig uitkeringsgerechtigden schatten de detectiekans klein in.

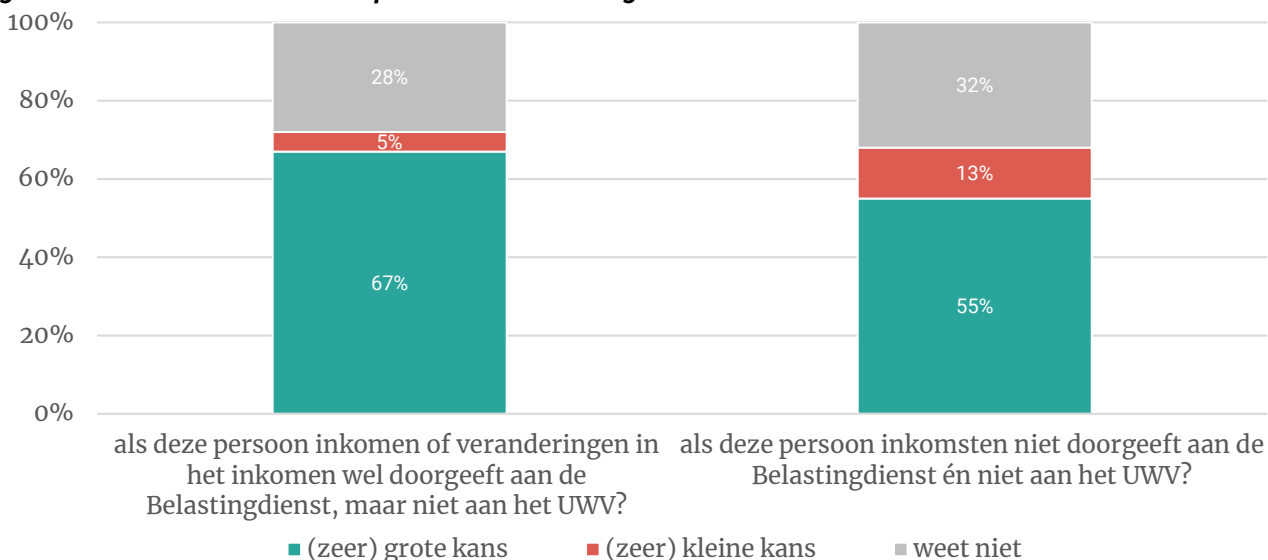
Figuur 3.10. Stel iemand komt zijn of haar plichten niet na, hoe groot schat u de kans in dat...

Meerderheid schat detectiekans witte fraude hoog in

Ook de detectiekans op witte en zwarte fraude vinden uitkeringsgerechtigden lastig in te schatten. Twee derde denkt dat de kans groot is dat het UWV witte fraude merkt. Maar 5 procent schat de kans klein in. Dit aandeel is hoger bij de detectiekans van zwarte fraude. Iets meer dan de helft denkt dat de kans groot is dat het UWV dit merkt. Hoogopgeleiden schatten de detectiekans bij zwarte fraude vaker klein in dan laag- en middelbaar opgeleiden.

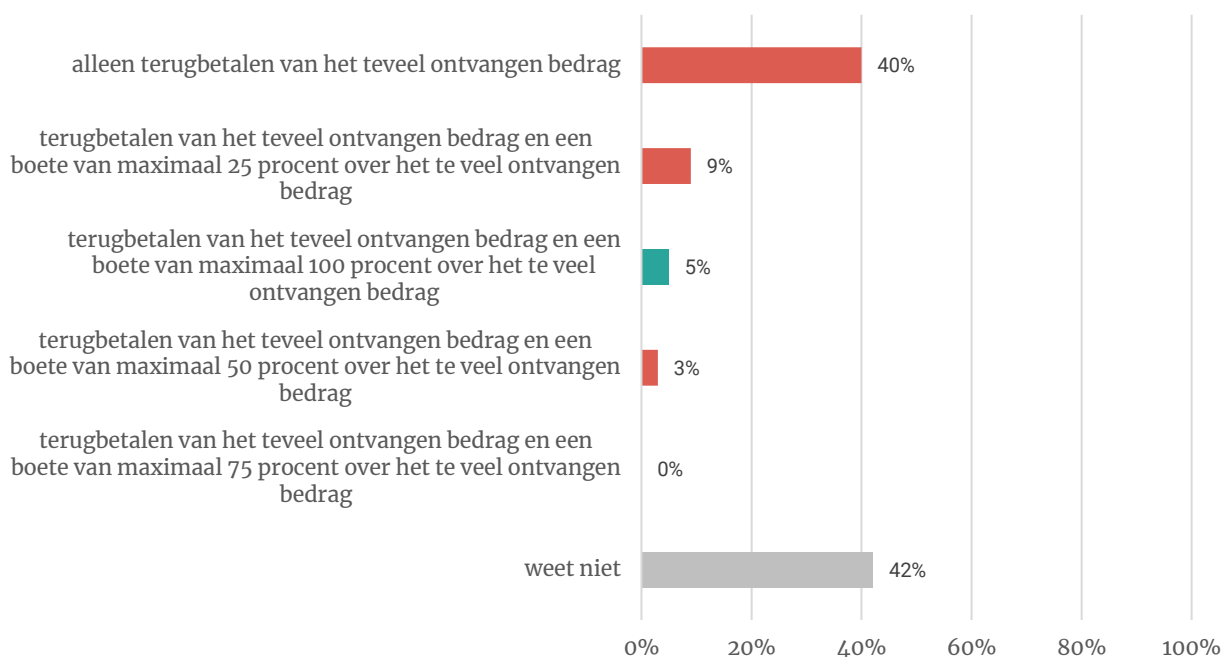
Figuur 3.11. Stel iemand komt de plichten niet na. Hoe groot schat u de kans in dat het UWV het merkt...

Gevolgen bij regelovertreding weinig bekend

Als iemand niet de juiste informatie doorgeeft aan het UWV en daardoor een te hoog uitkeringsbedrag ontvangt, kan een maximale boete van 100 procent gegeven worden (naast het terugbetalen van het te veel ontvangen bedrag). Vijf procent is hiervan op de hoogte (zie figuur 3.12). Onder hoogopgeleiden is dit 9 procent, onder laagopgeleiden 2 procent. De grootste groep denkt dat alleen het te veel ontvangen bedrag terugbetaald hoeft te worden en 42 procent weet het niet.

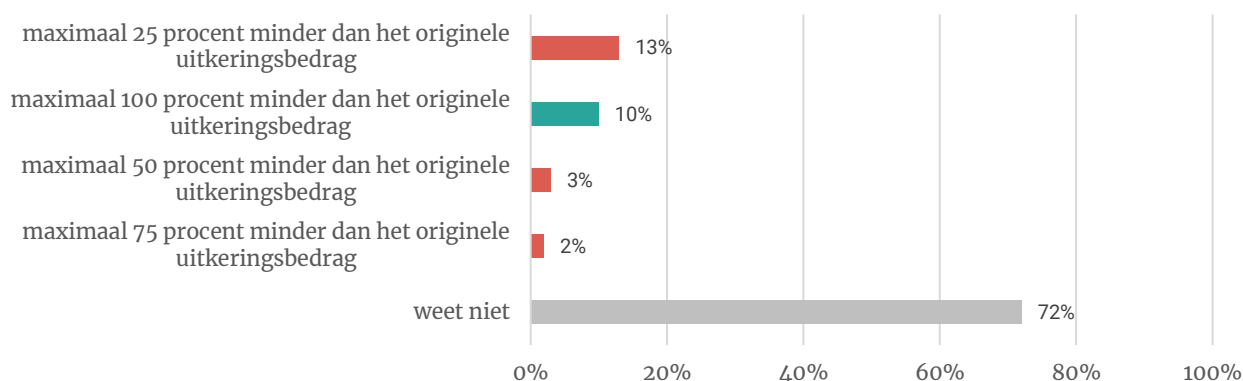
Figuur 3.12. Als iemand niet de juiste informatie doorgeeft die hij of zij moet doorgeven aan het UWV en daardoor een (te hoog) uitkeringsbedrag heeft ontvangen. Wat zijn volgens u dan de gevolgen?¹⁴

Als iemand niet voldoet aan inspanningsplichten, zoals meewerken aan re-integratie, kan maximaal 100 procent van het originele uitkeringsbedrag minder uitgekeerd worden. Tien procent is hiervan op de hoogte. Ook dit weten meer hoogopgeleiden (18%) dan laag- (8%) en middelbaar opgeleiden (8%). Iets meer uitkeringsgerechtigden denken dat dit maximaal 25 procent is. Maar liefst zeven op de tien weten het niet.

¹⁴ In het figuur geeft het groene balkje de gevolgen aan die van toepassing zijn

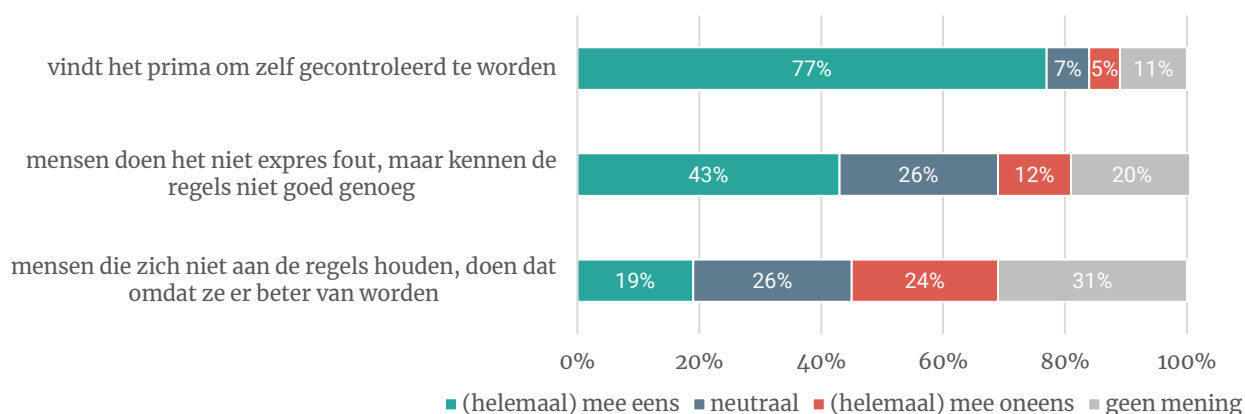
Figuur 3.13. Als iemand niet voldoet aan zijn of haar andere plichten, zoals meewerken aan re-integratie. Wat zijn volgens u dan de gevolgen? Deze persoon ontvangt...

Verdeeldheid over bewuste regelovertrading

Ruim driekwart vindt het prima om zelf gecontroleerd te worden. Bijna de helft denkt dat anderen niet expres de regels overtreden, maar deze niet kennen. Dit stijgt naar 55 procent onder hoogopgeleiden. Toch denkt ook een op de vijf dat mensen zich bewust niet aan de regels houden om er zelf beter van te worden. Meer mannen (26%) dan vrouwen (13%) denken dit.

Figuur 3.14. Hoe veel of hoe weinig bent u het eens met onderstaande uitspraken?

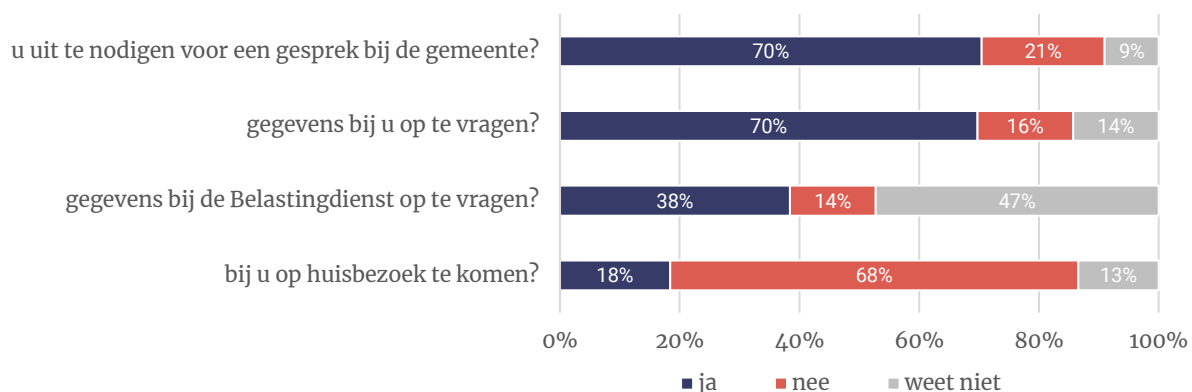

3.3 Bijstand

Meerderheid gecontroleerd door gesprek gemeente en door opvraag gegevens

Zeven op de tien bijstandsgerechtigden zijn wel eens uitgenodigd voor een gesprek bij de gemeente ter controle. Bij een even grote groep zijn wel eens gegevens opgevraagd. Een huisbezoek is veel minder voorkomend. Of er wel eens gegevens bij de Belastingdienst zijn opgevraagd, weet men niet altijd. Dit is bij 38 procent wel gebeurd.

Figuur 3.15. Heeft de gemeente wel eens gecontroleerd of u zich aan uw plichten houdt door...

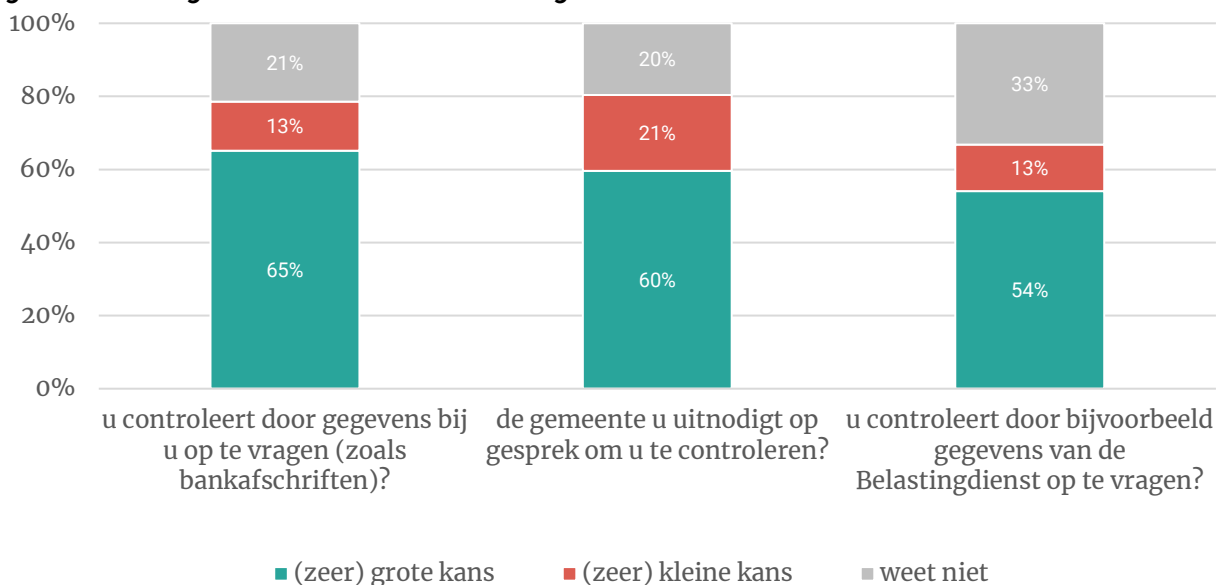
Twee derde schat kans op controle door opvragen gegevens groot

De controlekans wordt groot geschat. Een op de vijf denkt dat de kans op controle door een gesprek met de gemeente klein is (zie figuur 3.16). Bij de verschillende manieren van controle schat meer dan de helft de kans groot, met name bij de controle door gegevens bij de uitkeringsgerechtigde zelf op te vragen. Een derde vindt het lastig om in te schatten wat de kans op controle door gegevens bij de Belastingdienst op te vragen is.

We zien verschillen tussen gemeentegroottes. Inwoners uit middelgrote gemeenten (50.000-100.000 inwoners) schatten de controlekans vaker klein in. Inwoners uit kleine gemeenten (20.000-50.000 inwoners) én uit grote gemeenten (> 100.000 inwoners) schatten de kans juist vaker groot.

Verder schatten hoogopgeleiden de controlekans relatief vaak groot in.

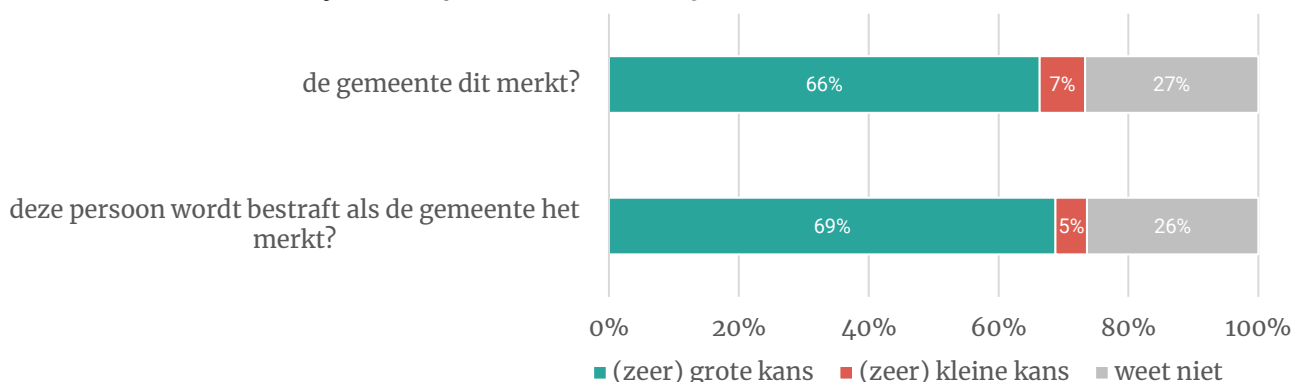
Figuur 3.16. Hoe groot schat u de kans in dat de gemeente...

Hoge detectiekans

(Ruim) twee derde schatten de detectiekans bij regelovertreding hoog in. Maar weinig bijstandsgerechtigden denken dat deze kans klein is. Een kwart weet het niet.

Figuur 3.17. Stel iemand komt zijn of haar plichten niet na, hoe groot schat u de kans in dat...

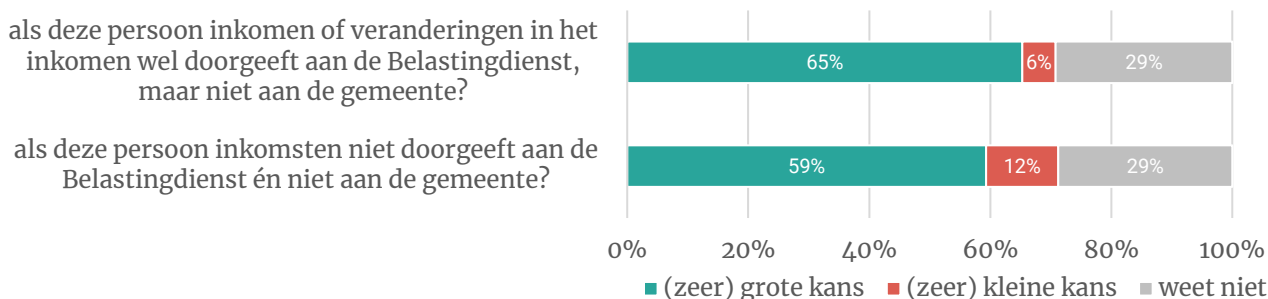

Detectiekans witte fraude hoger dan zwarte fraude

Twee derde denkt dat de kans groot is dat de gemeente het merkt als iemand veranderingen in het inkomen wel doorgeeft aan de Belastingdienst, maar niet aan de gemeente (witte fraude). De detectiekans wordt iets kleiner geschat bij zwarte fraude (aan zowel de Belastingdienst als de gemeente niet doorgegeven). Drie op de tien weten het niet.

De detectiekans op zwarte fraude wordt vaker klein geschat door 18 t/m 26 jarigen (37%) dan 27 t/m 45 jarigen (15%) en 46 t/m 65 jarigen (5%).

Figuur 3.18. Stel iemand komt de plichten niet na. Hoe groot schat u de kans in dat de gemeente het merkt...

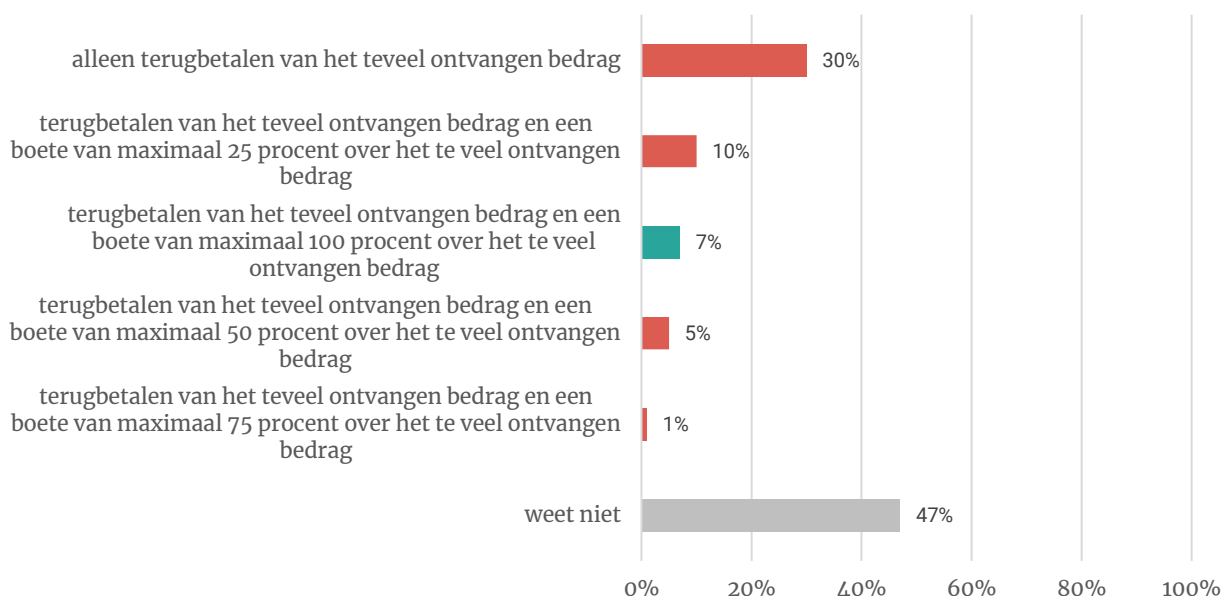

Weinig bijstandsgerechtigden op de hoogte van maximale boete

Maar 7 procent van de mensen met een bijstandsuitkering weet dat er maximaal een boete van 100 procent gegeven kan worden als niet de juiste informatie wordt doorgegeven. De grootste groep denkt dat alleen het te veel ontvangen bedrag terugbetaald moet worden en bijna de helft weet niet wat de gevolgen zijn bij regelovertreding.

Bijstandsgerechtigden die langer dan drie jaar een uitkering ontvangen, weten vaker (9%) wat de gevolgen zijn dan uitkeringsgerechtigden met een uitkeringsduur van maximaal een jaar (0%).

Figuur 3.19. Als iemand niet de juiste informatie doorgeeft die hij of zij moet doorgeven aan de gemeente en daardoor een (te hoog) uitkeringsbedrag heeft ontvangen. Wat zijn volgens u dan de gevolgen?¹⁵

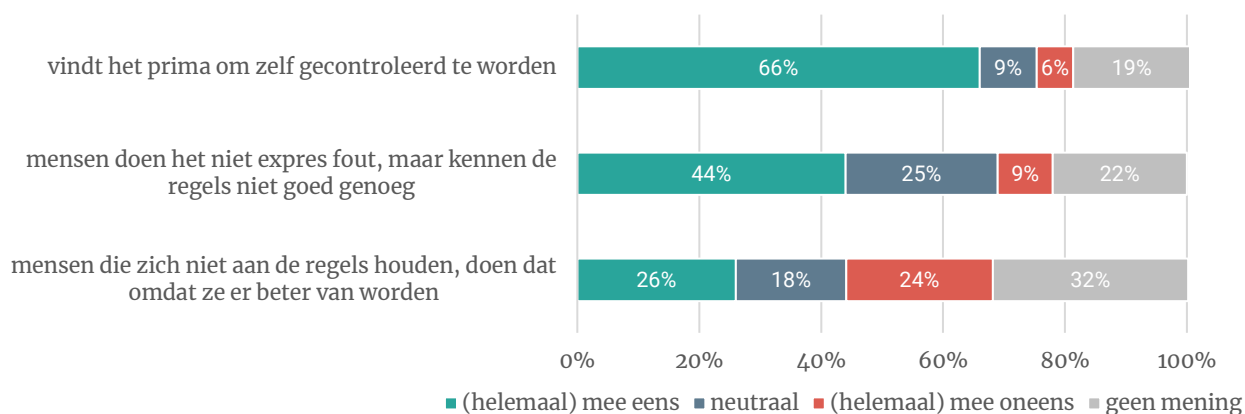

Kwart denkt dat mensen zich bewust niet aan de regels houden

Twee derde vindt het prima om zelf gecontroleerd te worden. Het aandeel dat het daar niet mee eens is, is hoger onder hoogopgeleiden (13%) dan middelbaar opgeleiden (4%).

Iets minder dan de helft van de bijstandsgerechtigden denkt dat anderen niet expres de regels overtreden. Dit stijgt naar 76 procent onder 18 t/m 26 jarigen. Onder gerechtigden die maximaal een jaar een uitkering ontvangen is dit 60 procent. Een kwart denkt dat mensen zich niet aan de regels houden om er zelf beter van te worden.

Figuur 3.20. Hoe veel of hoe weinig bent u het eens met onderstaande uitspraken?

¹⁵ In het figuur geeft het groene balkje de gevolgen aan die van toepassing zijn

3.4 Tozo

Kans op controle door opvragen gegevens Belastingdienst groot geschat

Ruim zes op de tien schatten de kans op controle door opvragen gegevens van de Belastingdienst (zeer) groot. Dit aandeel is 67 procent onder 27 t/m 45 jarigen en 57 procent onder 46 t/m 65 jarigen.

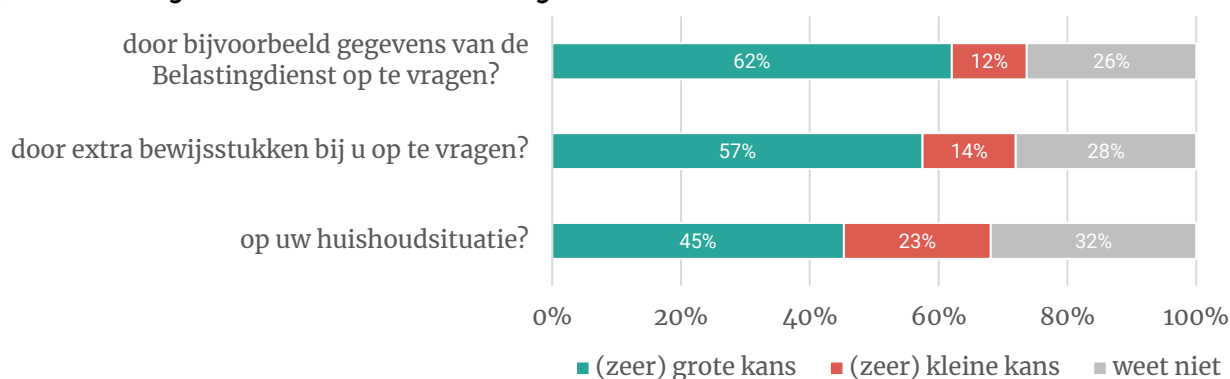
Ook de kans op het opvragen van extra bewijsstukken wordt door meer dan de helft van de uitkeringsgerechtigden groot geschat. Dit aandeel stijgt naar 76 procent onder 18 t/m 26 jarigen en is 62 procent onder 27 t/m 45 jarigen.

Een kwart schat de kans op controle op de huishoudsituatie (zeer) klein. Dit zijn meer mannen (26%) dan vrouwen (17%). Een deel weet het niet.

Uitkeringsgerechtigden zonder een ander inkomen naast de Tozo schatten de kans op de verschillende controles vaker groot in dan gerechtigden met een ander inkomen.

Hoogopgeleiden schatten de kans juist vaker klein in dan lager opgeleiden.

Figuur 3.21. Hoe groot schat u de kans in dat de gemeente u controleert...

38%

van de Tozo-gerechtigden denkt dat de gemeente wel eens gecontroleerd heeft of men zich aan zijn of haar plichten houdt door gegevens bij de Belastingdienst op te vragen. Drie procent denkt van niet en 59 procent weet het niet.

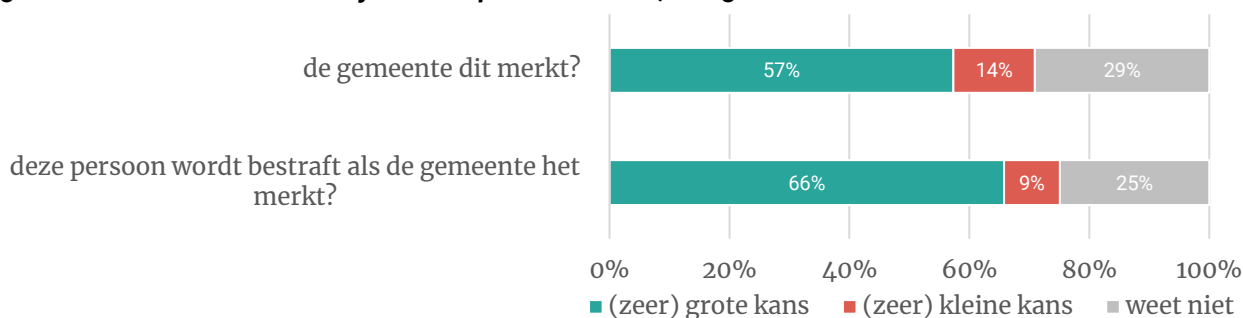
Strafkans hoger dan detectiekans

Bij regelovertreding denkt iets meer dan de helft dat de kans groot is dat de gemeente hierachter komt. Veertien procent denkt dat de kans hierop klein is.

Als de gemeente het merkt, denkt twee derde dat deze persoon bestraft wordt. Negen procent denkt dat deze kans klein is, dit is 13 procent onder hoogopgeleiden en 6 procent onder middelbaar opgeleiden.

Een aanzienlijk deel kan geen inschatting maken.

Figuur 3.22. Stel iemand komt zijn of haar plichten niet na, hoe groot schat u de kans in dat...

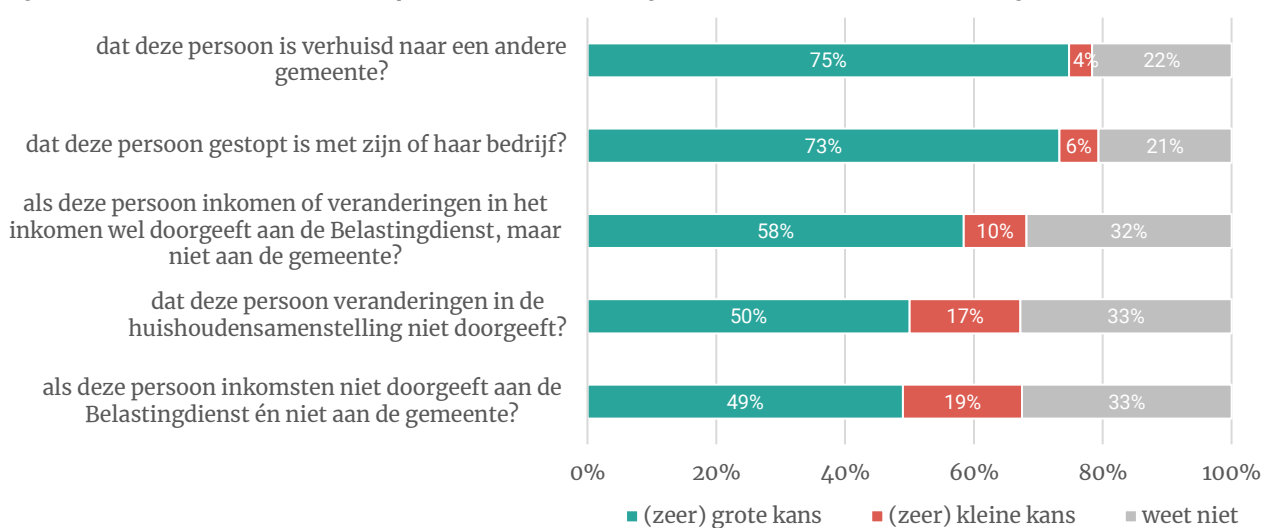
Grote kans dat de gemeente verhuizing of stoppen met bedrijf merkt

Driekwart van de Tozo-gerechtigden schat de kans (zeer) groot dat de gemeente het merkt als iemand is verhuisd naar een andere gemeente of als iemand stopt met zijn of haar bedrijf.

Laagopgeleiden schatten de kans vaker klein dan middelbaar opgeleiden.

Daarna volgt de geschatte detectiekans op witte fraude (iets wel doorgeven aan de Belastingdienst, maar niet aan de gemeente). Relatief veel uitkeringsgerechtigden schatten de detectiekans bij het niet doorgeven van verandering van huishouden, of zwarte fraude klein in. De detectiekans bij zwarte fraude wordt vaker klein geschat door hoogopgeleiden (25%) dan middelbaar opgeleiden (14%).

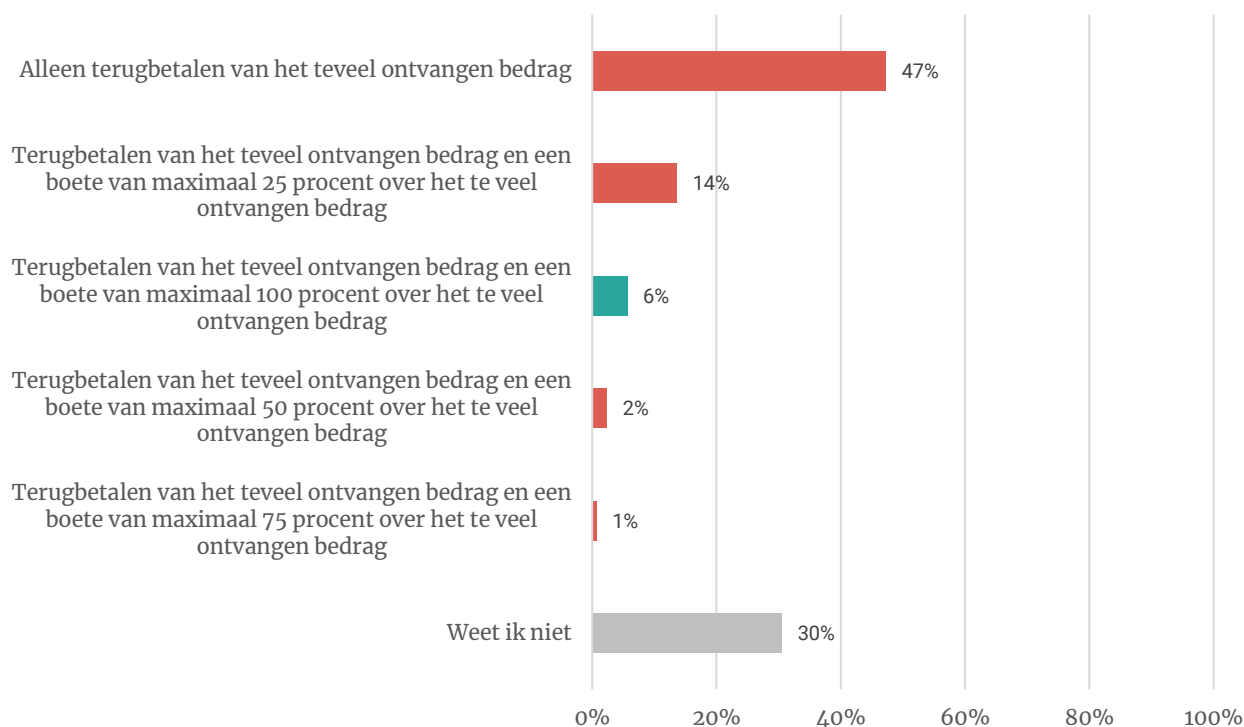
Figuur 3.23. Stel iemand komt de plichten niet na. Hoe groot schat u de kans in dat de gemeente het merkt...

Helpt Tozo-gerechtigden denkt dat gevolgen onjuiste informatie geen boete kent

Maar 6 procent van de uitkeringsgerechtigden weet of denkt dat er maximale boete van 100 procent gegeven kan worden als iemand niet de juiste informatie doorgeeft. De meesten denken dat alleen het te veel ontvangen bedrag terugbetaald moet worden. Drie op de tien weten het niet.

Figuur 3.24. Als iemand niet de juiste informatie doorgeeft die hij of zij moet doorgeven aan de gemeente en daardoor een (te hoog) uitkeringsbedrag heeft ontvangen. Wat zijn volgens u dan de gevolgen?¹⁶

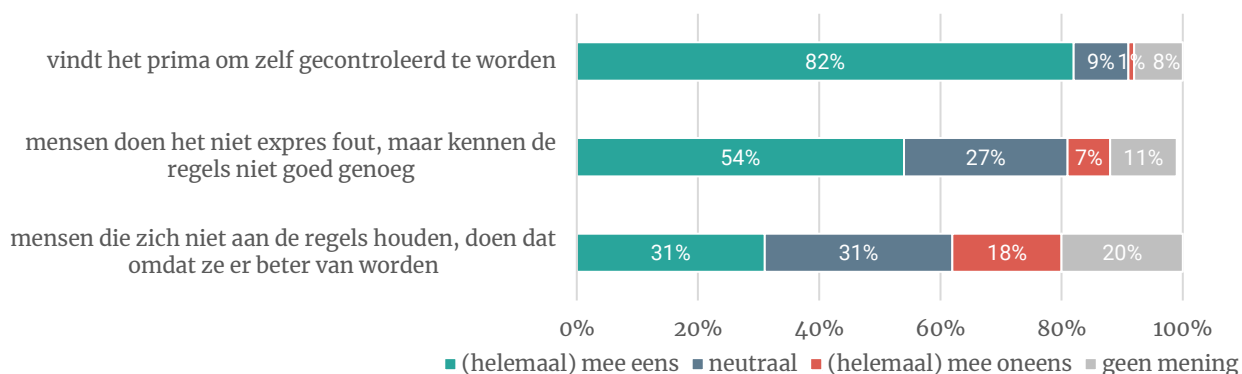
Acht op de tien staan open voor controle

De ruime meerderheid van de Tozo-gerechtigden vindt het prima om zelf gecontroleerd te worden (zie figuur 3.25). Dit is 90 procent onder hoogopgeleiden en 66 procent onder laagopgeleiden.

Iets meer dan de helft vindt dat anderen niet expres fouten maken, maar de regels niet goed kennen.

Er is ook een deel dat denkt dat mensen zich bewust niet aan de regels houden om er zelf beter van te worden. Circa 36 procent van de 18 t/m 45 jarigen is het daarmee oneens. Onder 46 t/m 65 jarigen is dit 13 procent. Twintig procent van de hoogopgeleiden denkt niet dat mensen zich bewust niet aan de regels houden. Dit is 8 procent onder laagopgeleiden.

Figuur 3.25. Hoe veel of hoe weinig bent u het eens met onderstaande uitspraken?

¹⁶ In het figuur geeft het groene balkje de gevolgen aan die van toepassing zijn

4. Naleving door en tijdens de coronacrisis

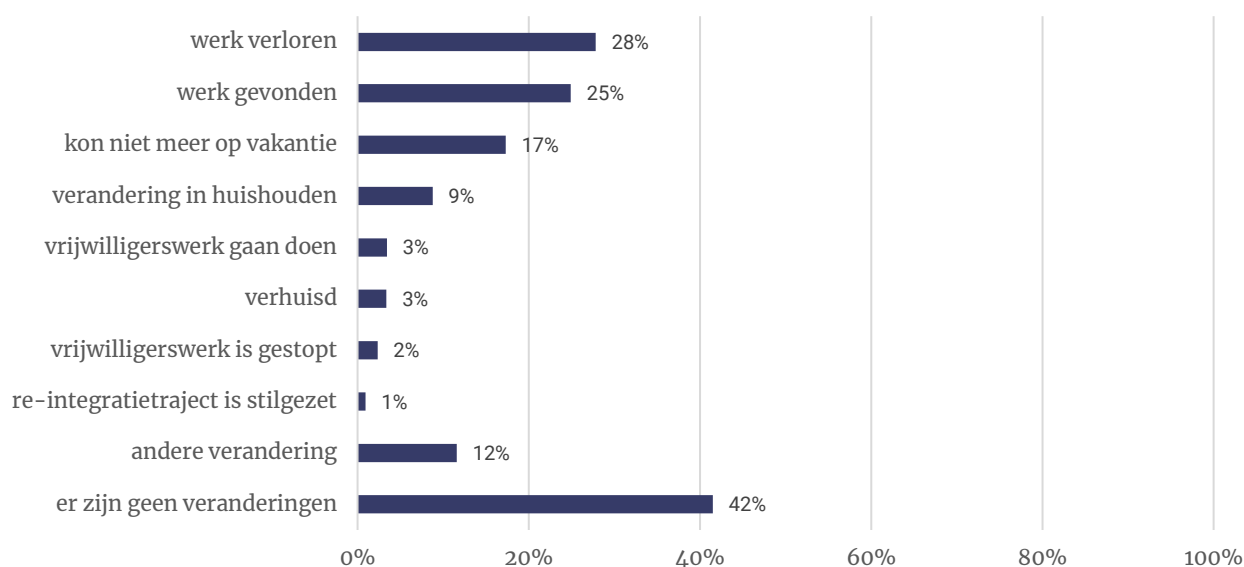
4 Naleving door en tijdens de coronacrisis

4.1 WW

Kwart werk verloren en werk gevonden door en tijdens de coronacrisis

Bij de meerderheid van de WW-gerechtigden is er een verandering in de persoonlijke situatie geweest door en tijdens de coronacrisis. De grootste groep van 28 procent heeft werk verloren, maar een bijna even groot deel heeft werk gevonden. Logischerwijs ging ook bij een deel de vakantie niet door. Huishoudelijke veranderingen die men noemt zijn onder andere thuiswerken, een kind dat weer thuis kwam wonen of samenwonen. Ander genoemde veranderingen zijn minder werk, minder salaris, studievertraging of meer moeite met het vinden van werk.

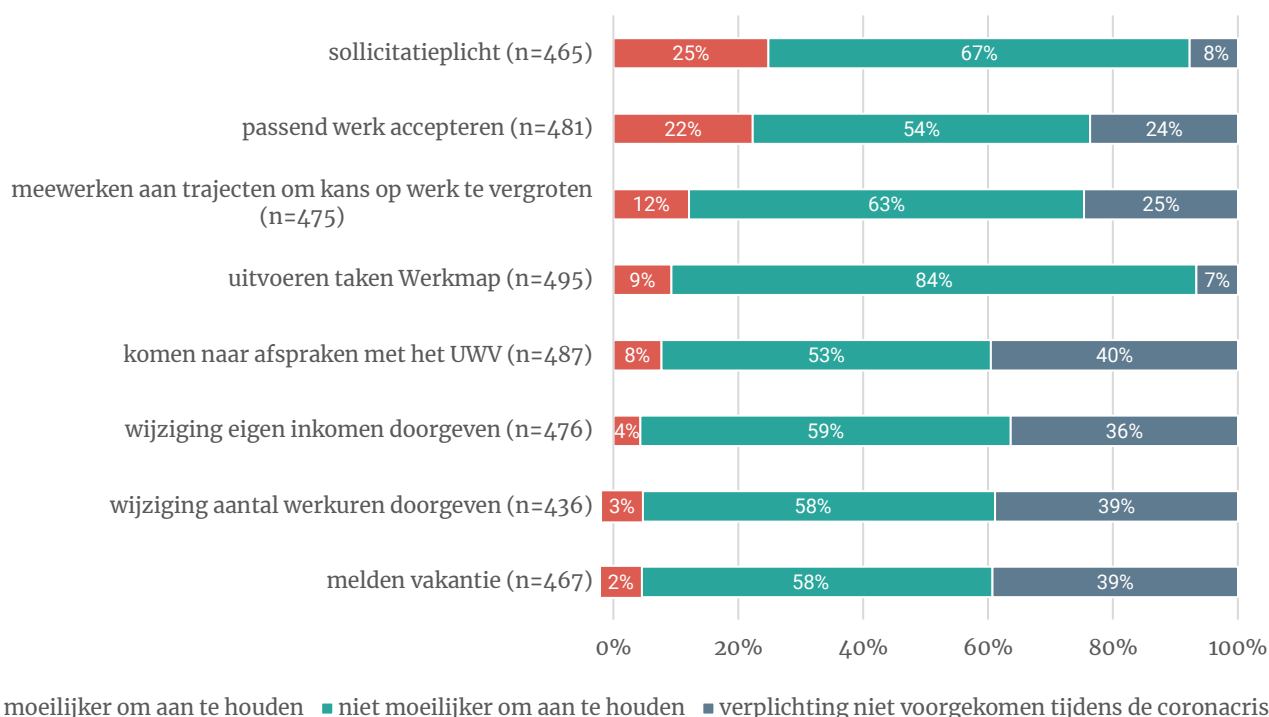
Figuur 4.1. Zijn er door en tijdens de coronacrisis veranderingen geweest in uw persoonlijke situatie? Meerdere antwoorden mogelijk

Kwart heeft meer moeite met sollicitatieplicht tijdens coronacrisis

We vroegen uitkeringsgerechtigden of het moeilijker is om aan verplichtingen te voldoen door en tijdens de coronacrisis. Hoewel bij een deel de plichten niet zijn voorgekomen tijdens de crisis, ervaart een groot deel van de uitkeringsgerechtigden dat het niet moeilijker is om zich aan de plichten te houden (zie figuur 4.2). De plichten die onder invloed van corona vaker als moeilijker worden ervaren zijn de sollicitatieplicht en het accepteren van passend werk. Onder 18 t/m 26 jarigen vindt 47 procent het moeilijker om te solliciteren, dit is 27 procent onder 27 t/m 45 jarigen en 18 procent onder 46-plussers. Twaalf procent heeft meer moeite met het meewerken aan trajecten om de kans op werk te vergroten. Met het doorgeven van wijzigingen heeft bijna niemand meer moeite.

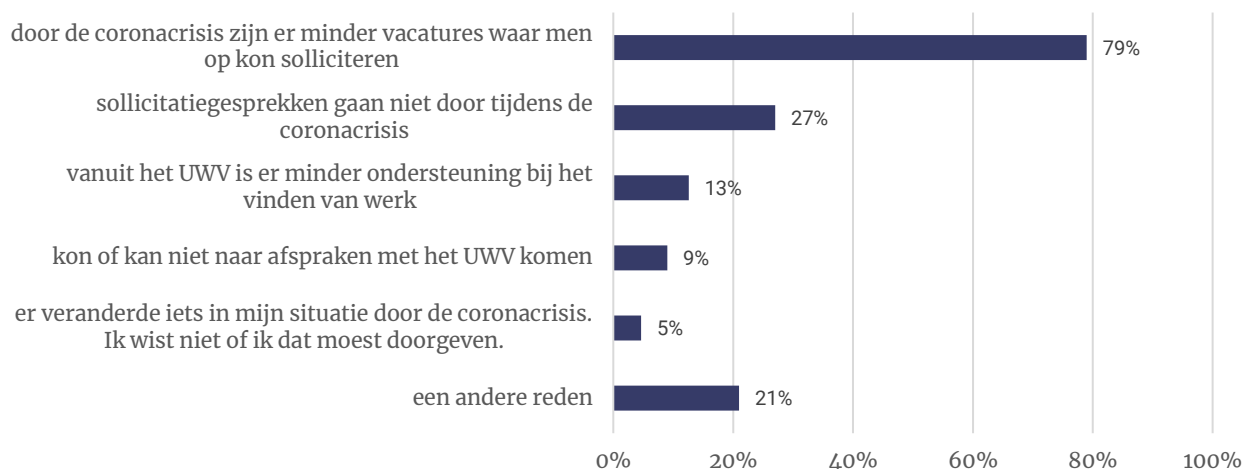
Figuur 4.2. Aan welke verplichtingen kunt u zich moeilijker houden door en tijdens de coronacrisis? (basis: uitkeringsgerechtigden die op de hoogte zijn van de verschillende plichten)

Minder vacatures grootste oorzaak

Als men het door en tijdens de coronacrisis moeilijker vindt om zich aan bepaalde plichten te houden, dan komt dat voornamelijk doordat er minder vacatures zijn waarop kan worden gesolliciteerd. Bij bijna drie op de tien gingen sollicitatiegesprekken niet door. Twijfel over het moeten doorgeven van wijzigingen, wordt het minst genoemd. Ander genoemde redenen zijn onder andere door ziekte, een lager emotioneel welzijn of minder mogelijkheid tot netwerken. Ook geven sommigen aan dat er meer sollicitaties op een vacature zijn, waardoor de kans dat je uitgenodigd wordt kleiner is. Ook door “*videobellen tijdens sollicitaties kun je moeilijker beoordelen of jij en bedrijf bij elkaar passen*”.

Figuur 4.3. Als het door en tijdens de coronacrisis moeilijker is om u aan uw verplichtingen te houden, waarom is dat? (basis: uitkeringsgerechtigden die het moeilijker vinden aan de plichten te voldoen door en tijdens de coronacrisis (n=206)) Meerdere antwoorden mogelijk

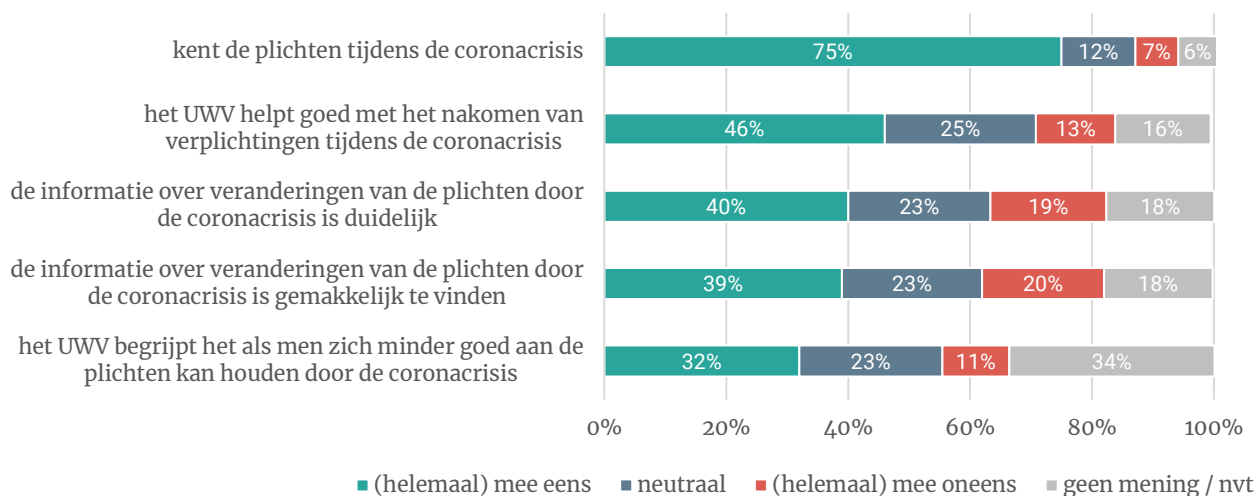

Hoge bekendheid met plichten tijdens coronacrisis

Driekwart van de uitkeringsgerechtigden kent zijn of haar plichten door en tijdens de coronacrisis. De mening over de informatievoorziening vanuit het UWV tijdens de crisis is verdeeld. Bijna de helft vindt dat het UWV goed helpt met het nakomen van de verplichtingen door en tijdens de coronacrisis. Iets minder uitkeringsgerechtigden vinden de informatie over veranderingen van de plichten duidelijk en makkelijk te vinden. Een op de vijf is het daar niet mee eens. Volgens een derde begrijpt het UWV het als men zich minder goed aan de plichten kan houden door en tijdens de coronacrisis. Bij alle voorgelegde uitspraken is er een deel dat de uitspraak niet kan beoordelen.

Uitkeringsgerechtigden die sinds de coronacrisis een uitkering ontvangen, hebben vaker het gevoel dat zij hun plichten niet kennen (10%) dan anderen (circa 2%). Zij vinden de informatie hierover ook vaker niet duidelijk (respectievelijk 23 en circa 13%). Ook hoogopgeleiden zijn kritischer over de duidelijkheid van de informatie, evenals de hulp van het UWV om de verplichtingen na te komen.

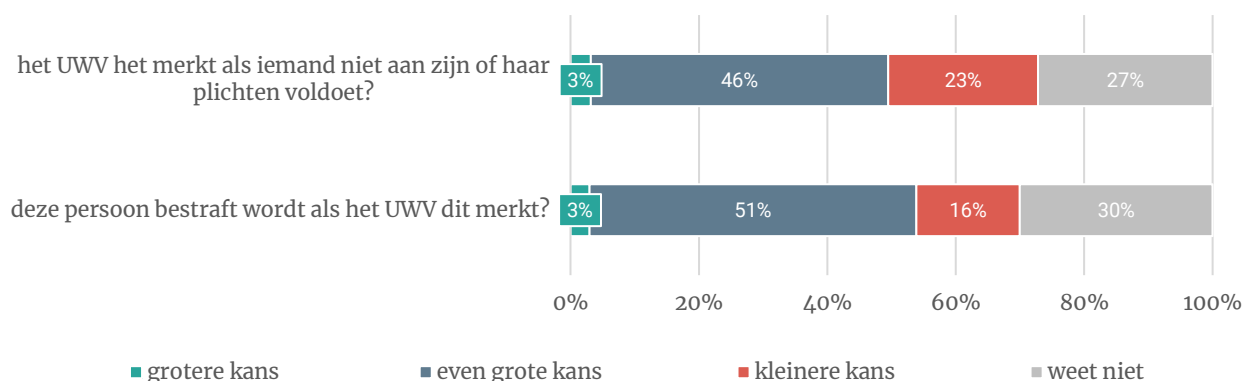
Figuur 4.4. Hoe veel of hoe weinig bent u het eens met onderstaande uitspraken?

Detectiekans volgens kwart kleiner tijdens coronacrisis

Bijna een kwart van de uitkeringsgerechtigden denkt dat door en tijdens de coronacrisis de kans kleiner is dat het UWV het merkt als iemand niet aan zijn of haar verplichtingen voldoet (zie figuur 4.5). Zestien procent denkt (ook) dat de kans kleiner is dat daar een boete aan hangt. Onder 18 t/m 26 jarigen is dit aandeel groter, namelijk bijna de helft. Men licht toe dat ze denken dat het UWV het heel druk heeft door de stijging van het aantal werklozen en/of wellicht dingen sneller door de vingers ziet. “Omdat er zoveel werklozen nu zijn, onmogelijk om iedereen te controleren.” De grootste groep uitkeringsgerechtigden denkt dat deze kans even groot is als voor de coronacrisis. Systemen zijn geautomatiseerd en controles gaan tijdens de coronacrisis gewoon door. “Werk gaat door bij UWV en de verplichtingen gaan ook door van diegene die uitkering ontvangt.” Bijna niemand schat de kans groter in. In totaal een kwart tot drie op de tien weten het niet.

Figuur 4.5. Denkt u dat door en tijdens de coronacrisis de kans groter of kleiner is dan daarvoor dat...¹⁷

Uitkeringsgerechtigden die denken dat de kans **groter** is dan voor de crisis lichten toe:

- “Omdat ze nu minder mensen zien en meer werk verrichten vanachter de computer. Daardoor meer tijd om “overtreders” eruit te pikken.”
- “Het is makkelijker om te merken.”

Uitkeringsgerechtigden die denken dat de kans **even groot** is als voor de crisis lichten toe:

- “Werk gaat door bij UWV en de verplichtingen gaan ook door van diegene die uitkering ontvangt.”
- “UWV zal net als voor de corona controles uitvoeren.”
- “Men hanteert hetzelfde geautomatiseerde systeem.”
- “Je kan alles volgen via werkgever, belastingdienst etc.”
- “De medewerkers van UWV doen gewoon nog hun werk neem ik aan, ook in coronatijd.”
- “Zie niet in wat de coronacrisis hierin verandert.”
- “Alle gegevens zijn (nog steeds) digitaal. Dit is niet veranderd door corona. Doordat alles digitaal is, is het eenvoudig na te gaan of gegevens kloppen.”
- “UWV en de belastingdienst wisselen gegevens uit.”
- “Waarom zou er verschil zijn?”

¹⁷ De toelichting van uitkeringsgerechtigden die ‘grotere kans’ hebben geantwoord, past soms meer bij de antwoordoptie ‘kleinere kans’. Mogelijk dat zij de vraag verkeerd hebben beantwoord en het aandeel ‘grotere kans’ iets lager is.

Uitkeringsgerechtigden die denken dat de kans **kleiner** is dan voor de crisis lichten toe:

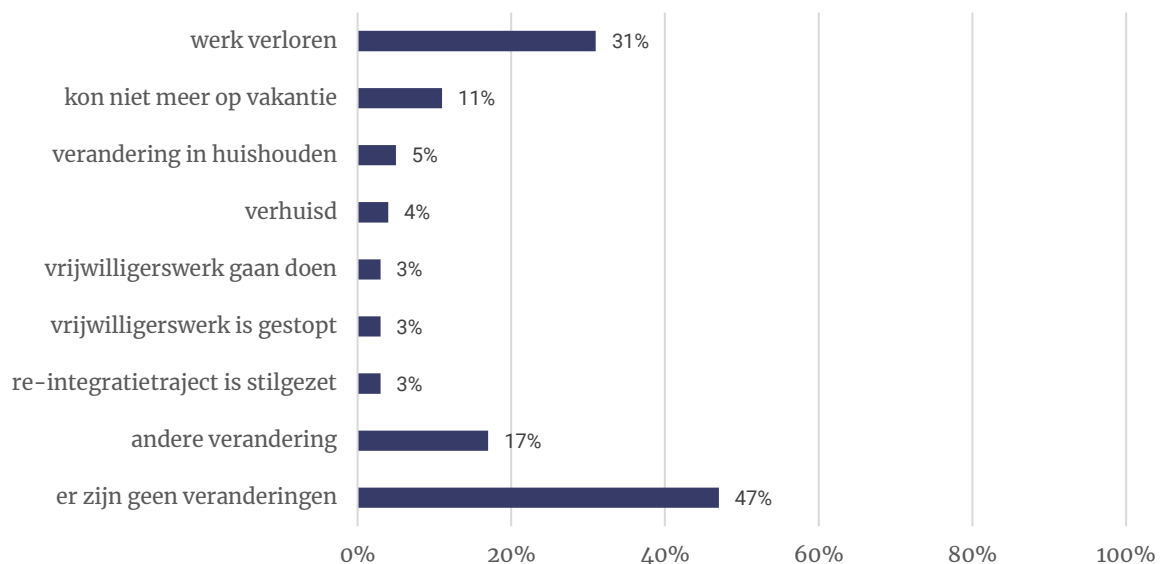
- “Omdat er zoveel werklozen nu zijn, onmogelijk om iedereen te controleren.”
- “Controle is minder door afstand houden en minder capaciteit.”
- “Omdat de drukte enorm is toegenomen. En misschien verzachtende maatregelen door omstandigheden.”
- “Omdat iedereen het met de corona crisis al zwaar genoeg heeft, verwacht ik dat de straf van het UWV milder is.”

4.2 ZW

Drie op de tien werk verloren door en tijdens de coronacrisis

Bij iets meer dan de helft van de ZW-gerechtigden is er iets in hun persoonlijke situatie veranderd door en tijdens de coronacrisis. Drie op de tien hebben werk verloren en 11 procent kon niet meer op vakantie. Bij een klein deel van 3 procent is het re-integratietraject stilgelegd. Genoemde veranderingen in het huishouden zijn onder andere dat kinderen weer thuis zijn komen wonen of juist uit huis zijn gegaan of men is gaan samenwonen. Ander genoemde veranderingen zijn dat ze in de Ziektewet terecht zijn gekomen, aanpassing of uitstel van revalidatie/hulpverlening, (ergere) gezondheidsklachten of psychische klachten of vertraging van herstel.

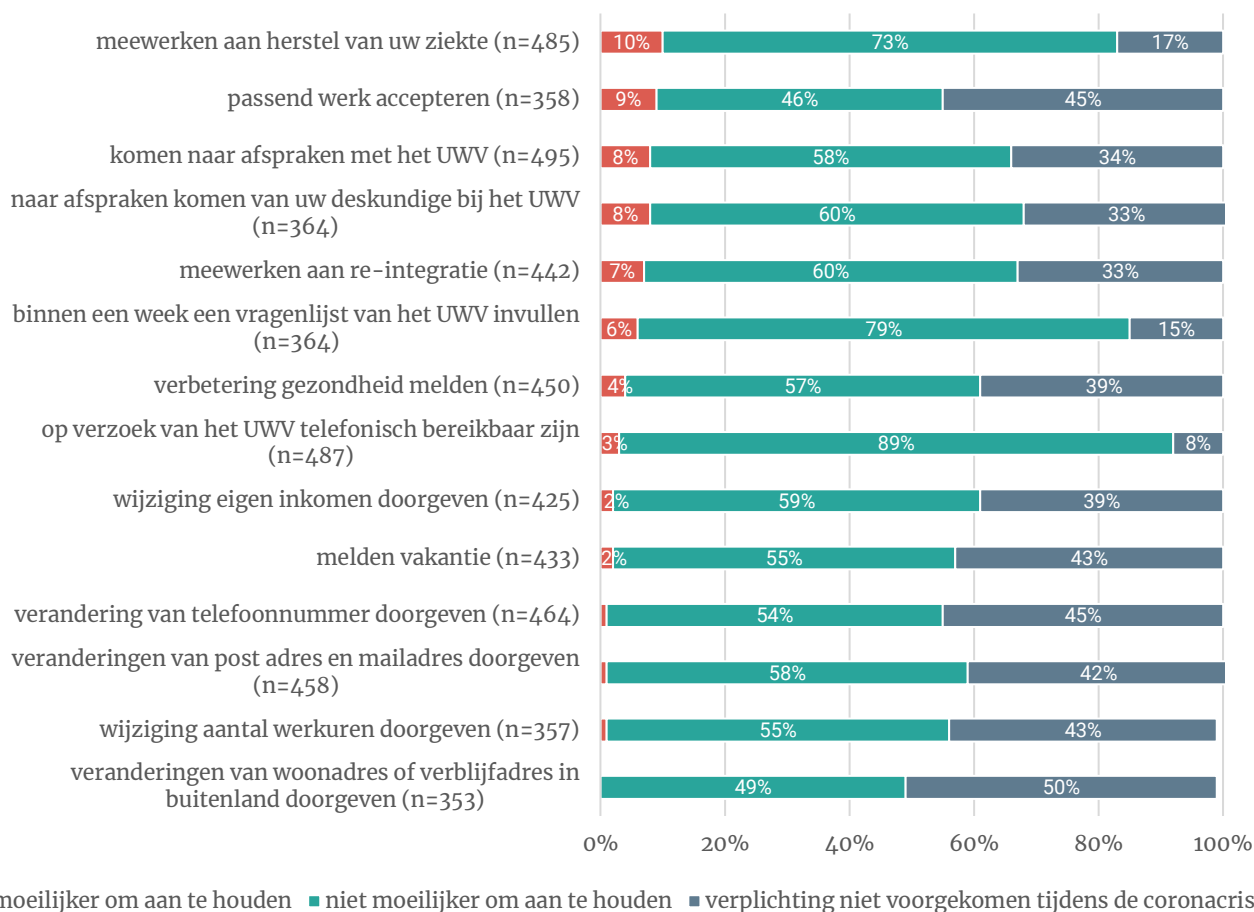
Figuur 4.6. Zijn er door en tijdens de coronacrisis veranderingen geweest in uw persoonlijke situatie? Meerdere antwoorden mogelijk

Verplichtingen bijna niet moeilijker door coronacrisis

Door en tijdens de coronacrisis zijn verplichtingen die horen bij de ZW-uitkering in veel gevallen niet moeilijker om aan te houden, al zijn de verplichtingen ook vaak niet voorgekomen in deze periode (zie figuur 4.7). De grootste groep van 10 procent vindt het lastiger om mee te werken aan herstel van de ziekte. Bijna evenveel ZW-gerechtigden kunnen moeilijker passend werk accepteren of komen naar afspraken met (een deskundige van) het UWV. Dit laatste vinden meer 27 t/m 45 jarigen moeilijker (11%) dan 46 t/m 65 jarigen (5%), evenals meewerken aan herstel van de ziekte (19% onder 16 t/m 26 jarigen en 7% onder 46 t/m 65 jarigen). In de ervaring van het doorgeven van wijzigingen is meestal niets veranderd.

Figuur 4.7. Aan welke verplichtingen kunt u zich moeilijker houden door en tijdens de coronacrisis? (basis: uitkeringsgerechtigden die op de hoogte zijn van de verschillende plichten)

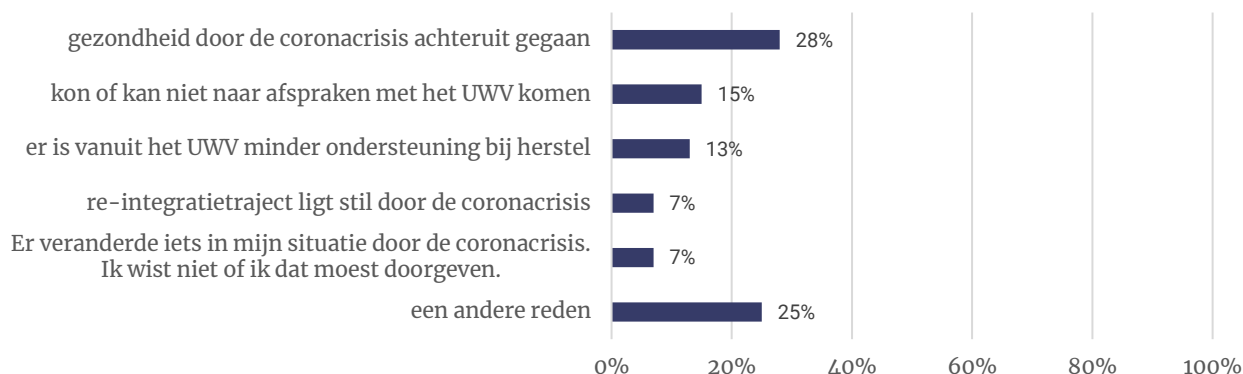

Plichten moeilijker om aan te houden door onder andere achteruitgang gezondheid

Als uitkeringsgerechtigden het door en tijdens de coronacrisis moeilijker vinden om zich aan (een van) hun plichten te houden, komt dat bij de grootste groep doordat hun gezondheid achteruit is gegaan. Vijftien procent kan niet naar afspraken met het UWV komen, maar ook is er minder ondersteuning bij herstel in 13 procent van de gevallen. Andere genoemde redenen zijn dat het contact moeilijker is, omdat alles per telefoon gaat, angst voor besmetting, de coronamaatregelen of een moeizaam revalidatietraject.

Figuur 4.8. Als het door en tijdens de coronacrisis moeilijker is om u aan uw verplichtingen te houden, waarom is dat? (basis: uitkeringsgerechtigden die het moeilijker vinden aan de plichten te voldoen door en tijdens de coronacrisis (n=115)) Meerdere antwoorden mogelijk

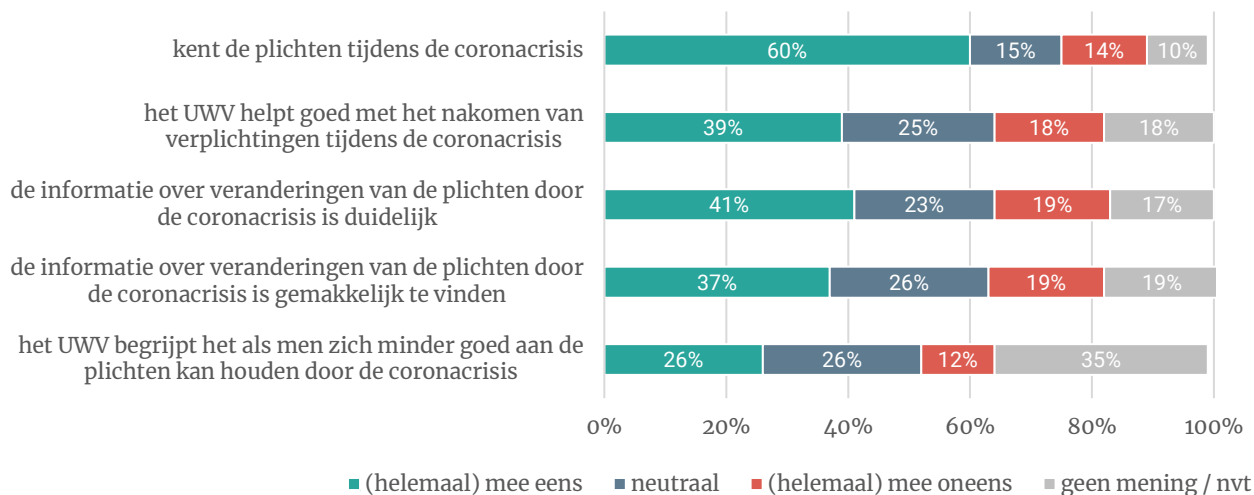

Mening over informatievoorziening tijdens coronacrisis verdeeld

Zes op de tien uitkeringsgerechtigden kent zijn of haar plichten tijdens de coronacrisis. Een deel van de ZW-gerechtigden is ontevreden over de informatievoorziening rondom de plichten tijdens de coronacrisis. Een op de vijf vindt dat de informatie over veranderingen van de plichten tijdens de crisis niet duidelijk en makkelijk te vinden is en dat het UWV niet goed helpt met het nakomen van de verplichtingen tijdens de crisis. Dit geldt meer voor hoog- dan laagopgeleiden.

Men vindt het ook lastig inschatten of het UWV begrijpt als men zich minder goed aan de plichten kan houden door en tijdens de coronacrisis. Een derde weet dit niet.

Figuur 4.9. Hoe veel of hoe weinig bent u het eens met onderstaande uitspraken?

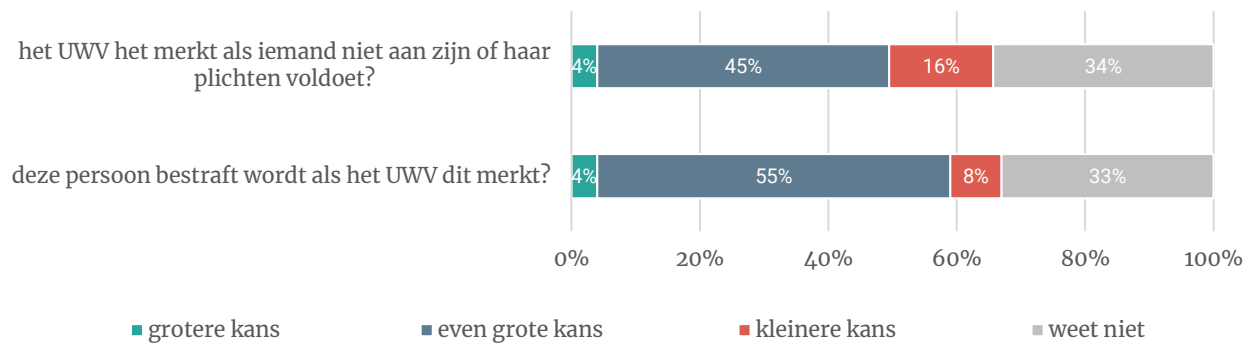

Even grote detectiekans tijdens coronacrisis

De grootste groep ZW-gerechtigden denkt dat de detectiekans als iemand niet aan de plichten voldoet door en tijdens de coronacrisis even groot zijn als daarvoor, met name de kans op boete als het UWV dit merkt. Een uitkeringsgerechtigde hierover: "Omdat de 'straf' gelijk blijft ondanks corona. Maar het checken van de plichten is door het verminderde corona contact moeilijker te realiseren." Al denken de meesten dat de controle gewoon doorgaat.

Zestien procent denkt wel dat de kans kleiner is dat het UWV dit merkt. Onder 18 t/m 26 jarigen is dit 29 procent. Maar weinig denken dat de kans groter is en een derde weet het niet.

Figuur 4.10. Denkt u dat door en tijdens de coronacrisis de kans groter of kleiner is dan daarvoor dat...

Uitkeringsgerechtigden die denken dat de kans **groter** is dan voor de crisis lichten toe:

- “Tijdens de coronacrisis zijn veel mensen thuis dus grote kans dat ze de mensen thuis treffen, en inkomen wordt dacht ik opgevraagd bij de belastingdienst.”
- “Omdat er nu veel meer mensen zich aansluiten bij het UWV.”
- “Door corona is de drukte op de overheidsinstellingen groter, dus de kans op merken door UWV kleiner, maar bij wel opmerken/weten zal wel zwaarder gestraft worden (zeker bij bewuste handeling), omdat men bewust misbruik maakt van de "corona" situatie.”
- “UWV Trend. Veel zieken= hardere regels. Weinig zieken= soepele regels.”
- “Dat is misbruik maken van ellendige situatie. Corona is erg genoeg.”

Uitkeringsgerechtigden die denken dat de kans **even groot** is als voor de crisis lichten toe:

- “Alle systemen zijn aan elkaar verbonden, dus vroeg of laat krijgt de UWV die informatie wel.”
- “Ik zie niet in waarom het controle systeem van het UWV zou moeten lijden onder de corona. Het zal misschien extra druk zijn, maar ze moeten gewoon hun werk goed blijven uitvoeren denk ik.”
- “Alles is geautomatiseerd en gekoppeld.”
- “Ik kan geen reden bedenken waarom dit verschil zou maken.”
- “Niks van de coronacrisis beperkt het UWV in manieren van controleren op nakomen vd plichten m.i.”
- “In de controleprocedures verandert niets nu er corona is. Aan mijn verplichtingen ook niet.”
- “Alles wordt digitaal vastgelegd.”
- “Ze doen gewoon hun werk, wel of geen coronacrisis.”
- “Als er bestraft wordt, maakt het niet uit welke tijd/periode het is met of zonder crisis.”

Uitkeringsgerechtigden die denken dat de kans **kleiner** is dan voor de crisis lichten toe:

- “Omdat ik gok dat er minder mensen aanwezig zijn op het kantoor.”
- “UWV heeft het nu veel drukker.”
- “Minder controle doordat andere dingen belangrijker zijn en minder afspraken doordat mensen veel thuis werken.”
- “Enige contact met UWV verloopt telefonisch en niet meer face to face.”
- “Ik denk dat het persoonlijk contact of controle minder is als voor de corona.”
- “Ik denk dat het UWV het door de coronacrisis drukker heeft dan normaal en er wel eens wat doorheen glipte, maar als ze het merken wordt er denk ik wel beboet.”
- “Omdat de ‘straf’ gelijk blijft ondanks corona. Maar het checken v/d plichten is door het verminderde corona contact moeilijker te realiseren.”

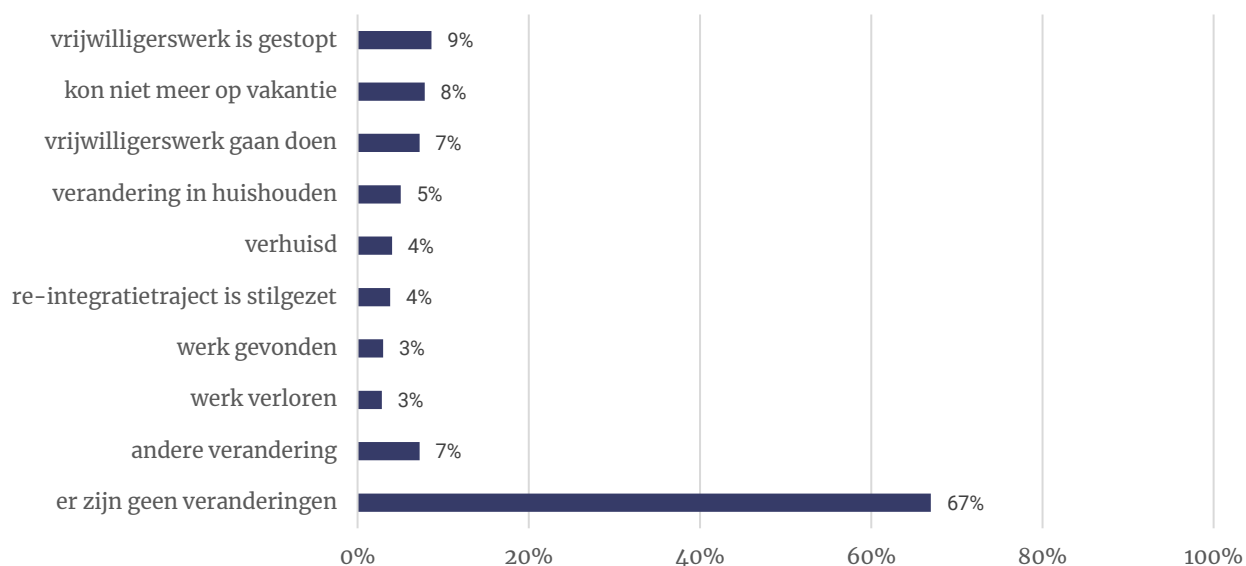
4.3 Bijstand

Meerderheid geen veranderingen ervaren door coronacrisis

Twee derde van de bijstandsgerechtigden heeft geen veranderingen door en tijdens de coronacrisis meegemaakt. Bij gerechtigden waar dit wel het geval is, staat het stoppen van vrijwilligerswerk op de eerste plek. Een bijna even grote groep kon niet op vakantie of is juist vrijwilligerswerk gaan doen. Werk verliezen of vinden was nauwelijks aan de orde.

**Figuur 4.11. Zijn er door en tijdens de coronacrisis veranderingen geweest in uw persoonlijke situatie?
Meerdere antwoorden mogelijk**

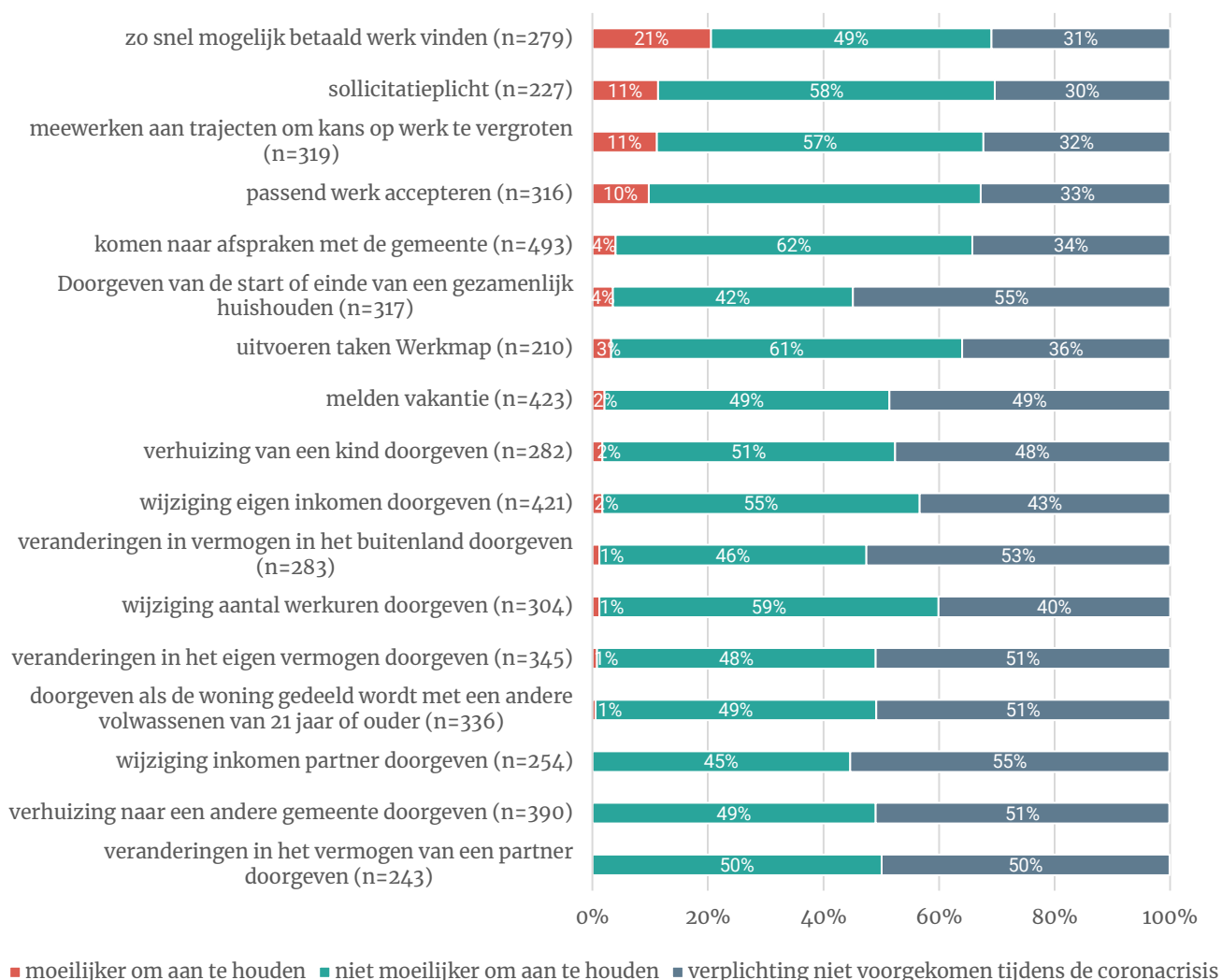
Voor een op de vijf moeilijker om snel werk te vinden door en tijdens de coronacrisis

Voor een deel van de bijstandsgerechtigden was het moeilijker om zich aan een aantal plichten te houden door en tijdens de coronacrisis (zie figuur 4.12). Dit geldt met name voor de plichten omtrent het vinden van werk. Bovenaan staat zo snel mogelijk betaald werk vinden, 21 procent had hier meer moeite mee. Dit zijn iets meer vrouwen (25%) dan mannen (15%). Een op de tien heeft meer moeite met de sollicitatieplicht, het meewerken aan trajecten om de kans op werk te vergroten en passend werk accepteren. Passend werk accepteren vinden meer gerechtigden met een uitkeringsduur van korter dan een jaar (14%) moeilijker dan bij een uitkeringsduur van 1 tot 3 jaar (1%).

Opvallend is dat gerechtigden die geen ander inkomen naast de bijstandsuitkering hebben het door en tijdens de coronacrisis moeilijker vinden om mee te werken aan trajecten om de kans op werk te vergroten (15%) dan gerechtigden met een ander inkomen (5%).

Veranderingen doorgeven kan bij de meesten gewoon doorgaan.

Figuur 4.12. Aan welke verplichtingen kunt u zich moeilijker houden door en tijdens de coronacrisis? (basis: uitkeringsgerechtigden die op de hoogte zijn van de verschillende plichten)

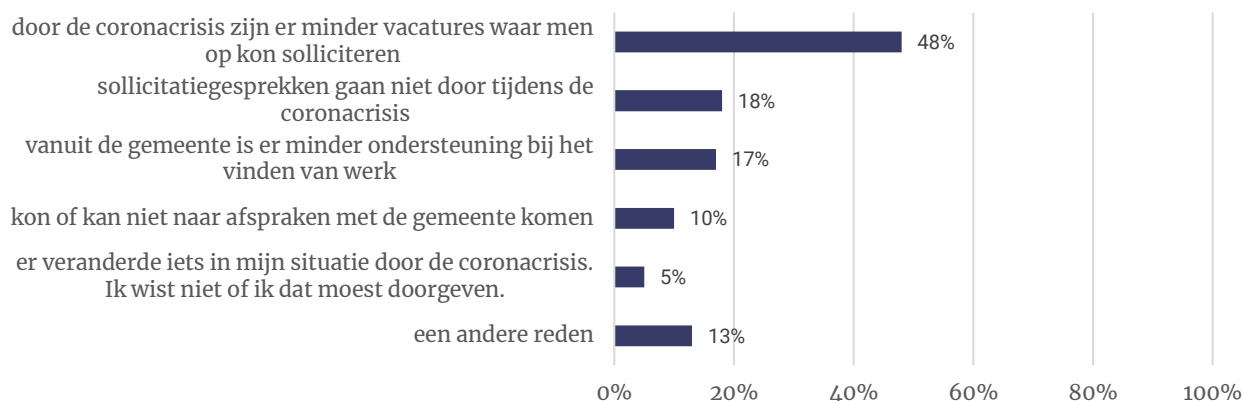

Minder vacatures voornaamste reden

Bijstandsgerechtigden die het door en tijdens de coronacrisis moeilijker vinden om zich aan bepaalde plichten te houden, noemen de daling in vacatures hier de voornaamste reden voor (zie figuur 4.13). Volgens een kwart gaan sollicitatiegesprekken niet door en is er minder ondersteuning bij het vinden van werk vanuit de gemeente. Ander genoemde redenen zijn veranderingen van situatie of minder face-to-face gesprekken met de gemeente.

Figuur 4.13. Als het door en tijdens de coronacrisis moeilijker is om u aan uw verplichtingen te houden, waarom is dat? (basis: uitkeringsgerechtigden die het moeilijker vinden aan de plichten te voldoen door en tijdens de coronacrisis (n=146)) Meerdere antwoorden mogelijk

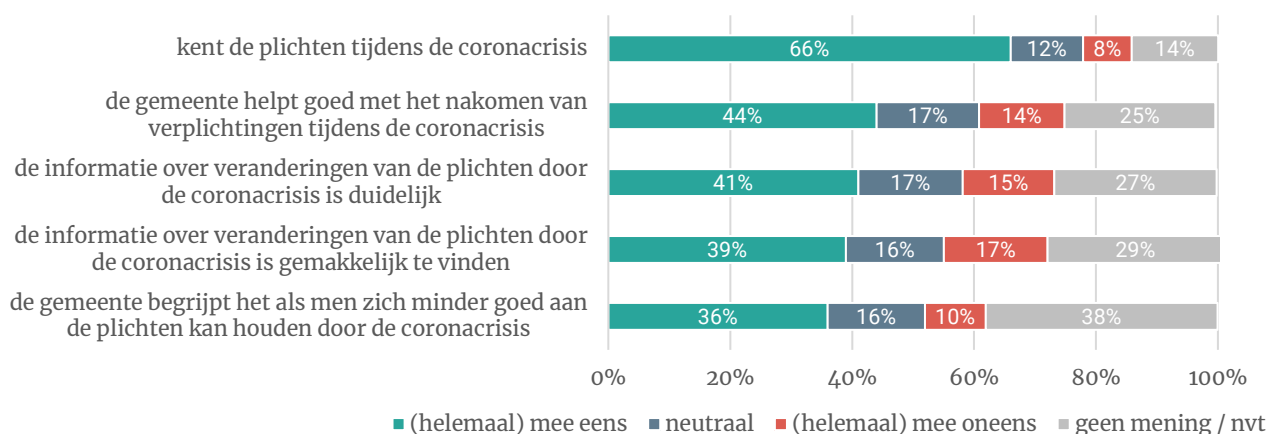
Meerderheid kent plichten tijdens de coronacrisis

Twee derde van de uitkeringsgerechtigden kent de plichten tijdens de coronacrisis. Bij een uitkeringsduur van maximaal een jaar kent 17 procent zijn of haar plichten niet. Dit is circa 6 procent bij een langere uitkeringsduur. Ook hier zien we dat gerechtigden zonder ander inkomen naast de bijstandsuitkering vaker de plichten niet kennen (10%) dan gerechtigden met een ander inkomen (4%). Onder vrouwen kent 73 procent de plichten, onder mannen 61 procent.

Over de hulp van de gemeente daarbij zijn de meningen verdeeld, met name omdat een deel van de gerechtigden dit niet weet. Volgens (ruim) vier op de tien helpt de gemeente met het nakomen van verplichtingen tijdens de coronacrisis en is informatie hierover duidelijk en makkelijk te vinden. Circa 15 procent is het daar niet mee eens.

Of de gemeente het begrijpt als men zich minder goed aan de plichten kan houden door en tijdens de coronacrisis is lastig te beoordelen. Ruim een derde vindt van wel.

Figuur 4.14. Hoe veel of hoe weinig bent u het eens met onderstaande uitspraken?

Bijna een op de vijf schat kleinere detectiekans tijdens coronacrisis

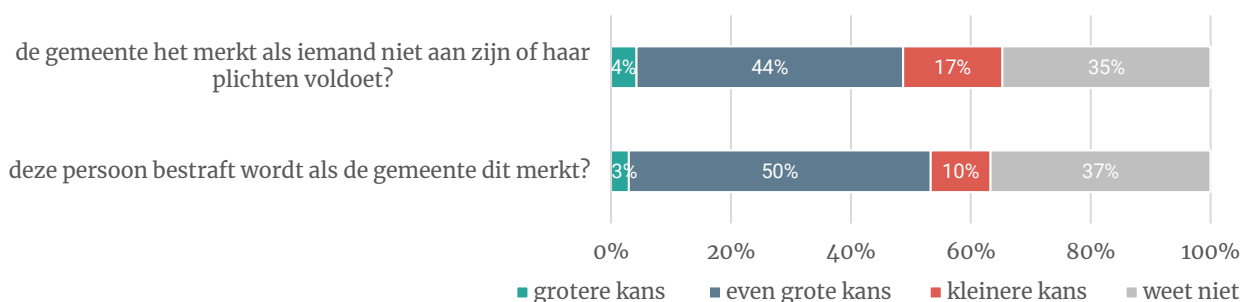
De grootste groep bijstandsgerechtigden denkt dat de detectiekans bij regelovertreding door en tijdens de coronacrisis even groot is als ervoor. *“Omdat het werk bij de gemeente gewoon door gaat tijdens de coronacrisis, ook al is dat met aanpassingen.”*

Zeventien procent schat de detectiekans kleiner in. *“Er wordt meer vanuit huis gewerkt door de ambtenaren. De gemeente is wat flexibeler/minder streng geworden.”*

Tien procent schat de kans op boete kleiner als iemand gedetecteerd wordt.

Een grotere detectiekans wordt bijna niet geschat. Een groot deel van de bijstandsgerechtigden weet het niet.

Figuur 4.15. Denkt u dat door en tijdens de coronacrisis de kans groter of kleiner is dan daarvoor dat...

Uitkeringsgerechtigden die denken dat de kans **groter** is dan voor de crisis lichten toe:

- *“Mensen worden sneller onder de loep genomen denk ik. Omdat de situatie van personen tijdens de crisis veranderen. Wordt hun hele situatie gerevalueerd.”*
- *“Denk dat nu deze periode meer alles wordt gecontroleerd.”*

Uitkeringsgerechtigden die denken dat de kans **even groot** is als voor de crisis lichten toe:

- *“Er wordt gecontroleerd, hoe dan ook.”*
- *“Alles valt na te trekken.”*
- *“Omdat het werk bij de gemeente gewoon door gaat tijdens de coronacrisis, ook al is dat met aanpassingen.”*
- *“Ik denk dat de mensen bij de gemeente hun werk naar behoren doen.”*
- *“Controle; Kantoorwerk zal wel hetzelfde blijven als voor de coronacrisis.”*
- *“Alles wordt in het systeem bijgehouden v/d sociale dienst. Ze kunnen ook controleren via andere instanties.”*
- *“De regels e.d. zijn hetzelfde. En ze controleren gewoon nog. Ze werken gewoon door.”*
- *“Straffen staan toch gewoon vast.”*

Uitkeringsgerechtigden die denken dat de kans **kleiner** is dan voor de crisis lichten toe:

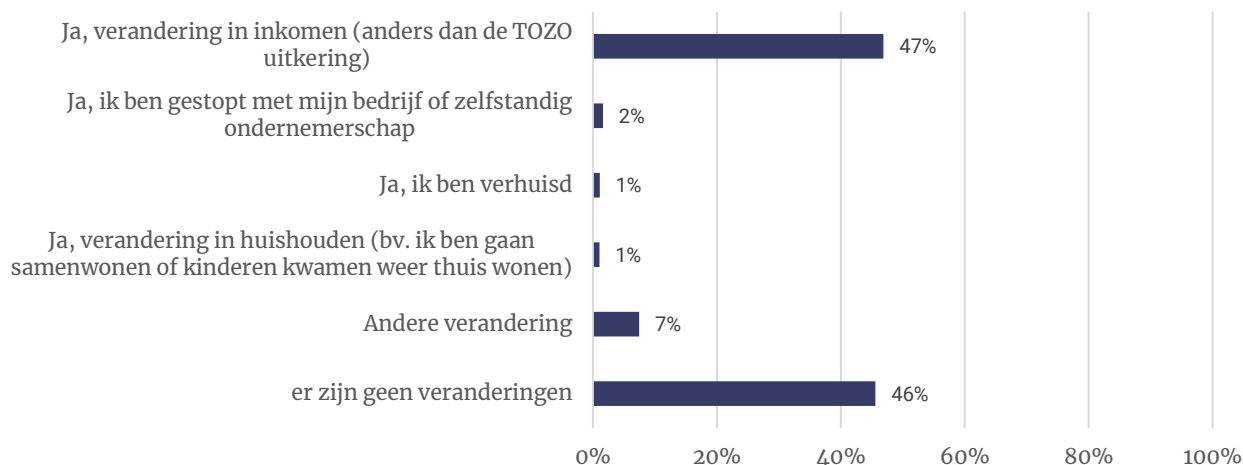
- *“Ik denk dat de menskracht ontbreekt voor de controles, maar als er onwilligheid gevonden wordt, die daarom extra snel bestraft zou worden om daarmee mensen te verleiden zich gewoon aan de regels te houden.”*
- *“Waarschijnlijk door een mindere bezetting slechtere bereikbaarheid.”*
- *“Ik denk dat er nu minder controle is dan voor corona.”*
- *“Er wordt meer vanuit huis gewerkt door de ambtenaren. De gemeente is wat flexibeler/minder streng geworden.”*
- *“Geen huisbezoeken minder werkaanbod.”*

4.4 Tozo

Helpt Tozo-gerechtigden verandering in inkomen door coronacrisis

Als uitkeringsgerechtigden veranderingen hebben meegemaakt door en tijdens de coronacrisis dan is dit vooral een verandering in inkomen. Bij bijna de helft hebben zich geen veranderingen voorgedaan. Andere genoemde veranderingen zijn minder tot geen werk, stress en onzekerheid, sluiten van het bedrijf, gaan studeren, opzegging kantoorpand of zoeken naar een andere baan.

Figuur 4.16. Zijn er door en tijdens de coronacrisis veranderingen geweest in uw persoonlijke situatie? Meerdere antwoorden mogelijk

Verplichtingen makkelijk na te leven, maar ook vaak (nog) niet voorgekomen

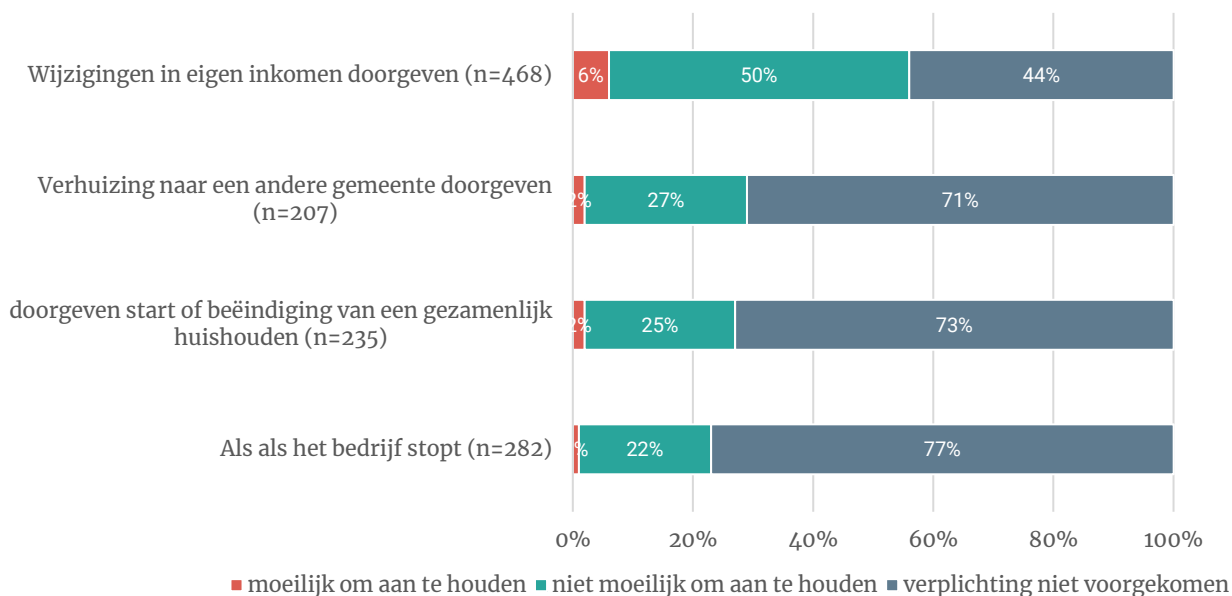
De verplichtingen die horen bij de Tozo zijn in veel gevallen nog niet voorgekomen (zie figuur 4.17). Als dit wel het geval is, vinden maar weinig Tozo gerechtigden dit moeilijk na te leven. De 'grootste' groep van 6 procent bij Tozo I en 8 procent bij Tozo II vindt het moeilijk om wijzigingen in het eigen inkomen door te geven.

Binnen de groep die moeite heeft met het naleven van de plichten weet een deel niet welke veranderingen in het bedrijf doorgegeven moeten worden en een deel weet niet welke veranderingen in de persoonlijke situatie doorgegeven moeten worden. Andere genoemde redenen zijn problemen bij de gemeente, gebrek aan kennis over hoe wijzigingen doorgegeven moeten worden en onzekerheid over inkomsten.

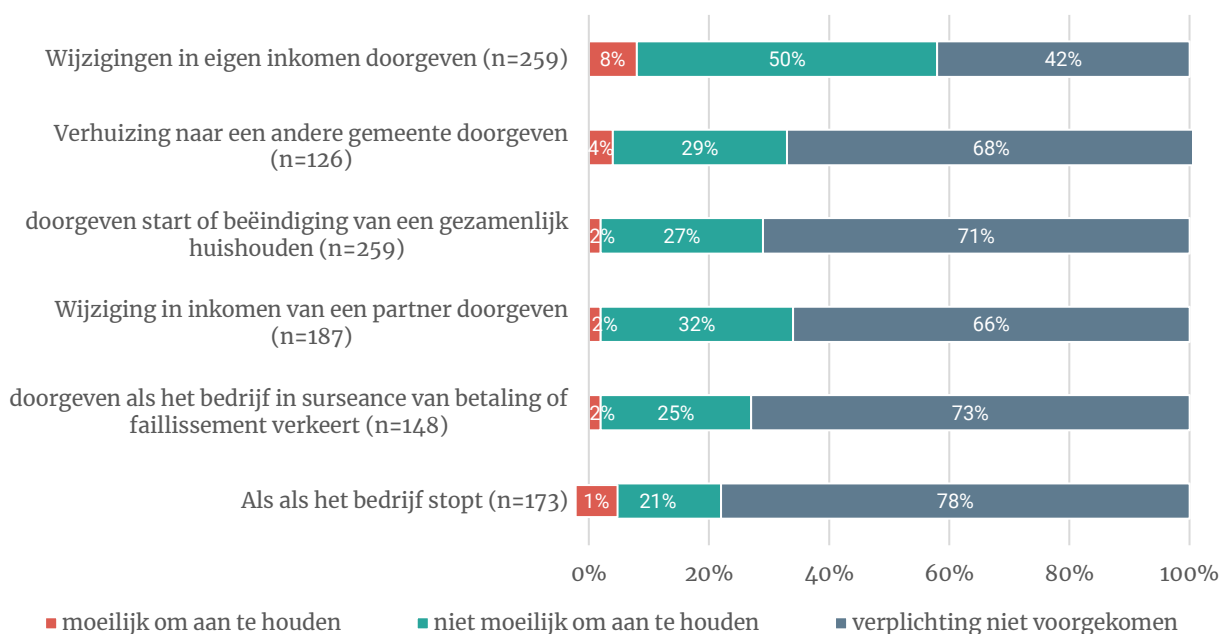
Redenen plichten moeilijk na te leven (n=39)

- weet niet welke veranderingen in het bedrijf doorgegeven moeten worden: 60%
- weet niet welke veranderingen privé doorgegeven moeten worden: 51%
- andere reden: 29%

Figuur 4.17a. Vindt u het moeilijk of makkelijk om zich aan de verplichting die horen bij de uitkering te houden? (basis: gerechtigden met Tozo 1 die op de hoogte zijn van de verschillende plichten)

Figuur 4.17b. Vindt u het moeilijk of makkelijk om zich aan de verplichting die horen bij de uitkering te houden? (basis: gerechtigden met Tozo 2 die op de hoogte zijn van de verschillende plichten)

5. Tozo als nieuwe regeling

5 Tozo als nieuwe regeling

Coronacrisis heeft grote financiële gevolgen¹⁸

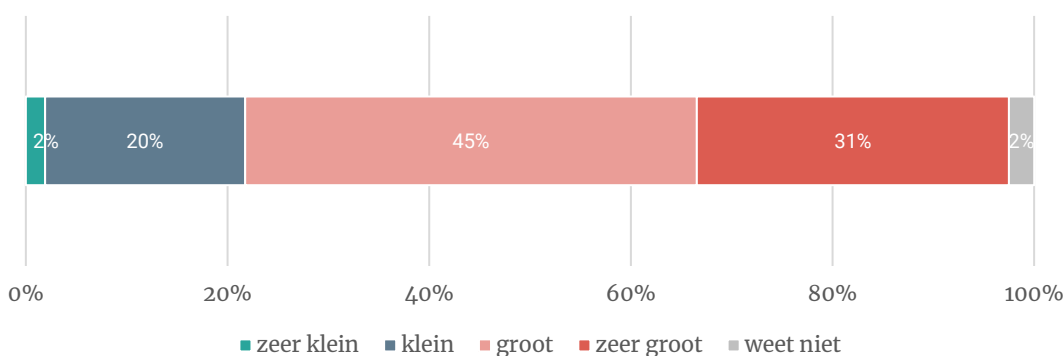
De helft van de ondernemers met Tozo werkt al minimaal tien jaar als zelfstandig ondernemer. Drie procent is afgelopen jaar gestart. Voor de ruime meerderheid heeft de coronacrisis grote financiële gevolgen. Bij 22 procent zijn de gevolgen klein. In het toerisme, recreatie of horeca zijn de financiële gevolgen het grootst (92% groot) en in de techniek, productie, bouw het kleinst (61% groot).

Het aandeel dat grote gevolgen ervaart is kleiner bij uitkeringsgerechtigden met een ander inkomen naast de Tozo-uitkering (72%) dan zonder een ander inkomen (85%). Ook ondernemers die zowel Tozo I als Tozo II hebben ontvangen, ervaren vaker grote financiële gevolgen (91%) dan als alleen Tozo I is ontvangen (68%). In het toerisme, recreatie of horeca is ook vaker zowel Tozo I als Tozo II aangevraagd.

Hoe lang zelfstandig ondernemer:

- 0-1 jaar: 3%
- 1-5 jaar: 28%
- 5-10 jaar: 20%
- 10+ jaar: 48%

Figuur 5.1. Hoe groot zijn de financiële gevolgen van de coronatijd op uw zelfstandig ondernemerschap tot nu toe?

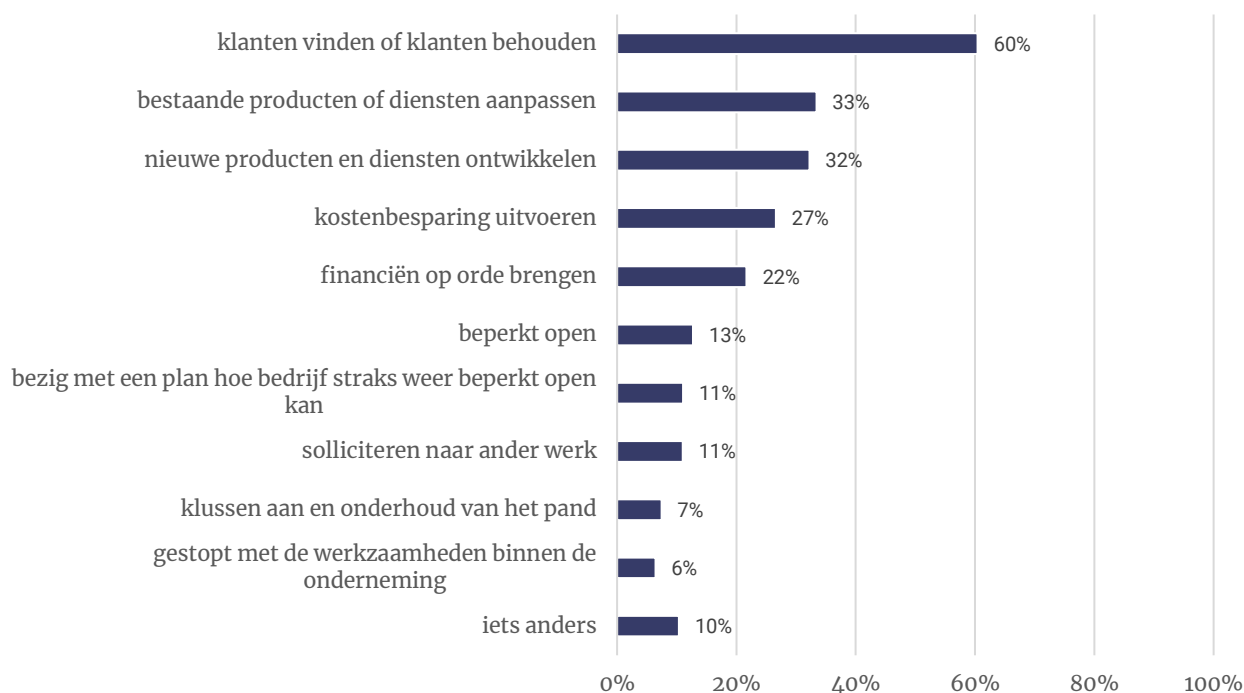

Klanten vinden en behouden voornaamste bezigheid

Zes op de tien Tozo-gerechtigden zijn door en tijdens de coronacrisis vooral bezig met klanten vinden en behouden (zie figuur 5.2). Een derde past producten of diensten aan of is nieuwe producten of diensten aan het ontwikkelen. Het kleinste deel is gestopt met de werkzaamheden binnen de onderneming. Andere genoemde bezigheden zijn onder andere de website aanpassen, studeren of omscholing of doorgaan met werken.

¹⁸ De enquête is gehouden in november/december 2020. De situatie toen kan afwijken van de situatie nu vanwege de harde lockdown vanaf half december 2020.

Figuur 5.2. Wat zijn nu in deze coronatijd de voornaamste bezigheden binnen uw zelfstandige onderneming? Meerdere antwoorden mogelijk (maximaal drie)

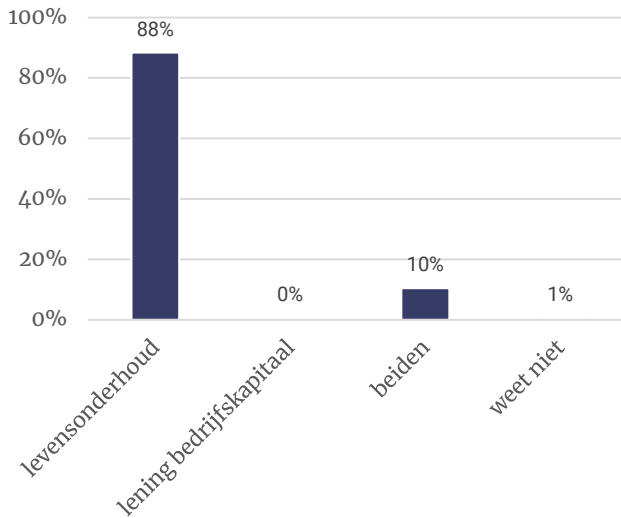
Tozo vooral aangevraagd voor levensonderhoud

Ondernemers die Tozo ontvangen, krijgen dit vooral voor levensonderhoud. Alleen bedrijfskapitaal komt niet voor en een op de tien krijgt allebei. Iets meer dan de helft maakte gebruik van Tozo I en een derde ontving Tozo I én II. De meerderheid heeft nog niet eerder inkomensondersteuning ontvangen.

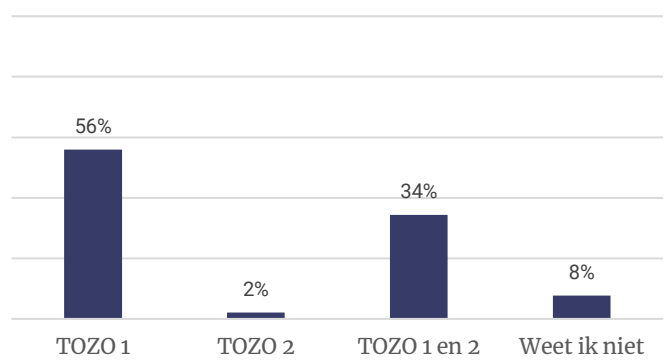
Eerder inkomensondersteuning ontvangen:

- WW: 12%
- bijstand: 4%
- BBZ: 4%
- anders: 4%
- nee: 77%

Figuur 5.3. Waarvoor deed u een aanvraag Tozo?

Figuur 5.4. Van welke Tozo heeft u gebruik gemaakt?

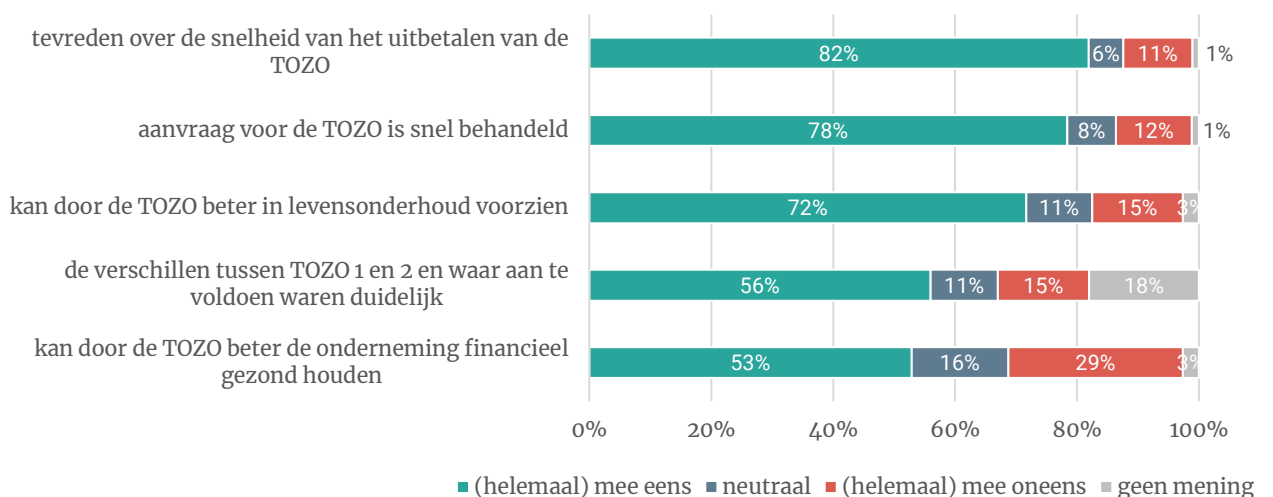
Tozo zorgt voor levensonderhoud maar niet altijd voor gezond houden van de onderneming

De meeste uitkeringsgerechtigden zijn tevreden over de snelheid van het uitbetalen van de Tozo. Ook de aanvraag is veelal snel behandeld.

Eerder bleek dat de Tozo vooral is aangevraagd voor levensonderhoud en in veel mindere mate als lening voor bedrijfskapitaal. Ruim zeven op de tien kunnen door de Tozo beter in hun levensonderhoud voorzien. Dit is 80 procent als zowel Tozo I als Tozo II is ontvangen. In mindere mate kan door de Tozo ook de onderneming beter financieel gezond worden gehouden. Voor drie op de tien geldt dat niet. Dit is 35 procent als men geen ander inkomen naast de Tozo heeft en 26 procent als dat wel het geval is.

Iets meer dan de helft vindt de verschillen tussen Tozo I en II duidelijk. Achttien procent weet het niet, onder andere omdat ze alleen Tozo I of Tozo II hebben ontvangen. Als we inzoomen op de Tozo-gerechtigden die beiden ontvingen, blijkt dat driekwart de verschillen duidelijk vindt.

Figuur 5.5. Houding uitspraken Tozo

6. De toekomst

6 De toekomst

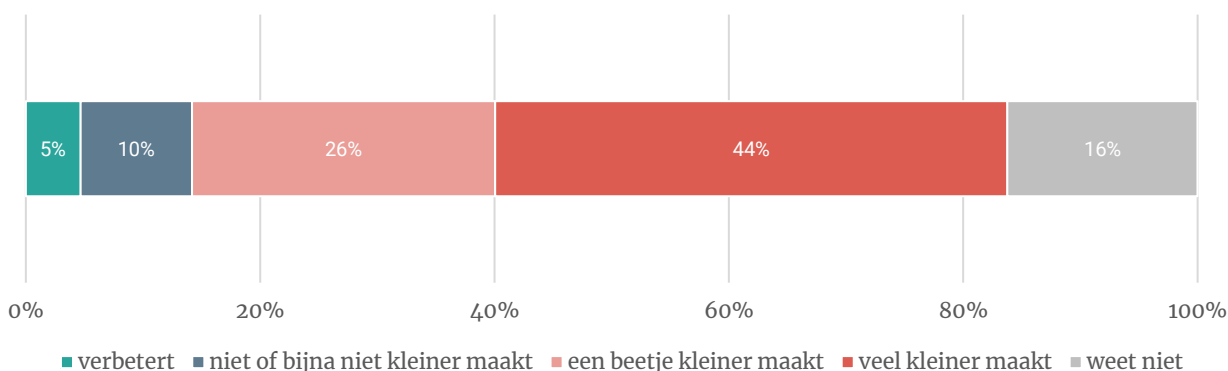
De toekomst zoals deze in dit hoofdstuk wordt geschetst door de uitkeringsgerechtigden is die van november/december 2020 nog voor de harde lockdown die half december 2020 inging waarbij winkels voor niet-essentiële goederen, kappers, beautysalons, etc. werd gesloten. De horeca was al vanaf half oktober alleen open voor afhalen of bezorgen.

6.1 WW

Coronacrisis heeft kans op werk kleiner gemaakt

Zeven op de tien WW-gerechtigden denken dat de coronacrisis de kansen op werk kleiner heeft gemaakt. Het grootste deel daarvan denkt veel kleiner. Dit zijn vaker WW-gerechtigden zonder een ander inkomen naast de WW (53%) dan gerechtigden met een ander inkomen (34%). Veertien procent van de laatste groep denkt dat de coronacrisis de kans op werk niet of bijna niet kleiner maakt. Dit is 4 procent onder uitkeringsgerechtigden met een ander inkomen. In totaal 5 procent denkt dat het de kansen op werk verbetert.

Figuur 6.1. Wat voor invloed denkt u dat de coronacrisis heeft op uw kansen op werk? Ik verwacht dat de coronacrisis mijn kansen op werk...

Een kwart van alle WW-gerechtigden heeft inmiddels (gedeeltelijk) werk gevonden. Drie procent is niet meer op zoek naar een baan, ze zijn afgekeurd of gaan bijna met pensioen. De overige uitkeringsgerechtigden schatten de termijn waarin ze weer een baan denken te hebben verschillend in. Een kleine groep van 12 procent denkt binnen een maand. Meer dan de helft verwacht binnen drie tot zes maanden weer werk te hebben. Zestien procent verwacht dat het binnen een jaar wel moet lukken en 19 procent denkt langer dan een jaar. Zij lichten toe:

- “Omdat ik een aanbieding heb met positieve vooruitzichten op een baan.” (binnen een maand)
- “Omdat ik bijna elke dag aan het solliciteren ben.” (binnen een maand)
- “In mijn branche is het enorme crisis wegens de corona. Veel mensen solliciteren op de zelfde vacature en mijn kansen worden hierdoor veel kleiner.” (binnen drie maanden)
- “Druk met allerlei trajecten, vertrouwen in goede afloop.” (binnen drie maanden)

Verwachting nieuwe baan:

- Binnen een maand: 12%
- Binnen drie maanden: 29%
- Binnen zes maanden: 24%
- Binnen een jaar: 16%
- Langer dan een jaar: 19%

- “Vanwege de coronacrisis is het iets moeilijker geworden, maar niet onmogelijk.” (binnen drie maanden)
- “Er zijn meer vacatures en ik weet nu beter waar ik op moet solliciteren.” (binnen drie maanden)
- “Ik ben bezig met het opzetten van een eigen bedrijf, maar verwacht niet dat dit per direct al voldoende inkomsten op gaat leveren.” (binnen zes maanden)
- “Ik hoop dat de crisis z.s.m. afzwakt en er daardoor weer meer arbeidsplaatsen beschikbaar komen.” (binnen zes maanden)
- “Ik ben nu aan het kijken of ik mezelf kan laten omscholen.” (binnen een jaar)
- “Uit de ervaring van het afgelopen half jaar, met een enorme hoeveelheid aan sollicitaties en even zoveel afwijzingen kan ik concluderen dat het voor mij (ondanks een goed cv) vrijwel onmogelijk is om een baan te vinden.” (binnen een jaar)
- “Door mijn leeftijd.” (langer dan een jaar)
- “Ik ben 50 plus met buitenlandse achtergrond.” (langer dan een jaar)

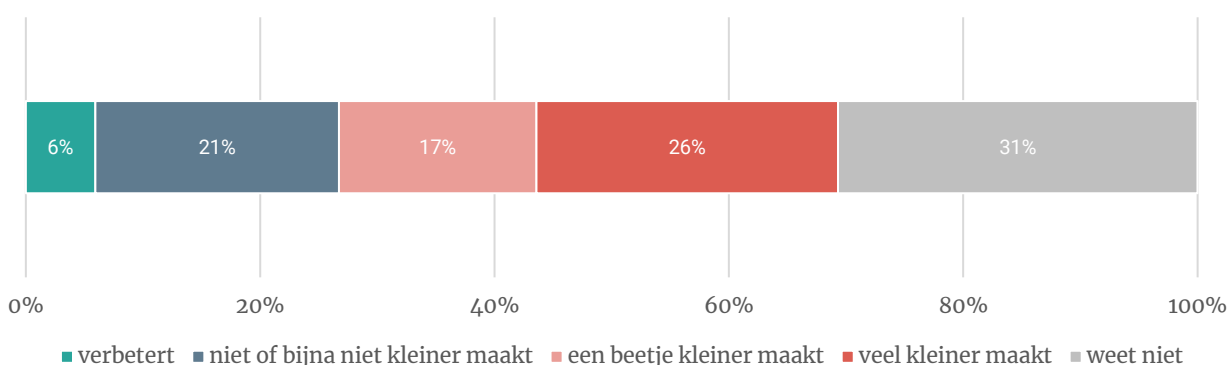
6.2 ZW

Kans op herstel bij deel kleiner door coronacrisis

We vroegen uitkeringsgerechtigden wat voor invloed de coronacrisis volgens hen heeft op de kans op herstel. Ruim vier op de tien denken dat dit de kans een beetje tot veel kleiner heeft gemaakt. Een op de vijf denkt dat het weinig tot geen verschil maakt. Zes procent ziet juist verbetering. ZW-gerechtigden die tussen een half jaar en een jaar een uitkering ontvangen via de Ziektewet ervaren vaker dat de kans op herstel veel kleiner is door en tijdens de coronacrisis (37%) dan uitkeringsgerechtigden die sinds de coronacrisis een uitkering krijgen (22%).

- Verwachting herstel:**
- Binnen een maand: 7%
 - Binnen drie maanden: 11%
 - Binnen zes maanden: 19%
 - Binnen een jaar: 29%
 - Langer dan een jaar: 34%

Figuur 6.2. Wat voor invloed denkt u dat de coronacrisis heeft op uw kansen op herstel? Ik verwacht dat de coronacrisis de kans op herstel...

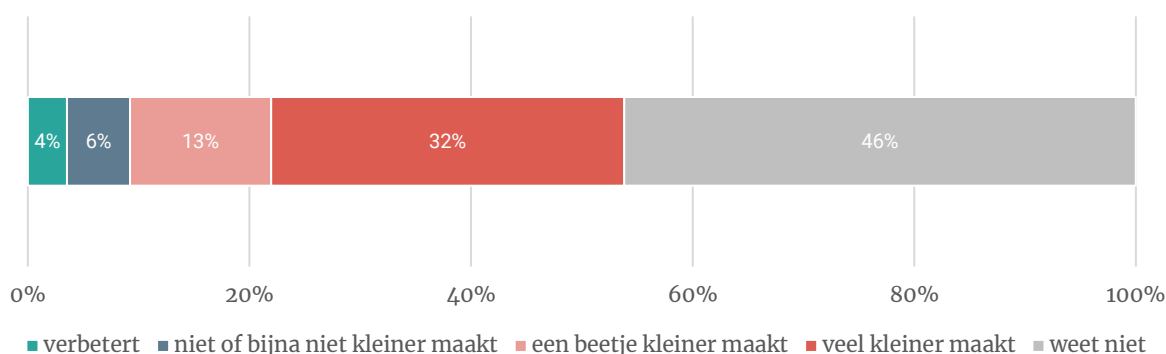
Twee derde denkt in ieder geval binnen een jaar weer aan het werk te zijn, een derde denkt dat dit nog langer dan een jaar zal duren. ZW-gerechtigden die al langer dan een jaar een uitkering ontvangen via de Ziektewet denken vaker dat dit ook nog langer dan een jaar zal duren (45%) dan als de uitkering pas door en tijdens de coronacrisis is gestart (27%). Het aandeel dat verwacht dat dit nog langer dan een jaar gaat duren, is ook hoger onder wat ouderen en lager opgeleiden.

6.3 Bijstand

Bijna helft gerechtigden schat kleinere kans op werk door coronacrisis

Een groot deel van de bijstandsgerechtigden weet niet wat de invloed van de coronacrisis op hun kansen op werk is. De groep die dat wel kan inschatten, denkt vooral dat het de kans (veel) kleiner maakt. Maar een kleine groep denkt dat het niet veel uitmaakt of zelfs de kansen verbetert. Dit laatste denken meer gerechtigden met een ander inkomen naast de uitkering (6%) dan zonder een ander inkomen (2%).

Figuur 6.3. Wat voor invloed denkt u dat de coronacrisis heeft op uw kansen op werk? Ik verwacht dat de coronacrisis mijn kansen op werk...

Twee derde van de bijstandsgerechtigden verwacht dat het nog langer dan een jaar duurt voor ze een nieuwe baan hebben. Dit stijgt naar 72 procent onder gerechtigden die al langer dan drie jaar een uitkering ontvangen. Bij een uitkeringsduur van korter dan een jaar is men optimistischer, evenals jongere dan oudere uitkeringsgerechtigden. Onder 46 t/m 65 jarigen verwacht driekwart dat het langer dan een jaar zal duren voor ze een nieuwe baan hebben, onder 18 t/m 45 jarigen is dit circa 56 procent.

Uitkeringsgerechtigden lichten hun verwachting toe:

- “Ik heb net een nieuwe baan.” (binnen een maand)
- “Verwachten is een groot woord maar hopen.” (binnen drie maanden)
- “Niet nieuwe baan maar eigenlijk terug naar mijn werk in horeca als de maatregelen versoepeld worden.” (binnen drie maanden)
- “Ik zit in een baan traject en daar zal tijd over heen gaan.” (binnen zes maanden)
- “Afhankelijk van hoe de corona-situatie zich ontwikkelt zou ik, als het goed gaat, in het voorjaar mijn project, dat tot nader order is uitgesteld, weer kunnen oppakken.” (binnen zes maanden)
- “Therapie voor PTSS moet afgerond worden. Dat kan nog wel enkele maanden tot een jaar duren.” (binnen een jaar)
- “Sinds corona veel minder vacatures, reacties op sollicitaties zijn nog minder geworden. Kortom, werkeloos en de coronacrisis is een ramp!” (binnen een jaar)
- “Omdat mijn Nederlands taal moet nog verbeteren en dat duurt een jaar of langer.” (binnen een jaar)
- “Ik volg een studie met uitzicht naar een baan.” (binnen een jaar)
- “Door gezondheidsklachten en de onvoorspelbaarheid daarvan.” (langer dan een jaar)

Verwachting nieuwe baan:

- Binnen een maand: 4%
- Binnen drie maanden: 6%
- Binnen zes maanden: 8%
- Binnen een jaar: 16%
- Langer dan een jaar: 66%

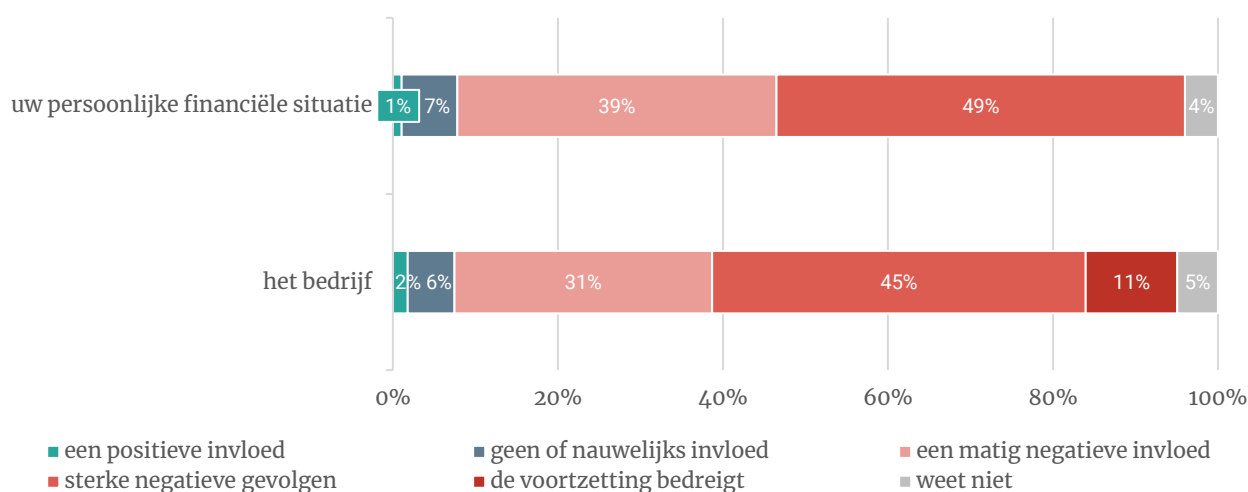
- “Ik ben afgekeurd.” (langer dan een jaar)
- “Heb geen verplichting om te solliciteren.” (langer dan een jaar)
- “Krijg bijna AOW.” (langer dan een jaar)
- “Ik ben 65 en ziek. Dus ik doe vrijwilligerswerk als het kan. Ik kijk per dag.” (langer dan een jaar)

6.4 Tozo

Coronacrisis negatieve invloed op persoonlijke situatie en bedrijf

Ondernemers met Tozo denken dat de coronacrisis zowel privé als zakelijk een negatieve invloed zal hebben, vooral sterke negatieve gevolgen. Een op de tien denkt dat het de voortzetting van het bedrijf bedreigt. De negatieve invloed is groter als men geen ander inkomen heeft naast de Tozo.

Figuur 6.4. Wat voor invloed denkt u dat de coronacrisis heeft op...

Werk anders inrichten voor voortbestaan bedrijf

De helft van de ondernemers met Tozo is bezig met het anders inrichten van het werk voor het voortbestaan van het bedrijf (zie figuur 6.5). Andere activiteiten, zoals overstap naar een andere branche of samenwerken aan innovatieve oplossingen komen minder voor. Acht procent wil geadviseerd worden over activiteiten om het bedrijf voort te zetten. Drie procent is bezig met het stoppen van het bedrijf. Bij ‘anders’ noemt men dat ze zoeken naar werk in loondienst, afwachten tot de crisis voorbij is of kostenbesparing. Bijna een kwart onderneemt geen activiteiten, omdat het niet nodig is. Dit is 26 procent bij de mensen die alleen Tozo I ontvangen en 11 procent bij de mensen die Tozo II ontvangt.

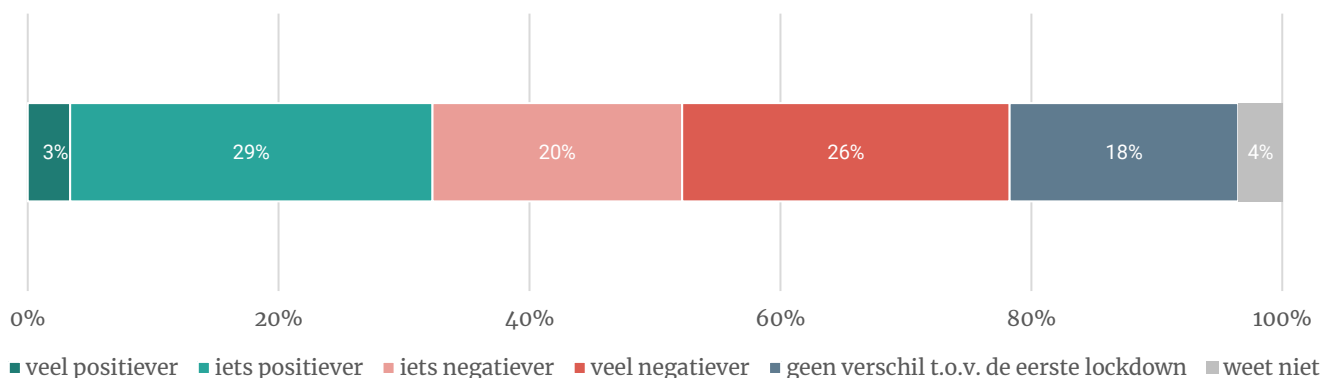
Figuur 6.5. Welke activiteiten onderneemt u voor het voortbestaan van uw bedrijf? Meerdere antwoorden mogelijk.

Toekomstperspectief ten opzichte van eerste lockdown verdeeld

Of men het toekomstperspectief van het bedrijf nu positiever of negatiever ziet dan na de eerste lockdown is verdeeld. Een derde ziet het positiever in en 46 procent negatiever. Bijna een op de vijf verwacht geen verschil. Ook hier zien we dat het uitmaakt of Tozo-gerechtigden nog een ander inkomen hebben naast de Tozo, als men nog een ander inkomen heeft is de toekomstverwachting positiever. Ook middelbaar en hoogopgeleiden zijn vaker positief (36%) dan laagopgeleiden (15%).

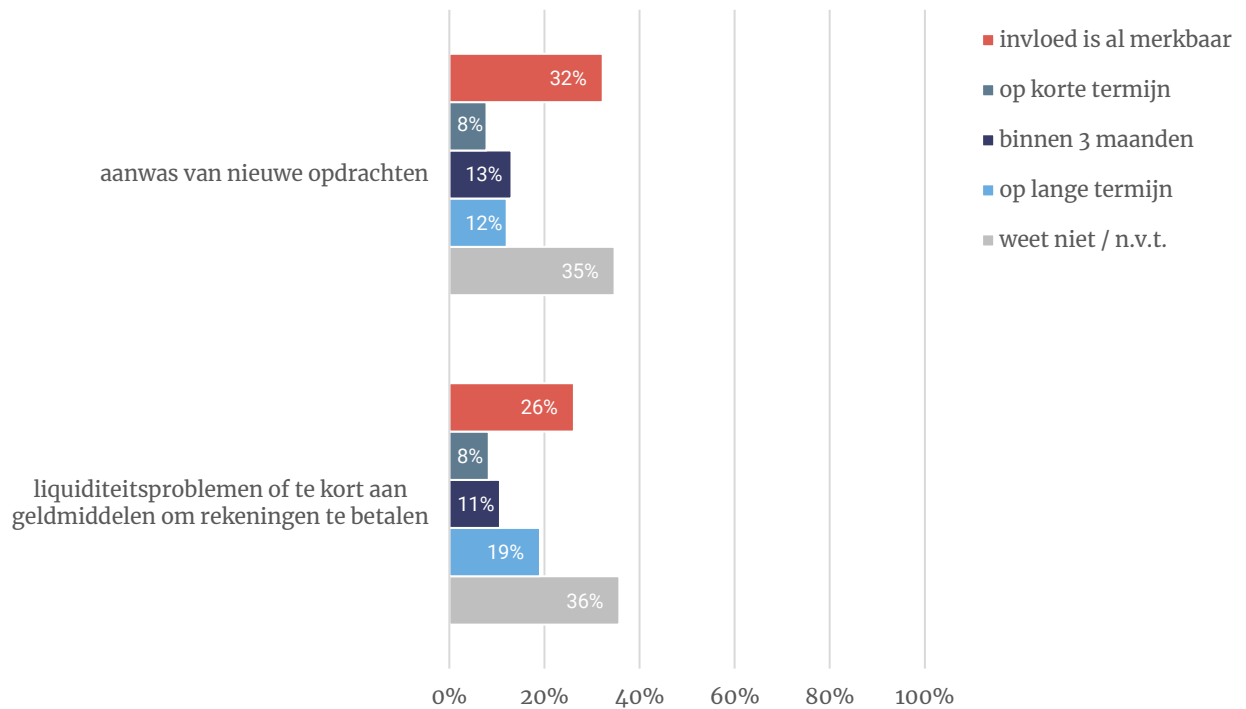
Figuur 6.6. Ziet u het toekomstperspectief van uw bedrijf nu positiever of negatiever in dan na de eerste lockdown?

Bijna helft bedrijven binnen drie maanden liquiditeitsproblemen

De meerderheid van de uitkeringsgerechtigden verwacht dat aanwas van nieuwe opdrachten en liquiditeitsprobleem of tekort aan geldmiddelen om rekeningen te betalen invloed gaan hebben op de bedrijfsvoering. Bij een deel is die invloed al merkbaar, anderen verwachten het op een bepaalde termijn. Iets meer dan een derde weet het niet of daar is het niet van toepassing.

Figuur 6.7. Binnen hoeveel tijd verwacht u dat de onderstaande zaken invloed gaan hebben op uw bedrijfsvoering?

7. Conclusies

7 Conclusies

Groot besef van verplichtingen behorende bij een uitkering

Ontvangers van een WW, ZW of bijstandsuitkering hebben een groot besef van de verplichtingen die behoren bij de uitkering, ook in tijden van corona. De coronacrisis lijkt daarmee nauwelijks invloed te hebben op het kennisniveau van de verplichtingen. Wel zien we dat mensen die voor het eerst tijdens de crisis een uitkering ontvangen minder goed op de hoogte zijn van de verplichtingen, net als jongeren. Het kennisniveau van verplichtingen ligt bij Tozo lager dan bij de andere drie uitkeringen.

Ruim zes op de tien van de uitkeringsgerechtigden verwachten gepakt te worden bij overtreding van de regels

De coronacrisis heeft beperkt invloed op de ingeschatte detectiekans bij regelovertreding. Met name bijstandsgerechtigden en ontvangers van WW denken dat de kans iets afneemt door corona. Onder bijstandsgerechtigden is het aandeel dat verwacht dat je gepakt wordt het grootst, namelijk twee derde. Bij de andere regelingen ligt dit op ongeveer 60 procent. Wanneer je gepakt wordt, verwacht ook ongeveer twee derde dat je gestraft wordt. Dit is onder alle regelingen ongeveer gelijk. Opvallend is dat maar een klein deel weet dat je ook een boete kunt krijgen bij overtreding van de regels. Veruit de meeste uitkeringsgerechtigden denken dat zij alleen het te veel uitgekeerde bedrag moeten terugbetalen. Mogelijk hangt dit samen met het feit dat een groot deel denkt dat overtredingen niet met opzet worden gemaakt.

De coronacrisis is met name van invloed op de sollicitatieplicht, re-integratie, herstel en het vinden van passend werk

De coronacrisis heeft beperkte gevolgen voor het naleven van verplichtingen. Daar waar het invloed heeft, gaat dit om het nakomen van de sollicitatieplicht omdat er minder vacatures zijn. Het meewerken aan re-integratie omdat trajecten stil lagen of op een andere manier werden vormgegeven. Bij de ziektewet speelt ook dat het meewerken aan herstel lastiger is omdat de coronacrisis invloed heeft op de gezondheid of omdat men angstig is voor het coronavirus. Tenslotte is het vinden van passend werk lastiger omdat er minder vacatures zijn.

Ongeveer een vijfde niet tevreden over de informatievoorziening tijdens coronacrisis

Vijftien procent van de bijstandsgerechtigden en 20 procent van de WW en ZW gerechtigden geeft aan de informatievoorziening door en tijdens de coronacrisis over verplichtingen niet goed te vinden. Bij de WW is met name de nieuwe instroom door en tijdens de coronacrisis niet tevreden. Ook hoger opgeleiden zijn kritischer bij zowel WW als ZW. Alle uitkeringsgerechtigden vinden het moeilijk in te schatten of er begrip is bij de uitkerende instanties over het niet kunnen naleven van verplichtingen.

Het vinden of verliezen van (vrijwilligers)werk/inkomen meest voorkomende verandering in persoonlijke levenssituatie door en tijdens de coronacrisis

Bij uitkeringsgerechtigden in de bijstand vindt bij het grootste deel geen veranderingen plaats. Bij WW en Tozo gaat het met name om veranderingen in werk en inkomen. Bij de WW vindt een ongeveer even groot aandeel werk als dat zijn baan verloren gaat. Bij ZW verliezen mensen ook werk maar er is er ook een impact op de gezondheidssituatie.

Tozo voornamelijk voor levensonderhoud

De coronacrisis heeft grote financiële gevolgen voor de ontvangers van een Tozo uitkering. De uitkering wordt voornamelijk aangevraagd voor levensonderhoud en draagt bij ongeveer de helft van de mensen ook bij aan het gezond houden van de onderneming die zij hebben. Mensen ervaren dat er snel gehandeld is bij aanvragen van de uitkering. Het verschil tussen Tozo I en II is niet altijd even duidelijk voor Tozo-gerechtigden, met name niet wanneer alleen Tozo I of Tozo II is aangevraagd.

Uitkeringsgerechtigden zijn niet positief over de toekomst door coronacrisis

Het meest positief zijn de mensen met een WW uitkering. Hoewel zij de kans op werk kleiner achten, verwacht een groot deel binnen een half jaar weer aan het werk te zijn. Bij de ZW verwacht men dat de kans op herstel kleiner is door en tijdens de coronacrisis, twee derde verwacht dat het langer duurt dan een half jaar. Bijstandsgerechtigden zijn van de drie het meest somber, twee derde verwacht dat het langer dan een jaar duurt voordat ze werk hebben gevonden.

Mensen met een Tozo uitkering zijn een aparte groep omdat zij een eigen bedrijf hebben. Mensen zijn bezig met te kijken wat de mogelijkheden zijn van het bedrijf. Toch lijkt bij ongeveer een op de tien zzp'ers dat het bedrijf niet voortgezet kan worden. Zij zijn aan het solliciteren of geven aan dat het voortbestaan van het bedrijf wordt bedreigd.

Daarnaast verwacht begin december 2020 ongeveer de helft van de bedrijven binnen drie maanden liquiditeitsproblemen, de aanwas van nieuwe opdrachten blijft uit. Een deel van de bedrijven zal dus ondanks Tozo het bedrijf niet voort kunnen zetten.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl